

OUDEREN IN BEWEGING

De positionering van senioren sport in het
Vlaamse sportfederatielandchap

Jeroen Scheerder
Elien Claes
Erik Thibaut

2015

Onderzoek in opdracht van

OUDEREN IN BEWEGING

De positionering van senioren sport in het
Vlaamse sportfederatielandschap

Jeroen Scheerder

Elien Claes

Erik Thibaut

2015

Onderzoek in opdracht van

Beleid & Management in Sport (BMS)

BMS-Publicatie 25

Ouderen in beweging

De positionering van senioren sport in het Vlaamse sportfederatielandschap

Jeroen Scheerder

Elien Claes

Erik Thibaut

ISBN 978-94-92134-15-8

Dit is het vijftiengste nummer in de reeks van BMS-publicaties.

De BMS-publicaties willen een bijdrage leveren aan het sociaalwetenschappelijke onderzoek naar beleid en management met betrekking tot sport en fysieke activiteit. Deze publicaties zijn een product van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven.

De BMS-publicaties kunnen mits registratie gratis gedownload worden via
www.faber.kuleuven.be/BMS.

Reekseditors: Prof. dr. J. Scheerder, Prof. dr. S. Vos, drs. J. Meganck en drs. E. Thibaut

Verantwoordelijke uitgever: Prof. dr. J. Scheerder

Technische ondersteuning: Dhr. J. Feys

Reproductie: KU Leuven

© 2015 J. Scheerder, Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid, Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen, KU Leuven

Tervuursevest 101, 3001 Leuven (Heverlee)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, gereproduceerd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle rechten voorbehouden.

D/2015/KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid

REEDS VERSCHENEN BMS-PUBLICATIES

Nr. 1

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Pluym, K. (2009). *Sportbeleidsplanning in Vlaanderen. Een inhoudelijke en financiële analyse* (Beleid & Management in Sport 1). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 2

Vos, S. & Scheerder, J. (2009). *'t Stad sport. Onderzoek naar de sportdeelname en sportbehoeften in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport 2). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 3

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Lagae, W. & Van Hoecke, J. (2010). *De fitnesssector in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Fitness Panel 2009 (VFP09)* (Beleid & Management in Sport 3). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 4

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Késenne, S., Van Hoecke, J. & Vanreusel, B. (2010). *Sportclubs in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Sportclub Panel 2009 (VSP09)* (Beleid & Management in Sport 4). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 5

Scheerder, J., Breesch, D., Pabian, S. & Vos, S. (2010). *Balanceren in een grijze zone. Een verkennende studie van de semi-agorale arbeid in de sport* (Beleid & Management in Sport 5). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 6

Vos, S. & Scheerder, J. (2011). *Opleidings- en competentiebeleid in de Vlaamse fitnesssector. Sleutel tot succes?* (Beleid & Management in Sport 6). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 7

Scheerder, J. & Seghers, J. (2011). *Jongeren in beweging. Over bewegingsbeleid, sportparticipatie en fysieke activiteit bij schoolgaande jongeren in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport 7). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 8

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H. & Vos, S. (2011). *Sport in clubverband (Deel 1). Een analyse van de clubgeorganiseerde sport in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport 8). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 9

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H., Winand, M. & Vos, S. (2012). *Sport in clubverband (Deel 2). Uitdagingen voor de clubgeorganiseerde sport* (Beleid & Management in Sport 9). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Nr. 10

Scheerder, J., Vandermeersch, H., Van Tuyckom, C., Hoekman, R., Breedveld, K. & Vos, S. (2011). *Understanding the game: sport participation in Europe. Facts, reflections and recommendations* (Sport Policy & Management 10). Leuven: KU Leuven/Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management.

Nr. 11

Winand, M., Scheerder, J., Vos, S. & Zintz, T. (2011). *Attitude, changement et innovation. Les fédérations sportives communautaires de Belgique* (Gestion & Management du Sport 11). Leuven/Louvain-la-Neuve: KU Leuven/ Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management et Université catholique de Louvain / Chaire Olympique Henri de Baillet Latour et Jacques Rogge en Management des Organisations Sportives.

Nr. 12

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E. & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Het promoten van fysiek, psychisch en sociaal welbevinden van jongeren in Vlaamse jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport 12). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 13

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E. & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Praktijkvoorbeelden in Vlaamse Jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport 13). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 14

Vos, S. & Scheerder, J. (2012). *Haven voor sportclubs? Analyse van de clubgeorganiseerde sport in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport 14). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Nr. 15

Geeraert, A., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2012). *The historic treble in football. The legal, political and economic driving forces behind football's transformation* (Sport Policy & Management 15). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 16

Arts, M., Lesage, D., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2013). *Sport for Development and Peace. The role of the International Olympic Committee* (Sport Policy & Management 16). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 17

Derom, I., VanWynsberghe, R. & Scheerder, J. (2013). *Who participates now and in the future? A case study of the Tour of Flanders Cyclo* (Sport Policy & Management 17). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 18

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmiento J. P. (2013). *What brings people into the soccer stadium? (Part 1) The case of Belgium from a marketing perspective* (Sport Policy & Management 18). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 19

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmento J. P. (2014). *What brings people into the soccer stadium? (Part 2) The case of Portugal from a marketing perspective* (Sport Policy & Management 18). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 20

Scheerder, J., Borgers, J., Vanreusel, B. & Vos, S. (2014). *Geen loopcultuur zonder lichte loopinfrastructuur? Een studie naar het aanbod en gebruik van Finse pistes in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport 20). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 21

Scheerder, J., Vos, S., Vandermeerschen, H. & van Poppel, M. (2014). *Sportdiensten in beeld Basisrapportering over het Vlaamse Sportdienst Panel 1.0 (VSDP1.0)* (Beleid & Management in Sport 21). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 22

Scheerder, J., Claes, E. & Vanreusel, B. (2014). *Sportief (en) innovatief in een veranderende samenleving. Een verkennende analyse van good practices als inspiratie voor de clubsport van de toekomst* (Beleid & Management in Sport 22). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 23

Scheerder, J., Seghers, J., Meganck, J., Vandermeerschen, H. & Vos, S. (2015). *Sportclubs in beeld. Resultaten van het Vlaamse Sportclub Panel 2.0 (VSP2.0)* (Beleid & Management in Sport 23). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 24

In voorbereiding

Nr. 25

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2015). *Ouderen in beweging. De positionering van senioren sport in het Vlaamse sportfederatielandschap* (Beleid & Management in Sport 25). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	vii
Woord vooraf	ix
Hoofdstuk 1 55-plussers in het Vlaamse sportlandschap	1
1. <i>Senioren(sport) in Vlaanderen</i>	1
2. <i>Sportparticipatie bij 55-plussers</i>	10
3. <i>Sportparticipatie in clubverband bij 55-plussers</i>	25
4. <i>Besluit</i>	30
Hoofdstuk 2 Onderzoeksofzet en -benadering	31
1. <i>Situering en doelstelling</i>	31
2. <i>Onderzoeksmateriaal en -methode</i>	32
3. <i>Referentiegroepen</i>	35
4. <i>Besluit</i>	41
Hoofdstuk 3 Structuuranalyse van OKRA-SPORT.....	43
1. <i>OKRA-SPORT in cijfers</i>	43
2. <i>SWOT-analyse</i>	55
3. <i>Besluit</i>	62
Hoofdstuk 4 Dienstverlening	65
1. <i>Doelstelling</i>	65
2. <i>Resultaten</i>	67
3. <i>Besluit</i>	91
Hoofdstuk 5 Good governance	93
1. <i>Doelstelling</i>	93
2. <i>Resultaten</i>	94
3. <i>Besluit</i>	105
Synthese	107
1. <i>Situering en opzet</i>	107
2. <i>Voornaamste bevindingen</i>	108
Bibliografische referentielijst	111
Bijlagen.....	115
Over de auteurs	133

WOORD VOORAF

In de voorliggende BMS-publicatie staat de positionering van senioren sport in Vlaanderen en van OKRA-SPORT als grootste aanbieder van senioren sport in het Vlaamse sportfederatielandschap centraal. OKRA-SPORT is een door de Vlaamse overheid erkende en gesubsidieerde sportfederatie met 55-plussers als specifieke doelgroep. Dit onderzoek werd uitgevoerd door onderzoekers van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven in opdracht van *OKRA-SPORT*.

Met een nieuw Vlaams decreet op de sportfederaties in het vooruitzicht, is het voor sportfederaties van belang om zich bewust te zijn van hun huidige positie in het sportlandschap zodat zij zich kunnen wapenen tegen en inspelen op huidige en toekomstige uitdagingen waarmee de sportsector steeds meer geconfronteerd wordt. In de huidige beleidsnota sport 2014-2019 'Door samenspel winnen' (Vlaamse Regering, 2014) van Vlaams Minister van Sport Philippe Muyters wordt de nadruk gelegd op kwaliteit enerzijds en op rationalisering anderzijds. Sportfederaties zullen zich efficiënter moeten gaan organiseren en men kan zich verwachten aan een reductie in aantal sportfederaties. De voorliggende positioneringsoefening geeft OKRA-SPORT de mogelijkheid om inzicht te verwerven in haar huidige positie en op basis hiervan haar beleid met betrekking tot senioren sport in de toekomst verder vorm te geven. Ook beleidsactoren kunnen op basis van de bevindingen uit deze studie de nodige stappen zetten om senioren sport in Vlaanderen verder uit te bouwen.

In het eerste, inleidende hoofdstuk nemen we senioren(sport) in Vlaanderen onder de loep. Een algemeen kader rond senioren(sport) wordt geschetst en de vergrijzingstrend in Vlaanderen wordt van dichtbij bekeken. Vervolgens geven we een beeld van een aantal opvallende ontwikkelingen op de markt van de senioren sport. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een overzicht van beschikbaar cijfermateriaal met betrekking tot de sportparticipatie van 55-plussers, al dan niet in een clubgeorganiseerde context.

In hoofdstuk 2 wordt het opzet en de benadering van dit onderzoek nader toegelicht. Het onderzoek wordt gesitueerd in de huidige context van het sport(federatie)landschap en de vooropgestelde doelstellingen worden uiteengezet. Vervolgens staan we stil bij de gehanteerde onderzoeksmethoden en hoe het onderzoek werd uitgevoerd.

In hoofdstuk 3 en de daaropvolgende hoofdstukken worden de onderzoeksresultaten gepubliceerd. In het derde hoofdstuk staat de structuuranalyse van OKRA-SPORT centraal. Hierbij wordt een beeld

gegeven van de evolutie van deze sportfederatie. Vervolgens wordt een SWOT-analyse gepresenteerd, inclusief de bevindingen van de confrontatiematrix.

In hoofdstukken 4 en 5 worden de resultaten van de specifieke positionering van OKRA-SPORT gerapporteerd. Bij deze positionering ligt de focus op aspecten van dienstverlening (H4) enerzijds en van good governance (H5) anderzijds. Deze bevindingen zijn gebaseerd op data die verzameld werden via het *Vlaams SportFederatie Panel 2.0* (VSFP 2.0). Gezien de specifieke context van het Vlaamse sportfederatielandschap – i.c. opdeling in unisportfederaties, recreatieve sportfederaties en organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding – wordt OKRA-SPORT gepositioneerd ten opzichte van een aantal, voor OKRA-SPORT, relevante clusters van sportfederaties. Meer bepaald worden zes referentiegroepen onderscheiden. Deze zes groepen hebben betrekking op drie invalshoeken, met name (i) *aanbod* (recreatieve sportfederaties en omnisportfederaties), (ii) *vraag* (doelgroepfederaties en federaties uit de top-10 van federaties met 55+-leden) en (iii) *groei* (federaties met een lage afhankelijkheid van overheidssubsidies en federaties met een stijgend ledenaantal). In hoofdstukken 4 en 5 wordt OKRA-SPORT respectievelijk op gebied van dienstverlening en good governance gepositioneerd ten op zichte van de zes referentiegroepen. Deze positionering wordt steeds op een visuele manier voorgesteld aan de hand van ‘spindiagrammen’.

Ten slotte worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek op een rijtje gezet in de synthese.

HOOFDSTUK 1

55-PLUSERS IN HET VLAAMSE SPORTLANDSCHAP¹

In dit eerste hoofdstuk bekijken we de positie van 55-plussers in het Vlaamse sportlandschap. We beginnen met het schetsen van een algemeen kader. Hierbij nemen we de vergrijzingstrend in Vlaanderen onder de loep. Vervolgens gaan we na welke impact deze demografische trend heeft op de sportparticipatie van de 55-plussers, al dan niet in een clubgeorganiseerde context.

1. Senioren(sport) in Vlaanderen

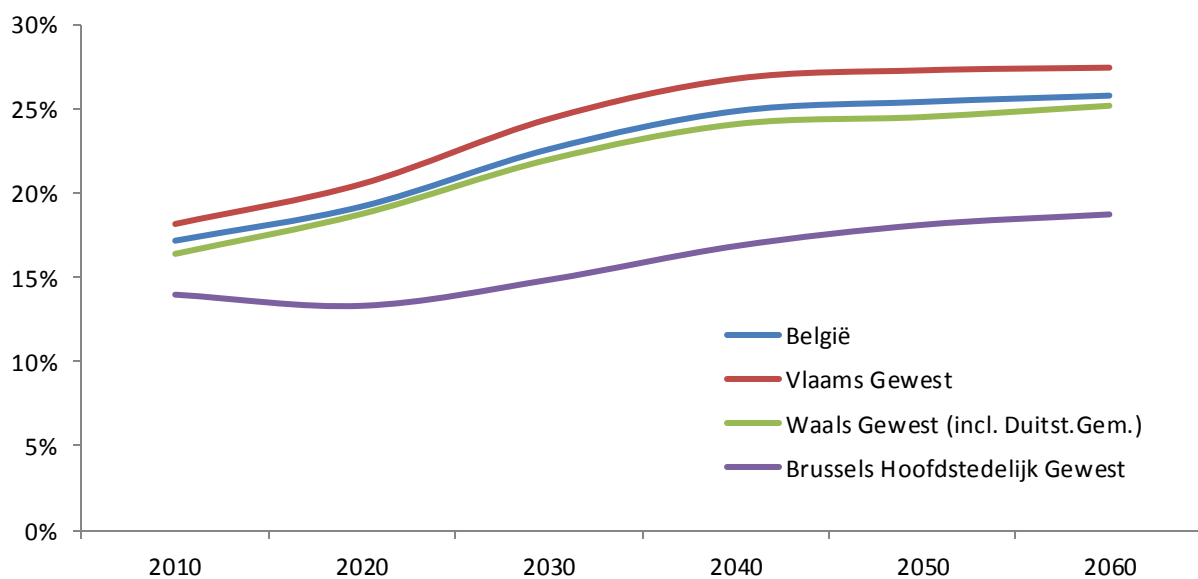
Het is inmiddels gekend: zowel absoluut als relatief neemt het aantal ouderen toe. Bij het begin van de eenentwintigste eeuw waren er voor het eerst minder jonge dan oude mensen. Door toedoen van de evoluties in de (para)medische wetenschappen en als gevolg van een meer accurate gezondheidszorg en de implementatie van technologie en wetenschap bereiken mensen een hogere leeftijd. We zijn in staat om op een relatief eenvoudige en aanvaardbare wijze dergelijke demografische evoluties op middellange termijn uit te tekenen. Dit biedt een aanknopingspunt voor trends inzake consumptie en participatie door de 55-plusser. Een organisatie die zicht heeft op de wijze waarop het (potentieel) leden- of klantenbestand er in de nabije toekomst zal uitzien, kan anticiperen om op een adequate manier haar aanbod af te stemmen op de noden van deze groeiende doelgroep(en). Daarom is het van belang om een goed zicht te hebben op veranderingen in de leeftijdsopbouw van de bevolking.

Mensen leven niet alleen langer, ook het aandeel mensen dat langer leeft, neemt in sterke mate toe. Deze demografische verschuiving wordt aangeduid als de vergrijzing van de samenleving en wordt omgeschreven als de toename van het relatieve aandeel van 65-plussers in de bevolking (Dooghe, 1995; Versonnen & Bogaert, 2008). België bevindt zich, net zoals de meeste ontwikkelde landen, volop in een demografische overgangsfase, gekenmerkt door een lagere vruchtbaarheidsgraad samen met een verhoging van de levensverwachting. De demografische vooruitzichten maken gewag

¹ Dit hoofdstuk is grotendeels gebaseerd op Scheerder (2006) en Scheerder e.a. (2011a).

van een aangroei van de Belgische bevolking van 10,9 miljoen in 2010 tot 11,8 miljoen in 2020, 12,3 miljoen in 2030 en bijna 13,6 miljoen in 2060. Naast deze toename wijzen de demografische vooruitzichten vooral op een verschuiving van de concentratie van de bevolking naar de oudere leeftijdscategorieën (Belfius, 2012). Bevolkingsvooruitzichten geven aan dat de bevolking van 65 jaar en ouder, die momenteel 17,9 procent van de totale bevolking van België vertegenwoordigt, zou blijven aangroeien tot een kwart van de bevolking in 2060. Ook de leeftijdscategorie van 85 jaar en ouder zal een groei kennen. Hoewel deze momenteel 2,2 procent van de bevolking vertegenwoordigt, zullen er tegen 2060 in België meer dan 750 000 mensen van 85 jaar en ouder zijn, dat is 5,6 procent van de totale bevolking. Zoals blijkt uit Figuur 1.1 kent Vlaanderen een meer uitgesproken vergrijzing, de bevolking van 65 jaar en ouder zal toenemen tot 27,4 procent tegen 2060 (tegenover 25,8 procent nationaal). Ook de toename van 85-plussers zal groter zijn in Vlaanderen. Men voorspelt een stijging tot 6,1 procent van de bevolking in 2060 (tegenover 5,6 procent nationaal) (zie Tabel 1.1).

Figuur 1.1 Vergrijzing. Verwachte evolutie van de bevolking van 65 jaar en ouder voor België en per gewest, 2010-2060

Bron: Scheerder, Claes en Vanreusel (2014), eigen verwerking o.b.v. Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) en het Federaal Planbureau (FPB) (2014)

Tabel 1.1 Vergrijzing. Verwachte evolutie van de bevolking van 85 jaar en ouder, 2010-2060

		2010	2020	2030	2040	2050	2060
België	Bevolking ≥ 85 j	235 421	323 861	358 286	519 962	687 786	750 318
	% t.o.v. totale bevolking	2,2 %	2,8 %	2,9 %	4,1 %	5,3 %	5,6 %
Vlaanderen	Bevolking	134 981	199 802	230 674	326 458	438 864	469 793
	% t.o.v. totale bevolking	2,2 %	3,0 %	3,3 %	4,5 %	5,9 %	6,1 %

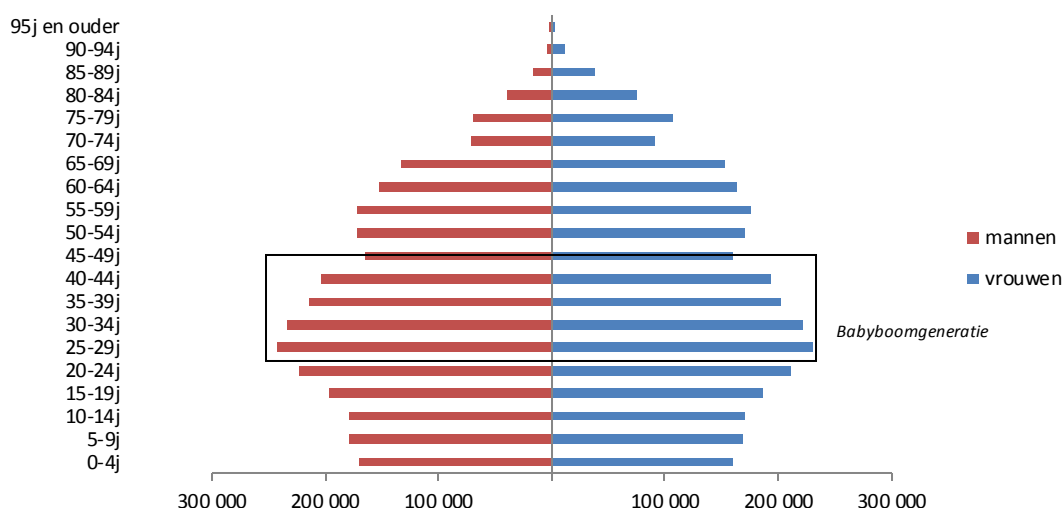
Bron: Scheerder, Claes en Vanreusel (2014), eigen verwerking o.b.v. Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) en het Federaal Planbureau (FPB) (2014)

Figuren 1.2 tot en met 1.7 geven de evolutie weer van de bevolkingsstructuur voor Vlaanderen over vijftig jaar tijd, meer bepaald tussen 1990 en 2040. Uit deze voorstelling mag blijken dat in Vlaanderen sprake is van een zogenaamd 'krimpmode'. In een krimpmode is de basis van de bevolkingspiramide smaller dan de middengroep (Matthijs, 2009: 27). De smallere basis is het resultaat van een dalende vruchtbaarheid. In de onderstaande leeftijdspiramides zijn de gevolgen van achtereenvolgens de Tweede Wereldoorlog, de naoorlogse geboortegolf (*babyboom*) en de daling van het geboortecijfer vanaf medio jaren zestig (*babybust*) duidelijk zichtbaar. Waar de leeftijdsstructuur in Vlaanderen bij aanvang van de jaren negentig nog duidelijke kenmerken van een piramide vertoonde, begint deze vanaf de eeuwwende steeds meer op de vorm van een 'mijter' te lijken en vanaf 2030 als het ware op een 'bijkorf'. Deze laatste vorm is typisch voor economisch meer ontwikkelde landen, die eerder lage geboorte- en sterftcijfers hebben en een relatief lange levensverwachting. Het gaat daarbij doorgaans om landen met een kwalitatief sterk gezondheidszorgsysteem. In de onderstaande bevolkingspiramides is goed te zien hoe de groep van babyboomers geleidelijk naar boven opschuift. Vanaf 2040 verwachten demografen een meer 'normale' leeftijdsverdeling.

Aangezien de babyboomgeneratie thans volop vorm geeft aan de huidige en toekomstige generatie van ouderen – in 2010 behoort veertig procent van de 55-plussers tot de getalsterke club van babyboomers – geven we per figuur door middel van een rechthoek aan waar deze cohort in de leeftijdspiramide gesitueerd dient te worden. Anno 1990 bevonden de babyboomers zich in de leeftijdsgroep van de 20- tot 45-jarigen. Anno 2010 staan de eerste babyboomers (*early babyboom*) aan de vooravond van hun pensionering en bevinden ze zich aldus in de leeftijdsgroep van de 55- tot 65-jarigen. In 2030 zullen quasi alle 'geboortegolvers' de pensioengerechtigde leeftijd van 65 bereikt hebben. In Figuur 1.4 splitsen we de babyboomers op in de Vroege-Babyboomgeneratie en de Late-

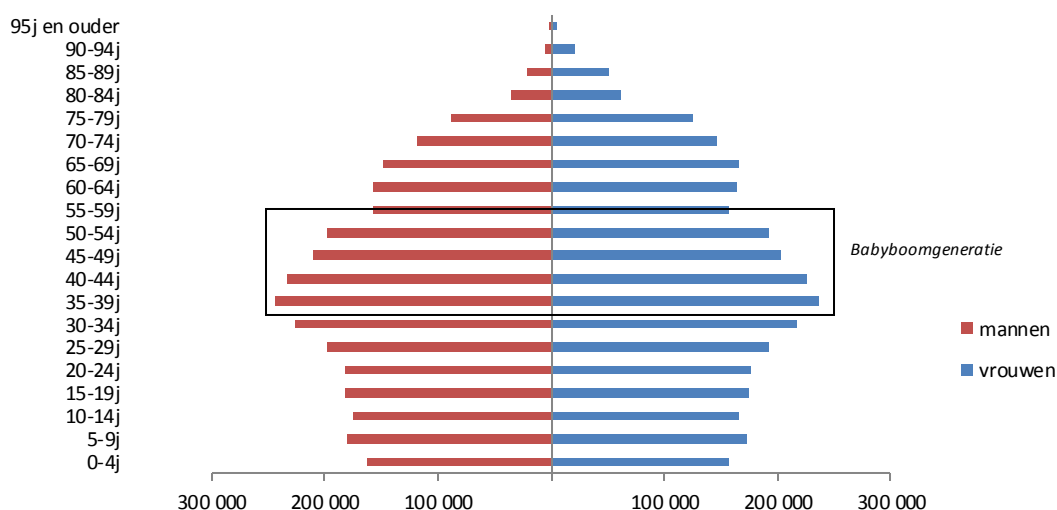
Babyboomgeneratie en markeren we eveneens de Stille generatie en de Vooroorlogse generatie. Op die manier krijgen we een goed zicht op de huidige en toekomstige groep van senioren².

Figuur 1.2 Leeftijdspiramide van Vlaanderen in 1990 (op basis van Rijksregistergegevens)

Bron: Scheerder e.a. (2011a), eigen verwerking op basis van FOD Economie/Algemene Directie Statistiek & Economische Informatie (ADSEI; www.statbel.fgov.be) en Vlaamse overheid/Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR; www.vlaanderen.be/dar/svr)

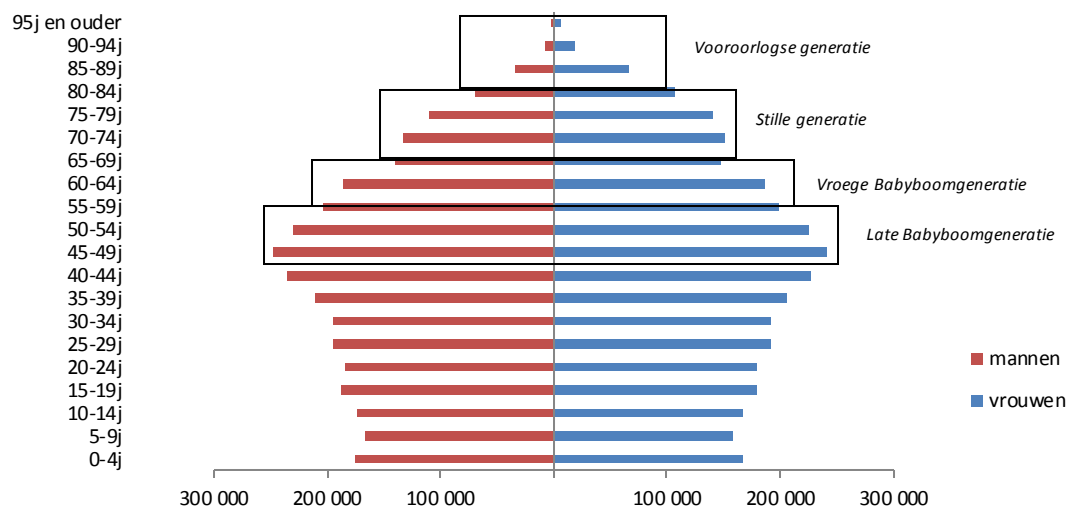
Figuur 1.3 Leeftijdspiramide van Vlaanderen in 2000 (op basis van Rijksregistergegevens)

Bron: Scheerder e.a. (2011a), eigen verwerking op basis van FOD Economie/Algemene Directie Statistiek & Economische Informatie (ADSEI; www.statbel.fgov.be) en Vlaamse overheid/Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR; www.vlaanderen.be/dar/svr)

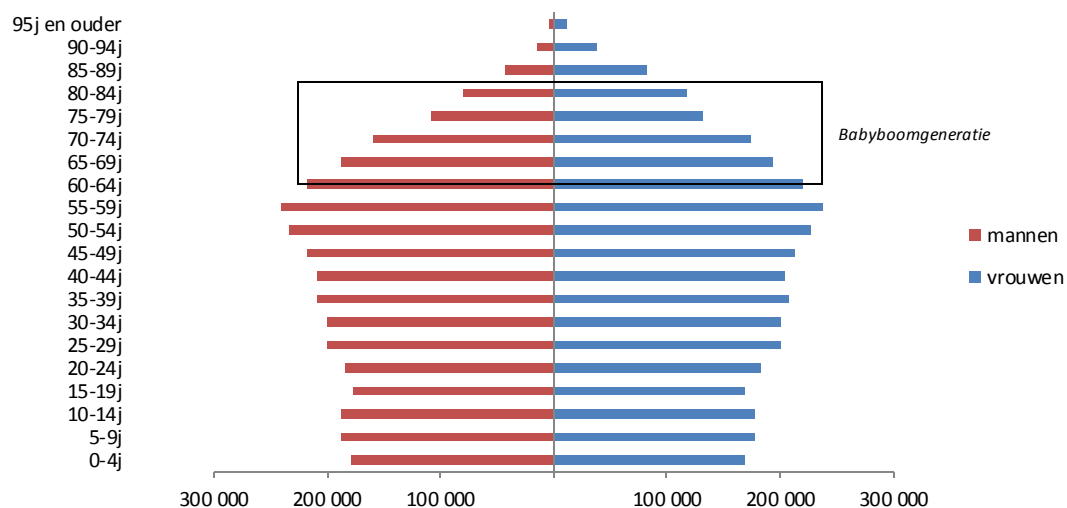
² Voor de afbakening van de verschillende generaties beroepen we ons op de typologie van Becker (1992). In zijn generatietheorie gaat Henk Becker ervan uit dat de generatie waartoe men behoort bepalend is voor de kansen die men krijgt.

Figuur 1.4 Leeftijdspiramide van Vlaanderen in 2010 (op basis van Rijksregistergegevens)

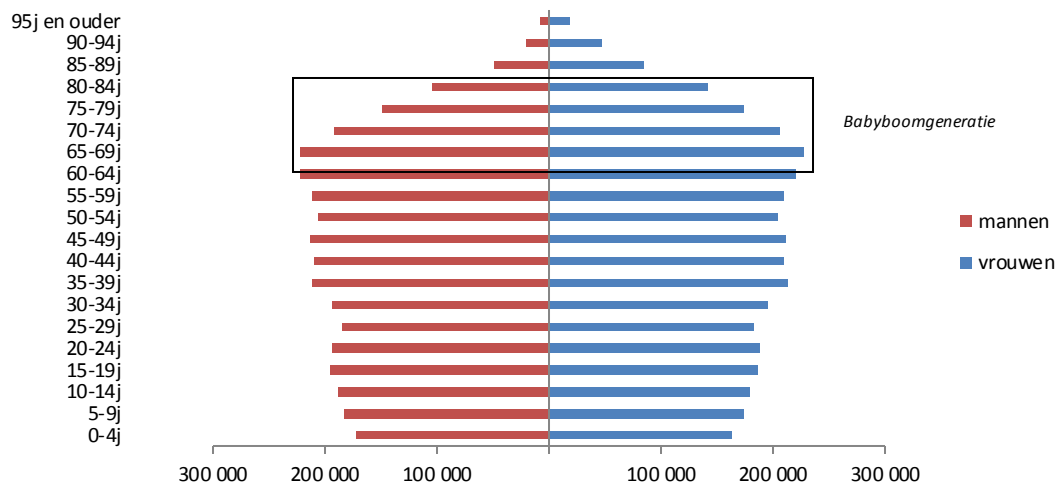
Bron: Scheerder e.a. (2011a), eigen verwerking op basis van Federaal Planbureau (FPB; www.plan.be) en FOD Economie/Algemene Directie Statistiek & Economische Informatie (ADSEI; www.statbel.fgov.be) (geüpdate versie)

Figuur 1.5 Leeftijdspiramide van Vlaanderen in 2020 (op basis van bevolkingsvooruitzichten)

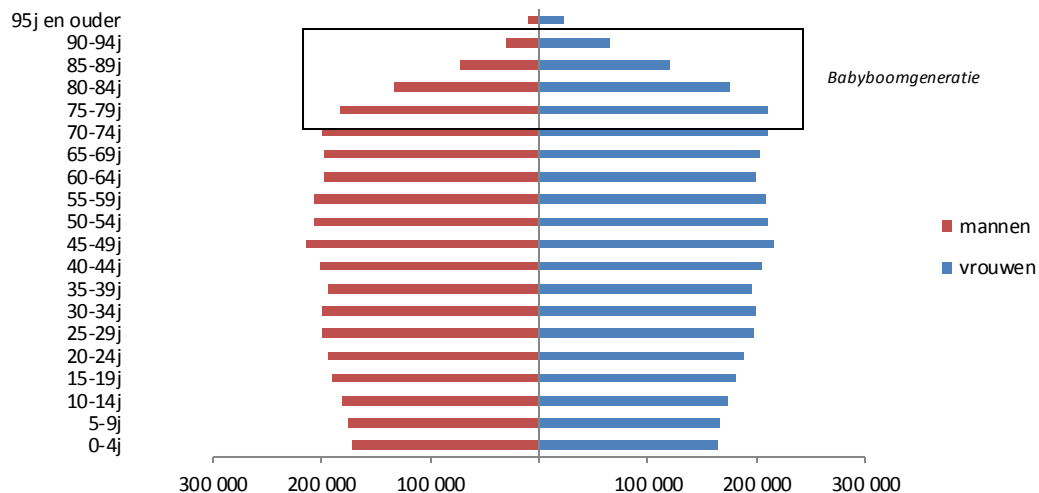
Bron: Scheerder e.a. (2011a), eigen verwerking op basis van Federaal Planbureau (FPB; www.plan.be) en FOD Economie/Algemene Directie Statistiek & Economische Informatie (ADSEI; www.statbel.fgov.be)

Figuur 1.6 Leeftijdspiramide van Vlaanderen in 2030 (op basis van bevolkingsvooruitzichten)

Bron: Scheerder e.a. (2011a), eigen verwerking op basis van Federaal Planbureau (FPB; www.plan.be) en FOD Economie/Algemene Directie Statistiek & Economische Informatie (ADSEI; www.statbel.fgov.be)

Figuur 1.7 Leeftijdspiramide van Vlaanderen in 2040 (op basis van bevolkingsvooruitzichten)

Bron: Scheerder e.a. (2011a), eigen verwerking op basis van Federaal Planbureau (FPB; www.plan.be) en FOD Economie/Algemene Directie Statistiek & Economische Informatie (ADSEI; www.statbel.fgov.be)

Naast de toename van het aandeel ouderen, verandert ook het sociale profiel van deze groep (Houben e.a., 2004; Schnabel, 2006). Tussen 2010 en 2030 zullen de mensen die geboren werden in de twee eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog op pensioen gaan. Kenmerkend voor die periode is dat er in heel wat westerse landen een geboortegolf plaatsvond. Tussen 1945 en 1965 werden immers aanzienlijk meer kinderen geboren dan in de decennia ervoor en erna. Die zogenaamde *Babyboomers* vormen niet alleen wat hun aantal betreft een opvallend dominante

lichting. Enerzijds beschikt die generatie over behoorlijk wat tijd en geld, maar daarnaast hebben de *Babyboomers* ook andere kapitaalvormen weten op te bouwen. In vergelijking met hun voorgangers uit de *Vooroorlogse generatie* (geboren tussen 1910 en 1930) en de *Stille generatie* (geboren tussen 1930 en 1945) hebben de leden van de *Vroege-Babyboomgeneratie*³ (geboren tussen 1945 en 1955) en de leden van de *Late-Babyboomgeneratie*⁴ (geboren tussen 1955 en 1970) vanaf een relatief vroeg leeftijdsstadium materiële welvaart gekend. Bovendien zijn zij opgegroeid in een meer gedemocratiseerde vrijetijds- en vakantiecultuur en zijn zij doorgaans hoger opgeleid (Becker, 1992; Foot & Stoffman, 2000; Konings, 2006; Van den Broek e.a., 2010). Babyboomers hebben in vergelijking met vroegere generaties dan ook meer kansen gekregen om heel wat financiële, sociale, culturele en fysieke bagage op te bouwen. Een dergelijke socialisatie genereert behoeften en verwachtingen die sterk zullen afwijken van deze van vorige generaties, zeker wat de vrijetijdsparticipatie en –consumptie betreft. De ‘nieuwe ouderen’ zijn alvast niet van plan louter en alleen jaren aan hun leven toe te voegen, maar ook leven aan hun jaren. De huidige en toekomstige 55-plussers hebben dan ook een andere notie over sport en vrije tijd dan de 55-plussers van voorgaande generaties. De ‘nieuwe’ 55-plussers associëren sport en fysieke activiteit meer en zelfs eerder met motieven als gezondheid, ontspanning, gezelligheid, deelname, erbij horen, gezamenlijkheid, eigenwaarde, enzovoort. Meer dan ooit wenst de senior de bepaling van de levensloop grotendeels in eigen handen te nemen, niet in het minst door het grote re aanbod aan (vrijetijds)mogelijkheden. Opvallend is ook de groeiende belangstelling van ouderen voor een ongedwongen vrijetijdsbesteding. Zij willen zelf kunnen bepalen hoe, wanneer en met wie zij hun vrije tijd doorbrengen. De nieuwe generatie ouderen wenst de dag op een (sport)actieve manier in te vullen, daar zij in een meer gedemocratiseerde vrijetijds- en sportcultuur opgegroeid zijn (Scheerder, 2006).

1.1 Theorieën met betrekking tot ouder worden

In de literatuur worden een aantal theoretische inzichten aangereikt die het participatiegedrag en de tijdsbesteding van ouderen trachten te verklaren. Een eerste theoretische strekking betreft de *disengagement theory*, ook wel de ‘reductie-’ of ‘loskoppelingstheorie’ genoemd (Cumming & Henry, 1961; Van Houtte, 1995). Deze theorie stelt dat mensen zich in de periode van ouderdom geleidelijk terugtrekken uit een aantal maatschappelijke posities en sociale rollen. Dit impliceert dat men

³ Ook wel aangeduid als de *Protestgeneratie*.

⁴ Ook wel aangeduid als de *Verloren generatie* of *X-generatie*.

bepaalde activiteiten en engagementen die men in het verleden beoefende of aanging, meer en meer loslaat. De oudere houdt zich steeds minder met zijn sociale omgeving bezig (desocialisatie), is steeds meer op zichzelf gericht (interiorisatie) en ontwikkelt aldus een nieuwe leefstijl (Dooghe, 1978). Het zich gaandeweg aan het sociale leven onttrekken, wordt als normaal aanzien en volgens het reductiemodel zeker als positiever dan zich hardnekkig vast te klampen aan het actieve sociale leven van weleer (Dooghe & Vanden Boer, 1987). Succesvol ouder worden betekent volgens de disengagementtheorie dat men de nieuwe leefsituatie aanvaardt. Mensen die hun deelname aan het maatschappelijke leven afbouwen zouden volgens deze theorie gelukkiger zijn dan mensen die hun actieve leven willen voortzetten. De reductietheorie is een positievere benadering van het *deficitmodel*⁵. In dit model wordt langer leven – lees: ‘extra tijd’ – gekoppeld aan ‘vermindering’, zoals het wegvallen van beroeps- en gezinstaken maar ook de afname van fysieke mogelijkheden. Een dergelijke drop-outbenadering focust op (kwaliteit)verlies bij een toename in levenskwantiteit, of met andere woorden het eerder klassieke *act-your-age* adagium. Met betrekking tot de actieve sportdeelname impliceren de reductie- en deficitbenadering dat mensen hun sportpraktijk respectievelijk zouden afbouwen of beëindigen omwille van een hogere leeftijd. Deze klassieke deficitbenadering van het ouder worden legt veel de nadruk op het kwaliteitsverlies bij een toename in levenskwantiteit. Hier wordt op verschillende manieren en passend antwoord aan geboden. Er is een ontspanningsindustrie ontstaan waarin heel wat organisaties en bedrijven de ‘seniorenmarkt’ als een groeimarkt zien en hier ook op inspelen. Ook de senior zelf komt sterk op voor de eigen rechten en voor een verhoogde levenskwaliteit. De vrije tijd concentreert zich steeds meer in de derde levensfase. Steeds meer 55-plussers opteren voor een kwalitatieve invulling van de vrijgekomen tijd. Naast andere vrijetijdssectoren vervullen sport en fysieke activiteit een belangrijke rol in de kwaliteitsbenadering van de senioren (Vanreusel, 1992). In het vrijetijdsdomein vormen senioren een bijzondere en in belang toenemende (doel)groep, gezien deze groep meer dan ooit beschikt over betere materiële voorzieningen, een betere gezondheid, een hogere opleiding, een grotere zelfstandigheid, economische onafhankelijkheid, een maatschappelijke betrokkenheid en een relatief hoog besteedbaar inkomen. Dit neemt niet weg dat hiernaast een groter wordende groep senioren

⁵ Als reactie op de deficitbenadering van ouderen stichtte Maggie Kuhn (1905-1995) in de Verenigde Staten anno 1971 de activistische organisatie *Gray Panthers*. In haar strijd tegen discriminatie op basis van leeftijd pleit deze organisatie voor een mentaliteitsverandering ten aanzien van ouderen, namelijk om ouderdom niet als een mislukking of een bestraffing te zien maar als een overwinning en een privilege – ‘verzilvering’ dus in plaats van vergrijzing. Een vergelijkbare benaming dook aan het einde van de jaren tachtig in Duitsland op, toen Trude Unruh (*1925) de politieke partij *Die Grauen – Graue Panther* oprichtte. Hoewel geen groot succes, werd ook in Vlaanderen bij aanvang van de jaren negentig een ouderenpartij opgericht, met name *Waardig Ouder Worden* (WOW). WOW was een afscheuring van ROSSEM, een backroniem dat stond voor *Radicalen Omvormers en Sociale Strijders voor een Eerlijker Maatschappij*.

in (bijna) armoede leeft. Deze groep is vaak sterk afhankelijk van anderen en loopt het risico tot (sociale) isolatie.

Tegenover de reductietheorie staat een tweede theoretische benadering, de *continuïteitstheorie* (Atchley, 1989; Zwanikken, 1991). Deze strekking stelt dat het ouder worden bij voorkeur gepaard gaat met het continueren van die activiteiten en engagementen die men reeds ontplooid op jongere leeftijd. Wat betreft de sportdeelname zou dit impliceren dat men op oudere leeftijd de sport(in)activiteit van voorheen verder zet (zie bijvoorbeeld Scheerder & Vanreusel, 2011). De continuïteitstheorie sluit nauw aan bij de idee van *tracking*. Tracking of stabiliteit is het fenomeen waarbij een specifieke eigenschap, of bij uitbreiding een bepaald gedrag, gedurende een langere periode aanwezig blijft en in die zin een stabiel of zelfs continu patroon vertoont. Eerder dan een leeftijdsbenadering omvat de continuïteitstheorie een cohorte-benadering. Hier wordt dus eigenlijk een generatiemodel gehanteerd: jongere cohorten, of generaties, zouden op latere leeftijd een ander gedragspatroon vertonen dan oudere cohorten op dezelfde leeftijd.

Een derde theoretische benadering betreft de *activity theory* (Freysinger & Nevius, 1992). Deze theorie legt de nadruk op het verband tussen actief zijn en levenskwaliteit. Door te blijven functioneren in de samenleving wordt de kwaliteit van het leven op peil gehouden. Volgens de activiteitstheorie is de meest aangewezen manier van volwaardig oud worden aldus het actief zijn/blijven. In tegenstelling tot de theorie van de continuering is het hier niet noodzakelijk dezelfde activiteiten te blijven ontwikkelen. Zo zouden mensen op latere leeftijd bijvoorbeeld andere sport- en bewegingsvormen kunnen beoefenen dan voorheen. Net als het reductiemodel vertrekt de activiteitstheorie in sterke mate van de leeftijd om gedragsvormen van ouderen te verklaren.

Welke van deze theorieën ook het succesvol ouder worden best verklaart, vast staat dat de groep van senioren niet als één homogene groep kan worden beschouwd (zie bijvoorbeeld Bossaerts & Vonck, 2008). Bijgevolg is een differentiatie nodig, niet allen op de eerste plaats volgens de leeftijd, maar zeker ook naar gelang van het fysieke, sociale, culturele en/of financiële kapitaal dat subgroepen van senioren vertegenwoordigen. Hier liggen alvast stevige uitdagingen voor de aanbieders op de markt van de senioren sport. Zowel de overheden, het maatschappelijke middenveld als de markt zullen met beleids- en marketinguitdagingen worden geconfronteerd, indien zij (deels) tegemoet willen komen aan de wensen en noden van deze nieuwe generaties van ouderen. De implicaties van de vergrijzing zullen zich op tal van domeinen doen gelden, waaronder de gezondheidszorg, sociale voorzieningen, politieke representatie, vrijetijdsbesteding, etc. De

nieuwe 50-plussamenleving – en dito 50-pluseconomie en 50-pluscultuur – is zich volop aan het ontwikkelen.

2. Sportparticipatie bij 55-plussers⁶

2.1 Aanjagers van de senioren sportmarkt

De voorbije decennia heeft actieve sportbeoefening zich van zijn louter jeugdig imago ontdaan en heeft het een duidelijk *lifetime* karakter meegekregen. Levenslange sportbeoefening impliceert juist dat de sportloopbaan niet stopt op jeugdige leeftijd, maar juist gecontinueerd wordt van jeugd naar volwassenheid of zelfs opgestart kan worden op latere, oudere leeftijd. Een sterke klemtoon op permanente sportbeoefening en fysieke activiteit sluit ook zeer goed aan bij de visie achter de Sport voor Allen-ideologie. Daarin staat de bevordering van de breedtesport centraal, of anders geformuleerd: de promotie van actieve sportbeoefening die voor iedereen toegankelijk is ongeacht leeftijd, geslacht, socio-economische status, etnische afkomst, seksuele voorkeur, geloofsovertuiging, fysieke competentie, etc. (DaCosta & Miragaya, 2002; Hartmann-Tews, 1996; Scheerder & Vanreusel, 2009).

In wat volgt geven we een beeld van een aantal opvallende ontwikkelingen op de markt van de senioren sport. Hierbij focussen we op het aanbod, meer bepaald op een aantal *aanjagers* van de senioren sportmarkt, en dit zowel vanuit een overheids-, verenigings- als commercieel perspectief. Welke initiatieven (producten, evenementen, activiteiten, etc.) hebben de markt van de senioren sport mee mogelijk gemaakt en vormgegeven?

De groeiende aandacht voor senioren sport blijkt uit initiatieven die zowel door aanbieders vanuit het middenveld (sportclubs, sportfederaties en niet-sportorganisaties met een sportaanbod voor ouderen) als door overheidsactoren (van Europese Unie tot lokale besturen) gelanceerd worden (Balligand & Hellemans, 2006; Bossaerts & Vonck, 2008; Demeersseman, 1999; Galle, 1996; Mulkens, 2004). Zo kunnen we uit de onderstaande Tabel 1.2 afleiden dat er binnen OKRA reeds vanaf het einde van de jaren zestig gepleit werd om aangepaste sport- en bewegingsactiviteiten voor ouderen te promoten. Deze inspanningen leidden in de tweede helft van de jaren tachtig tot de oprichting van een volwaardige senioren sportfederatie die enkele jaren later al tienduizenden leden zou tellen (Breugelmans, 1996). Ook de Vlaamse overheid liet zich niet onbetuigd en lanceerde tijdens de jaren

⁶ Gebaseerd op Scheerder e.a. (2011a).

zeventig een aantal opvallende landelijke promotiecampagnes waarin de actieve sportbeoefening en fysieke activiteit van ouderen centraal stond. Vanaf de jaren negentig zouden overheid en middenveld elkaar steeds meer vinden in de ontwikkeling van een sport- en bewegingsbeleid voor senioren. Seniorensportfederaties werden erkend en financieel ondersteund door de overheid, een opleidingsaanbod met betrekking tot de sportieve begeleiding van senioren werd ontwikkeld en sensibiliseringsacties zoals seniorensportdagen werden gelanceerd. Het stimuleren van sport- en beweegparticipatie door ouderen is immers voor heel wat actoren een steeds belangrijker aandachtspunt (Bossaerts & Vonck, 2008; Scheerder, 2001; 2002; ter Haar, 2004; Van Lindert, 2009).

Ook lokale overheden hebben aandacht voor ouderen in hun sportbeleid. In navolging van het decreet betreffende het lokale Sport voor Allen-beleid⁷ nam ruim vier op vijf van de Vlaamse gemeenten in haar sportbeleidsplan voor de periode 2008-2013 een hoofdstuk 'toegankelijkheid en diversiteit' op met daarin expliciete beleidsintenties ten aanzien van ouderen (Scheerder & Vos, 2009a; 2009b). Bovendien blijkt uit cijfermateriaal op basis van het *Vlaamse Sportdienst Panel 2010* (VSDP10⁸) dat ruim negen op tien van de Vlaamse sportdiensten anno 2010 aangeeft over een specifiek activiteitenaanbod voor ouderen te beschikken (Scheerder e.a., 2014; Vos & Scheerder, 2011).

Parallel aan deze ontwikkelingen is ook de wetenschappelijke interesse voor en kennis van sportbeoefening en fysieke activiteit door ouderen vanaf de jaren negentig in een stroomversnelling gekomen en dit zowel vanuit een biomedische als een sociaalwetenschappelijke invalshoek (zie bijvoorbeeld Scheerder e.a., 2011a).

Tabel 1.2 *Tijdstabel van een aantal aanjagers inzake sport en fysieke activiteit bij senioren*

Jaar	Market driver
1968	In <i>Herfstlicht</i> , het ledenblad van de <i>Kristelijke Beweging van Gepensioneerden</i> (KBG), pleit kinesitherapeut Ivan Balliu onder de titel 'Om fit te blijven' voor 'bejaardengymnastiek'
Begin '70	De BRT-radio zendt dagelijks gedurende een tiental minuten het programma 'Gymnastiek voor bejaarden' uit
1972	Nog in <i>Herfstlicht</i> , onder de kop 'Breng meer leven in je dagen', breekt minister van cultuur Frans Van Mechelen een lans voor aangepaste sport- en bewegingsactiviteiten voor gepensioneerden

⁷ Bedoeld wordt het decreet van 9 maart 2007 houdende de subsidiëring van gemeente- en provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor het voeren van een Sport voor Allen-beleid van kracht (Vlaamse overheid, 2007).

⁸ De VSDP10 is een panelstudie waaraan in 2010 ruim 230 Vlaamse gemeentebesturen deelnamen (zie Scheerder e.a., 2014).

- 1972 Eveneens in *Herfstlicht* verschijnen de eerste uitgewerkte gymlessen op maat van gepensioneerden van de hand van Guido Van de Bempt, voormalig medewerker van het tv-programma 'Jonger dan je denkt'
- 1972- De KBG lanceert een nieuw jaarthema 'Gezondheid. Ons Herfstlicht'; dit programma lag
1973 aan de basis van de sportwerking die zich later binnen de KBG zou ontwikkelen
- 1974 Ontwikkeling door de Vlaamse overheid (Blos) van een specifiek oefenprogramma voor 65-plussers, met name 'Een beetje fit zijn ... als je ouder wordt'
- 1974 De Vlaamse overheid (Blos) organiseert 'Blijf-fit-verblijven' in de Blos-centra van Blankenberge en Brugge; sportweken voor senioren waar in combinatie met socio-culturele activiteiten een sportprogramma van twee uren per dag werd aangeboden
- Medio '70 Binnen tal van KBG-afdelingen worden lokale wandel-, fiets- en turnclubs opgericht
- 1978 De landelijke sportcampagne 'Sport+, waar leéftijd belangrijker is dan leeftijd' van de Vlaamse overheid (Blos) wordt opgestart en richt zich specifiek tot de groep van 50-plussers
- 1979 Ontstaan van de *Fifty-Plus Fitness Association* (FPFA); de FPFA is een Amerikaanse non-profit organisatie die een actieve levensstijl promoot bij ouderen
- 1980 De KBG gaat onder leiding van Chris Vandaele van start met een jaarlijkse nationale cursus gemeenschapsdans
- 1984 Eerste 'World Congress on Physical Activity, Aging & Sports' in West Point, New York
- 1985 Oprichting van de *National Senior Games Association* (NSGA) in St. Louis, Missouri; de NSGA is een Amerikaanse non-profit organisatie die vanaf 1987 de *National Senior Games* organiseert, een sportcompetitie voor 50-plussers
- 1987 Oprichting van de *KBG-sportfederatie Seniorensport*
- 1987 Start van de 'Senior-Sportief-Acties', een op ouderen gerichte sportcampagne van de Vlaamse overheid (Blos); deze acties zouden later uitgroeien tot de vijf *Provinciale Seniorensportdagen* voor senioren
- 1987 Organisatie van de eerste *National Senior Olympic Games* te Saint Louis, Missouri; meer dan 2 500 atleten namen deel aan deze Amerikaanse sportcompetitie voor 50-plussers
- 1987 Organisatie van de eerste *World Senior Games*, een internationale sportcompetitie voor senioren (aanvankelijk voor 55-plussers, later gewijzigd naar een evenement voor 50-plussers)
- 1990 Aan het Instituut voor Lichamelijke Opleiding (ILO) van de K.U.Leuven vindt de *Studiedag Seniorensport* van de KBG plaats; op deze studiedag werd onder meer de praktijkmap 'Gym voor senioren' voorgesteld
- 1991 De Verenigde Naties (VN) benoemen 1 oktober als *Internationale Dag van de Ouderen*
- 1991 De KBG gaat in het Sporta-centrum te Tongerlo van start met een nationale tweedaagse opleidingscursus gymleraars voor senioren; net als de cursus gemeenschapsdans zou ook dit vormingsinitiatief tot een jaarlijks succes uitgroeien
- 1991 De *Vlaamse Trainersschool* (VTS) gaat van start met de cursus 'coördinator seniorensport'
- 1992 Aan het Instituut voor Lichamelijke Opleiding (ILO) van de K.U.Leuven wordt de cursusmap 'Sport en spel voor senioren' voorgesteld; dit initiatief volgde op het succes van de praktijkmap 'Gym voor senioren'
- 1993 Eerste uitgave van de *Journal of Aging & Physical Activity* (JAPA)

-
- 1993 Ontwikkeling van de *Physical Activity Scale for the Elderly* (PASE) door het New England Research Institute
 - 1993 Oprichting van een *Denkcel Seniorensport* binnen de Vlaamse Trainersschool (VTS) die een opleidingsaanbod m.b.t. seniorensport uitwerkt
 - 1993 Oprichting van de seniorensportfederatie *S-Sport*
 - 1994 *KBG-sportfederatie Seniorensport* wordt door de Vlaamse overheid als landelijke sportfederatie erkend en gesubsidieerd
 - 1994 De *KBG-sportfederatie Seniorensport* organiseert te Brussel het colloquium 'Gezond en fit ouder worden met aangepaste sportbeleving'
 - 1994 De *Vlaamse Trainersschool* (VTS) richt de cursus 'initiator seniorensport' in; de bedoeling is begeleiders op te leiden tot organisator, coördinator en/of lesgever seniorensport
 - 1995 *S-Sport* wordt door de Vlaamse overheid als landelijke sportfederatie erkend en gesubsidieerd
 - 1995 Het *Promotieteam Seniorensport* van de Vlaamse overheid (Blos) gaat van start met het afnemen van fysieke fitheidstesten bij ouderen; de testen bestonden uit de *Testbatterij Eurofit voor senioren* en de *2km Blos-wandeltest met hartslagmeter*; als afsluiter werd een sessie *seniorobics* aangeboden
 - 1996 Het jaarlijkse congres van het *Vlaams Instituut voor Sportbeheer & Recreatiebeleid* (ISB) staat in het teken van sportpromotie en senioren
 - 1996 De *KBG-sportfederatie Seniorensport* gaat in het Meerdaalwoud te Oud-Heverlee van start met de *Nationale Wandeldagen*; dit initiatief zou uitgroeien tot een van de paradepaardjes van de KBG-werking
 - 1996 Het eerste nummer van *Sport je fit!*, het driemaandelijks nationaal kaderblad van de *KBG-sportfederatie Seniorensport* verschijnt; naast onderwerpen als gezondheid, veiligheid, wetgeving en verzekering wordt per nummer telkens een voor senioren geschikte sporttak in de kijker gesteld
 - 1997 Het *Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen* wordt goedgekeurd door het Vlaams Parlement; daarin wordt onder meer gestipuleerd dat er een landelijke sportpromotiecampagne dient te worden opgestart i.f.v. senioren
 - 1999 *Internationaal Jaar van de Ouderen* op initiatief van de Verenigde Naties (VN)
 - 1999 In de beleidsnota van Vlaams minister van sport Johan Sauwens wordt gerefereerd aan de doelgroep van senioren als opportuniteit voor het sportbeleid in Vlaanderen
 - 2002 Het *Vlaams Ouderen Overleg Komitee* (OOK) stelt het actieplan 'Bewegen en sport voor ouderen' voor
 - 2003 Installatie van het opleidingsforum 'Sport voor senioren' door de stuurgroep van de Vlaamse Trainersschool (VTS)
 - 2003 Naar aanleiding van haar tienjarig bestaan organiseert *S-Sport* te Gent de eerste editie van de *European Senior Games*
 - 2004 In de beleidsnota van Vlaams minister van sport Bert Anciaux wordt aangegeven dat er een sportpromotie- en sensibiliseringsactie dient te worden opgesteld en uitgevoerd
 - 2005 De *European Network for Action on Ageing & Physical Activity* (EUNAAPA) wordt opgericht
 - 2006 *KBG-Senioresportfederatie* verandert van naam en wordt *OKRA-SPORT*

- 2007 *OKRA-SPORT* overschrijdt de kaap van 40 000 leden
- 2008 De visienota '55-plussers in beweging. Naar een kwaliteitsvol sport- en bewegingsbeleid voor senioren' wordt in het Vlaams Parlement voorgesteld; deze visienota werd opgesteld door de *Denktank Seniorensport*
- 2008 In Blankenberge worden de eerste *Vlaamse Senior Games* georganiseerd, een grootschalig sportevenement voor senioren; in tegenstelling tot de internationale en Europese variant ligt bij de Vlaamse Senior Games de focus eerder op recreatieve sportbeoefening en -beleving
- 2008 De vlaamse Ouderenraad organiseert een studiedat met als titel '55-plussers in beweging'. De Oudersportfederaties en de sportorganisaties (BLOSO, ISB, VSF) presenteren hun gezamenlijke visie op sport en bewegen voor ouderen.
- 2009 Het door de EU-gesubsidieerde *PASEO*-project wordt opgestart; *PASEO* staat voor *Policy Capacities for Health Promotion through Physical Activity among Sedentary Older People* en heeft als doel de implementatie van programma's met betrekking tot de promotie van fysieke activiteit bij sedentaire ouderen te verbeteren; dit wordt gerealiseerd door ondersteuning te geven bij het opzetten van de nodige beleidscapaciteiten in 15 deelnemende Europese landen
- 2009 De facultatieve opdracht van het prioriteitenbeleid (2009-2013) van de Vlaamse overheid waarop Vlaamse sportfederaties kunnen intekenen, legt de focus op senioren sport
- 2009 *OKRA-SPORT* lanceert het grootschalig wandelproject 'Elke Stap Telt!'
- 2009 De *Vlaamse Ouderenraad* brengt een advies uit over sport en bewegen door ouderen; daarin wordt het belang benadrukt dat verschillende beleidsdomeinen (naast sport, ook onderwijs, welzijn en volksgezondheid) betrokken partij zijn om een gepast sportbeleid voor ouderen te creëren
- 2009 Onder impuls van de Vlaamse overheid (Bloso) gaat een sensibiliseringscampagne m.b.t. sport en bewegen voor 50-plussers van start met als titel 'Sportelen, beweeg zoals je bent'; 'sportelen' staat voor recreatief sport beoefenen door 50-plussers, bedoeld om fit te blijven en sociale contacten te onderhouden
- 2009 In de beleidsnota van Vlaams minister van sport Philippe Muyters wordt vooropgesteld dat er een senioren sportbeleid voor Vlaanderen zal worden uitgewerkt
- 2009 Als variant op de 'Fit-o-meter' wordt op de senioren campus in Peer de 'Zit-o-meter' aangelegd; op een verhard parcours van één kilometer kunnen ouderen verantwoord bewegen dankzij twaalf speeltuigen die langs het traject opgesteld staan
- 2010 Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeurzen start met de campagne 'Generatie Nu'; deze beleidsactie wil de actieve rol van senioren benadrukken
- 2010 In het *Vlaams Ouderenbeleidsplan 2010-2014* van Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeurzen wordt omstandig verwezen naar beleidsacties betreffende het ontwikkelen of onderhouden van een sport- en fysiekactieve levensstijl door ouderen
- 2010 In de categorie 'sport/amusement' wordt de term 'sportelen' tot woord van het jaar verkozen; ongeveer 20 000 mensen namen deel aan deze wedstrijd, een organisatie van Van Dale Uitgevers en de VRT; 'sportelen' kreeg 31 procent van de stemmen

-
- 2011 De *Provinciale Sporteldag* is de nieuwe naam van de *Seniorensportdag*; dit sportevenement wordt georganiseerd in de vijf Vlaamse provincies door Bloso in samenwerking met de provincies en is vooral gericht op actieve 50-plussers
- 2011 KU Leuven voert samen met OKRA-SPORT een grootschalig sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de sportdeelname en sportbehoeften bij 55-plussers in Vlaanderen. Dit vertaalt zich in het boek '*Ouderen in-actie(f)?*'
- 2012 In navolging van het project 'Elke Stap Telt!', start OKRA-SPORT in 2012 het project '*Elke Trap Telt!*' op
- 2011 De lokale sportsector heeft oog voor de doelgroep senioren: Uit het Cijferboek Lokaal Sportbeleid 2011-2013 blijkt dat 90% van de sportdiensten activiteiten organiseert voor de doelgroep senioren (in 2007 was dat 86%)
- 2012 Bloso start de actie *Sportelgemeente*. Hiermee tracht men de gemeenten bijkomend te motiveren om bijzondere inspanningen te doen voor de seniorensport en zo de 50-plusser aan het sporten te krijgen of te houden
- 2012 OKRA-SPORT bestaat 25 jaar
- 2012 Naar aanleiding van het Actieplan Sport voor Allen werd begin 2012 een Strategische cel Seniorenbeleid opgericht. Deze cel bestaat uit vertegenwoordigers van ISB, VSF, KU Leuven, Vrije Universiteit Brussel, OKRA-Sport, Bloso, Departement CJSN en het kabinet Sport. De oprichting van deze cel beoogt een betere afstemming en optimalisatie van de samenwerking tussen de verschillende relevante actoren
- 2013 Het Europese project *Active Ageing* wordt opgestart. Dit project wil de uitwisseling van kennis en ervaring met betrekking tot het tegengaan van fysieke inactiviteit bij ouderen bevorderen. Er wordt ingezet op sportinitiatieven voor ouderen in gestructureerde settings, met sportorganisaties als uitgangspunt. OKRA-SPORT is partner in het project.
- 2013 Opstart van het project '*Veilig elektrisch fietsen*' van OKRA-SPORT en lesgevers worden opgeleid. Hiermee speelt men in op de groeiende vraag naar vorming rond het gebruik van elektrische fietsen infunctie van de veiligheid
- 2014 OKRA-SPORT gaat van start met het project '*Elke Club Telt!*'. Dit project zet in op de verbetering van de werking en het aanbod van de lokale trefpunten
- 2014 In de beleidsnota van Vlaams minister van sport Philippe Muyters wordt gesteld dat de inspanningen voor de senioren die tijdens de vorige legislatuur reeds werden opgestart, onverminderd worden voortgezet. Voor seniorensport zal samen met de strategische structuur seniorensport werk gemaakt worden van een aanbod op maat waarbij zoveel mogelijk senioren gestimuleerd worden tot sporten en bewegen via een gedifferentieerde aanpak
- 2014 Oprichting van het Europees platform *Moving Age*. Vier Vlaamse sportfederaties (waaronder OKRA-SPORT) zijn lid van dit platform. Samen zullen zij in 2015 het eerste Moving Age-congres in Vlaanderen organiseren
- 2014 ISB begeleidt sinds oktober 2014 gedurende één jaar acht gemeenten bij de implementatie van een innovatief lokaal project om een bepaald type 'senior' aan het bewegen of sporten te krijgen
-

Bron: verdere verwerking op basis van Scheerder e.a. (2011a)

2.2 Sportparticipatie bij 55-plussers

Voorgaand deel reikt een inleidend kader rond demografische verschuivingen, senioren(-sport) in Vlaanderen en ontwikkelingen op de seniorensportmarkt. In onderstaand gedeelte geven we een overzicht van beschikbaar cijfermateriaal over de sportparticipatie van 55-plussers in Vlaanderen. Deze gegevens zijn afkomstig uit Scheerder e.a. (2011a). Hierbij dient men de gehanteerde definitie van sportdeelname in het achterhoofd te houden. Als referentieperiode worden de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek gehanteerd. De tijdsduur van de sportbeoefening is niet bepalend voor het al dan niet als sportbeoefenaar te worden beschouwd⁹. Wat de frequentie van de sportbeoefening betreft, wordt vooropgesteld dat respondenten gedurende de afgelopen twaalf maanden meer dan één keer aan sport¹⁰ gedaan hebben (zie Vos & Scheerder, 2009).

De volgende activiteiten worden aanzien als sportbeoefening (Scheerder, 2003: 13):

- recreatieve bewegingsactiviteiten, waaronder fietsen, wandelen en zwemmen;
- occasionele sportbeoefening, zoals een week skiën, een weekend langlaufen of een (halve) dag kajakvaren;
- activiteiten die het musculaire en/of cardiorespiratorische stelsel slechts matig belasten, maar wel een precieze coördinatie en/of specifieke motorische bekwaamheid vergen, waaronder pistool- en karabijnschieten, biljart, petanque en vogelpik, maar ook mechanische sporten als autorijden en motorcross.

De volgende activiteiten worden daarentegen niet als sportbeoefening aanzien (Scheerder, 2003: 13-14):

- opgelegde fysieke activiteiten, bijvoorbeeld tijdens de professionele of militaire opleiding of bij de uitoefening van een beroep¹¹;
- fysieke activiteiten met een sterk utilitair karakter, waaronder de verplaatsing per fiets naar het werk of de winkel, het onderhoud van de tuin, de wandeling tijdens het doen van inkopen, etc.;
- de zogenaamde 'denksporten', waaronder schaken, woordspelen, etc.;

⁹ Dit neemt niet weg dat in het onderzoek van Scheerder e.a. (2011a) wel analyses uitgevoerd werden in functie van de tijdsduur van de sportbeoefening. Op die manier krijgen we een beeld van hoeveel tijd sportactieve 55-plussers aan sport besteden.

¹⁰ Voor het in kaart brengen van de sportdeelname in het onderzoek van Scheerder e.a. (2011a) wordt een open vraagstelling gehanteerd. Op die manier wordt ruimte gelaten voor de perceptie van de respondenten, met andere woorden voor wat ze zelf als sport beschouwen.

¹¹ Beroepssporters worden in de studie van Scheerder e.a. (2011a) eveneens niet opgenomen omdat er gericht wordt op vrijetijdssporters.

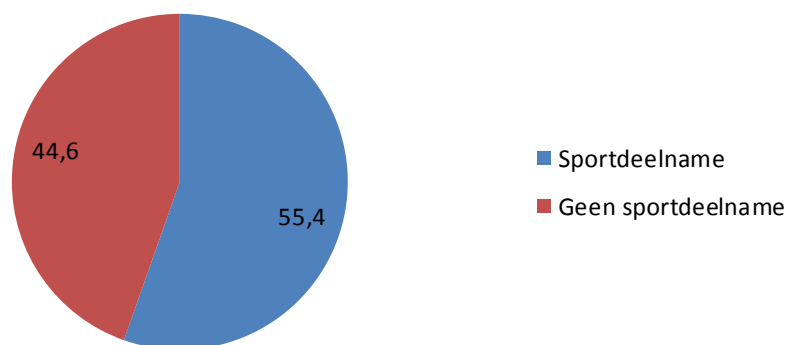
- passieve sportconsumptie zoals het kijken naar een voetbalmatch op tv of het bijwonen van een sportmanifestatie.

Gegeven de eigenheid van de doelgroep van senioren worden, in tegenstelling tot voorgaande studies naar sportdeelname die veelal betrekking hadden op de volledige populatie, sporten met dieren zoals duivensport en vinkenzetten wél als sportbeoefening aanzien.

2.2.1 Sportdeelname algemeen

Uit de resultaten blijkt dat 55 procent van de 55-plussers in Vlaanderen minstens eenmaal per jaar actief aan sport deelneemt (zie Figuur 1.8). Hierbij werd een ruime definitie van actieve deelname aan sport gehanteerd, zoals hierboven beschreven.

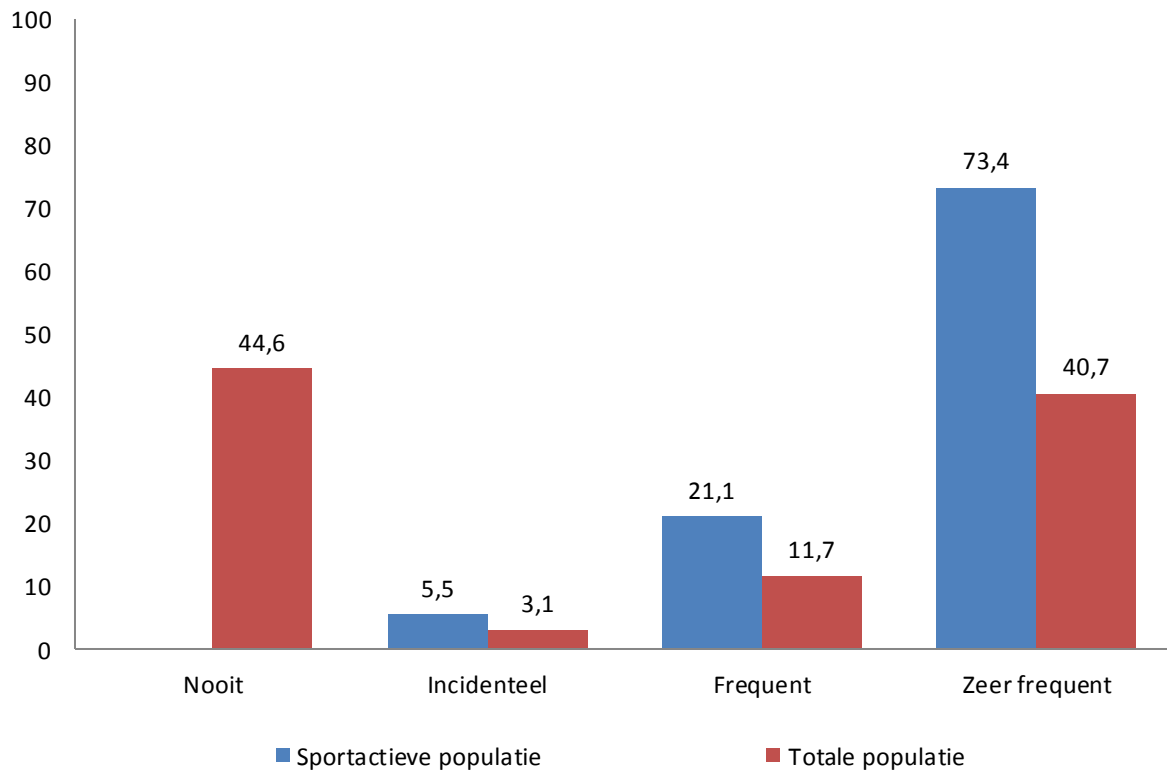
Figuur 1.8 Sportdeelname bij 55-plussers anno 2010, in percentages (n=949)

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

Bovendien blijkt uit Figuur 1.9 dat de Vlaamse 55-plussers in twee grote groepen uiteen vallen: enerzijds doet 41 procent van de totale seniorenpopulatie veel aan sport (meerdere keren per week tot dagelijks) en anderzijds geeft 45 procent aan nooit sport te beoefenen. De tussengroep van incidentele (maximum één keer per maand), minder frequente sporters (meerdere keren per maand tot één keer per week) is daarentegen relatief klein (14%).

Figuur 1.9 Frequentie van de sportdeelname bij 55-plussers anno 2010, in percentages (N=508/N=931)

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

Sportdeelname is niet gelijk verdeeld over alle 55-plussers. Wanneer de sportdeelname van mannen en vrouwen apart bekeken wordt, stellen we vast dat relatief meer mannelijke (61%) dan vrouwelijke (51%) 55-plussers aan sport doen. Het verschil tussen beiden geslachten is significant (zie Tabel 1.3). Bovendien is er eveneens een significant verschil in sportdeelname in functie van de leeftijd van diegenen die sport beoefenen (zie Tabel 1.3). 55-plussers met een hogere leeftijd, en in het bijzonder leden van de *Vooroorlogse generatie/Sportkansarme generatie* (geboren tussen 1910-1930), zijn vaker inactief dan 55-plussers uit de *Stille generatie/Clubsportgeneratie* (geboren tussen 1930-1945) en de *Protestgeneratie/Vroege Sport voor Allen-generatie* (geboren tussen 1945-1955). Bij de 60- tot 64-jarigen is het aandeel van sportactieven het grootst (67%), in vergelijking met de andere leeftijdsgroepen. Zelfs bij 80-plussers doet nog steeds één op drie aan sport (32,7%), zij het weliswaar op basis van een ruime definitie van sportdeelname. Uit Figuur 1.10 blijkt dat het sportparticipatieverschil tussen mannen en vrouwen bij jongere senioren kleiner is dan bij oudere senioren. Actieve sportbeoefening blijkt met name opvallend minder populair te zijn bij oudere vrouwelijke senioren in vergelijking met hun mannelijke leeftijdsgenoten.

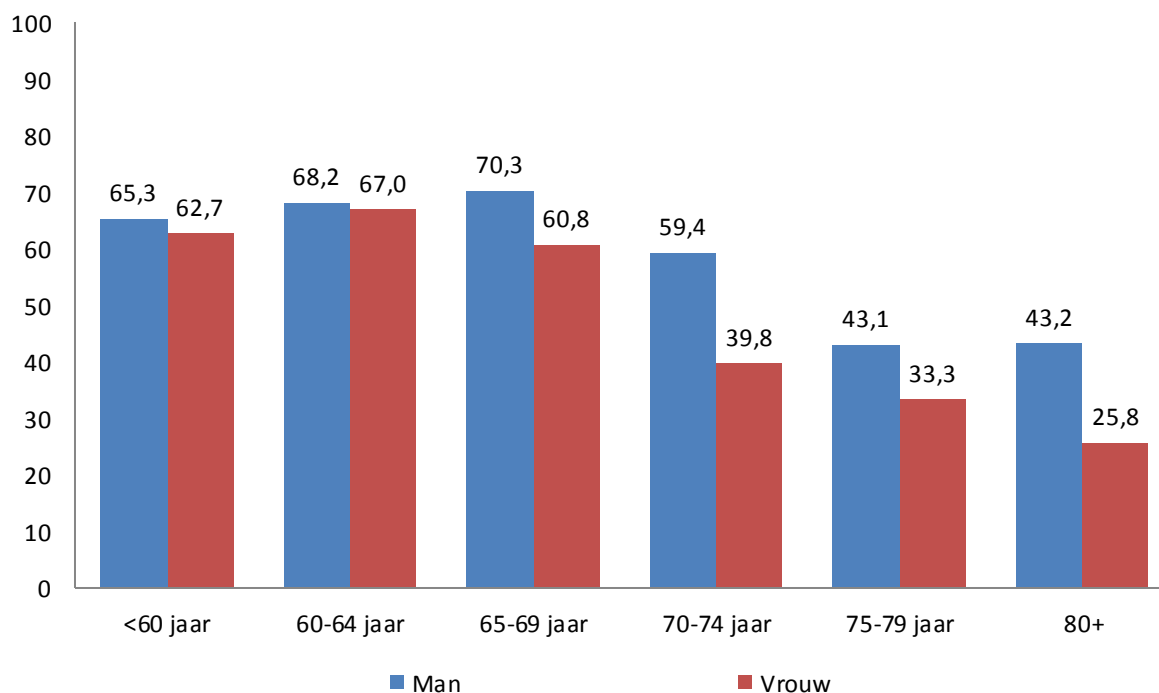
Tabel 1.3 Sportdeelname anno 2010 naar socio-demografische kenmerken bij 55-plussers (n=940/n=948)

Socio-demografisch kenmerk	Aantal respondenten	Aantal sportbeoefenaars	Percentage sportbeoefenaars	Significantie
Geslacht	940			**
Man	433	263	60,7	
Vrouw	507	257	50,7	
Leeftijd	948			***
< 60	205	132	64,4	
60-64	192	129	67,2	
65-69	153	100	65,4	
70-74	158	77	48,7	
75-79	142	55	38,7	
> 80	98	32	32,7	

NS=niet significant; **= $p < 0,01$; ***= $p < 0,001$

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

Figuur 1.10 Sportdeelname bij 55-plussers anno 2010 naar leeftijdscategorieën opgesplitst naar geslacht, in percentages (n=940)

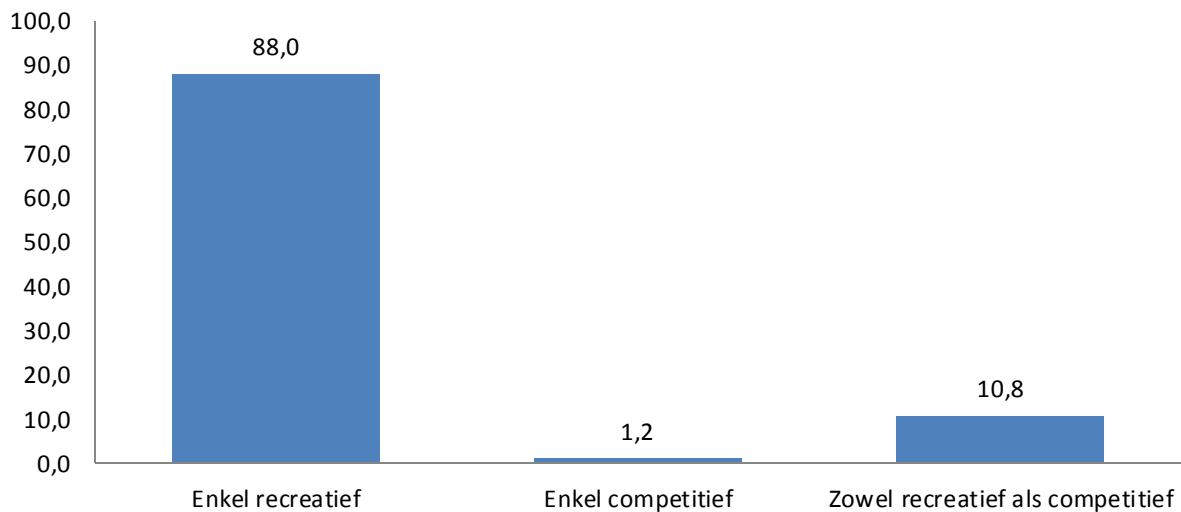

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

2.2.2 Context sportdeelname

Bijna negen op tien sportende senioren (88%) doet uitsluitend op *recreatieve* wijze aan sport (zie Figuur 1.11). Ruim één op tien senioren combineert recreatieve en *competitieve* sportbeoefening. Slechts één op de honderd sportactieve senioren sport enkel op competitief niveau.

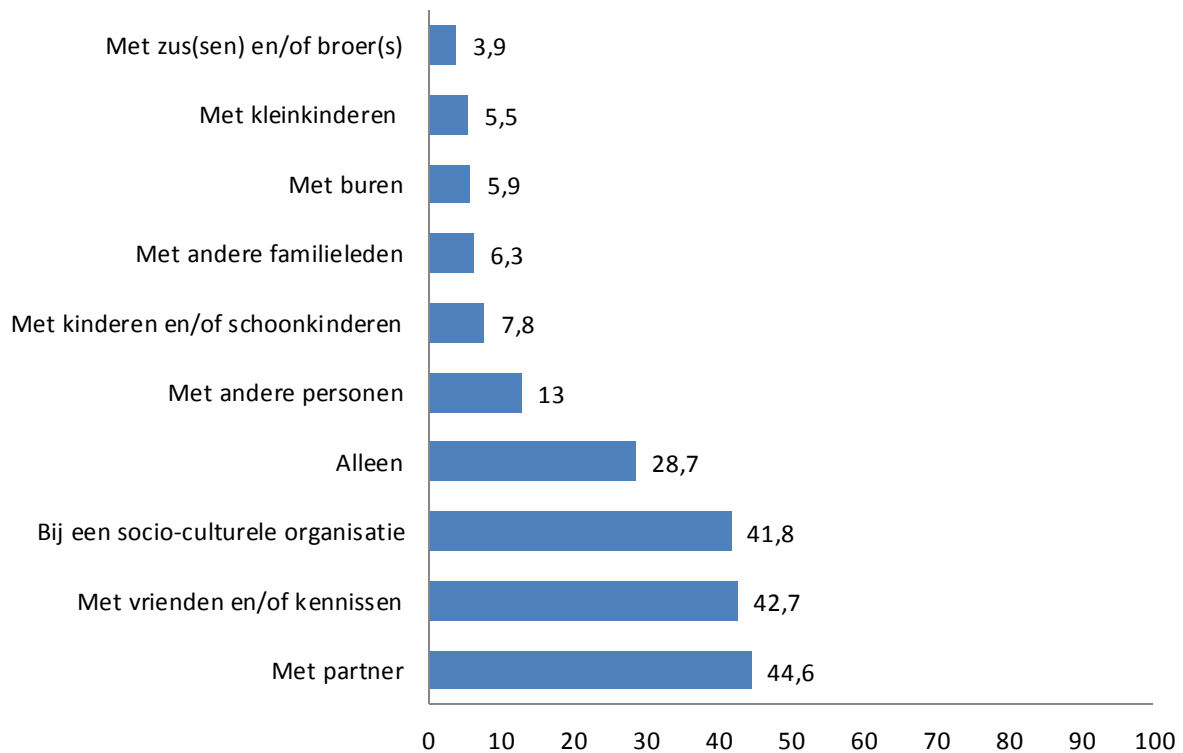
Figuur 1.11 Niveau van sportbeoefening bij sportende 55-plussers anno 2010, over alle sporten heen, in percentages (n=486)

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

Figuur 1.12 geeft een algemeen overzicht van het *gezelschap* waarin 55-plussers vertoeven terwijl ze een sport beoefenen. Een belangrijke opmerking hier is dat de verschillende categorieën elkaar niet uitsluiten. We maken de som van de verschillende mogelijke partners over alle sporten heen. Dit betekent dat eenzelfde individu kan aangeven met verschillende groepen mensen te sporten (in één of meerdere sporten), of een verschillend gezelschap kan hebben naargelang de sport. In deze gevallen zal de respondent in meerdere categorieën meegeteld worden. Bijna één op twee sportende 55-plussers (45%) geeft hun partner als sportgezelschap op voor minstens één van de sporten die ze beoefenen (Figuur 1.12). Samen met vrienden of kennissen sporten en bij een socio-culturele organisatie (zoals OKRA, KWB, KAV, enzovoort) komen met respectievelijk 43 en 42 procent op de tweede en derde plaats. Ook individueel sporten wordt door relatief veel senioren gedaan, namelijk door bijna één op drie sportactieve 55-plussers (29%). Met zussen of broers sport beoefenen komt daarentegen relatief gezien weinig voor: minder dan één op de twintig sportactieve senioren geeft aan dit te doen.

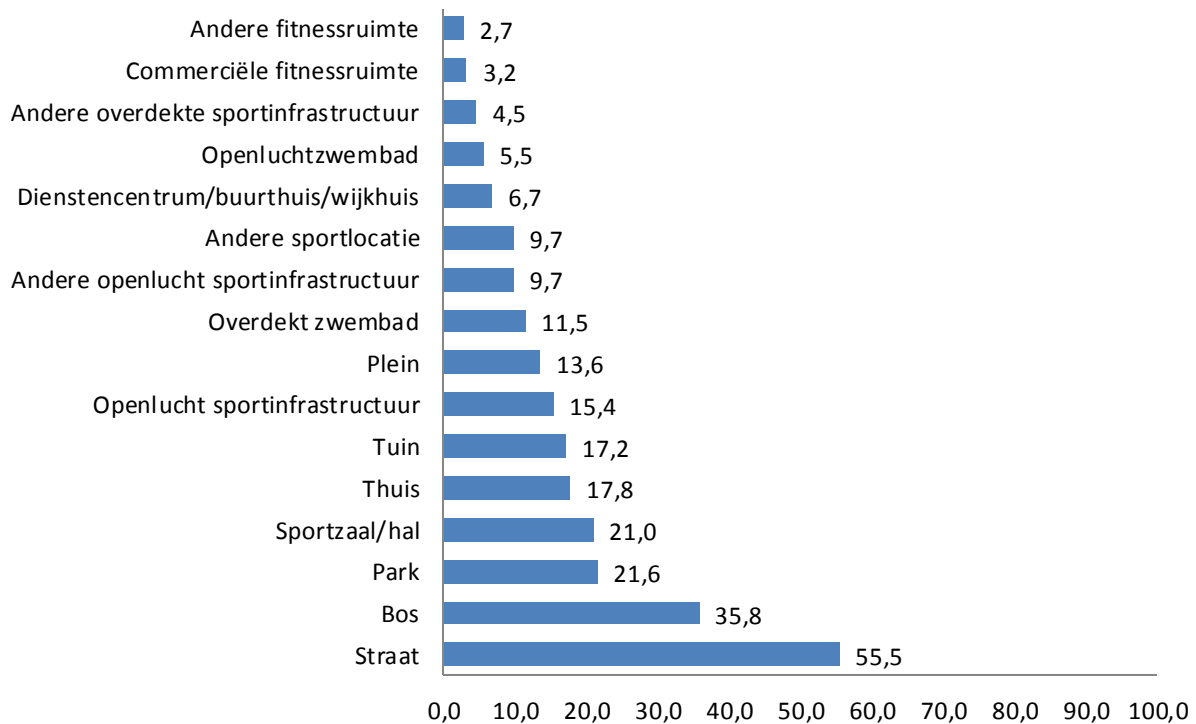
Figuur 1.12 *Gezelschap tijdens sportbeoefening bij sportende 55-plussers anno 2010, over alle sporten heen, in percentages (n=521)*

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

Waar vinden de sportactiviteiten van de 55-plussers voornamelijk plaats? Ook hier kan éénzelfde individu voor meerdere *locaties* meegeteld worden. Meer dan de helft (56%) van de 55-plussers die actief aan sport doen, beoefenen sport op straat (Figuur 1.13). De straat is hiermee de meest gebruikte sportlocatie. Op de tweede plaats komt het bos (36%). Beide locaties lenen zich uitstekend voor het uitoefenen van twee populaire sporten bij 55-plussers, met name recreatief wandelen en fietsen. Verder doet ongeveer één op vijf sportactieve senioren wel eens aan sport in een park of in een sporthal. Ook 'thuis' bevindt zich met achttien procent binnen de top vijf van populaire sportlocaties.

Figuur 1.13 Sportlocatie bij sportende 55-plussers anno 2010, over alle sporten heen, in percentages (n=525)

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

2.2.3 Sportvoorkeur

Uit Tabellen 1.4 en 1.5 blijkt dat de door 55-plussers beoefende sporten een verschillende populariteit genieten. Fietssport en wandelsport steken met kop en schouders boven de rest van de sport- en bewegingsvormen uit. Die populariteit kan voor een stuk worden toegeschreven aan de ruime definitie die we van beide sporten hanteren. Zo worden onder fietssport onder meer recreatief fietsen, wielertoerisme en spinning begrepen; onder wandelsport onder meer recreatief wandelen, Nordic walking en bergwandelen. Hierbij moet vermeld worden dat fietssport aanzienlijk populairder is bij mannelijke 55-plussers dan bij vrouwelijke (zie Tabel 1.5). Bij mannen haalt petanque als derde meest beoefende sport een relatief hoge score, vrouwen kiezen daarentegen dans en lichaams oefeningen. Er kan geconcludeerd worden dat mannelijke en vrouwelijke 55-plussers er een andere sportvoorkeur op nahouden, met uitzondering van wandelen en in mindere mate fietsen.

Tabel 1.4 Top tien van de populairste sporten bij sportende 55-plussers anno 2010 in absolute aantallen en in percentages

	Aantal senioren	Populariteit bij de volledige seniorensteekproef in percentages (n=949)	Populariteit bij de sportende senioren in percentages (n=518)
1. Fietssport	381	40,1	73,6
2. Wandelsport	356	37,5	68,7
3. Petanque	88	9,3	17,0
4. Zwemmen	63	6,6	12,2
5. Dans	57	6,0	11,0
6. Lichaamsoefeningen	54	5,7	10,4
7. Fitness	24	2,5	4,6
8. Bowling, kegelen	18	1,9	3,5
9. Biljart	18	1,9	3,5
10. Loopsport	12	1,3	2,3

Fietssport = spinning, aquaspinning, aquacycling, wielrennen, wielertoerisme, wielrennen, MTB, veldrijden, BMX, fietsen als ontspanning;

Wandelsport = recreatief wandelen, bergwandelen, wandeltochten, wandelsport, hiking, trekking, Nordic walking;

Danssport = ballet, moderne dans, jazzdans, standaarddansen, klassiek dansen, ballroomdansen, volksdansen, latino, samba;

Lichaamsoefeningen = callanetics, onderhoudsturnen, conditieturnen, turnen, rugschool, yoga, nia, pilates, tai chi, chi neng, aquagymnastiek;

Fitness = figuurtraining, BBB, trilplaat, gewichtstraining, krachttraining, ABT, body styling

Loopsport = joggen, marathonlopen, city run, street run, trial run, ultraloop, etc.;

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

Tabel 1.5 Top tien van de populairste sporten bij sportende 55-plussers anno 2010 naar geslacht, in percentages

	Mannen (N=263)	Vrouwen (N=257)
1.	Fietssport (76,4)	Fietssport (68,5)
2.	Wandelsport (67,3)	Wandelsport (68,1)
3.	Petanque (20,9)	Dans (16,3)
4.	Zwemmen (11,0)	Lichaamsoefeningen (15,2)
5.	Biljart (6,8)	Petanque (12,8)
6.	Dans (5,7)	Zwemmen (12,8)
7.	Lichaamsoefeningen (5,7)	Fitness (5,4)
8.	Fitness (3,8)	Bowling, kegelen (3,9)
9.	Krulbol (3,4)	Loopsport (1,9)
10.	Bowling, kegelen (3,0)	Aerobics (1,6)

Aerobics = aerobics, step, combat

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

Zoals reeds beschreven beoefent het overgrote deel van de 55-plussers (88%) enkel recreatieve vormen van sport (bij vrouwen ligt dit cijfer iets hoger). Recreatief fietsen en recreatief wandelen momenteel veruit de twee meest beoefende bewegingsvormen bij 55-plussers. De top drie van de

populaire sporten wordt vervolledigd door petanque, zij het op grote afstand van recreatief fietsen en wandelen. Van de sportende 55-plussers heeft ongeveer zeven op tien tijdens het afgelopen jaar de fiets- en/of wandelsport beoefend. Bovendien worden deze sporten gedurende een relatief lange tijd en op een relatief frequente basis beoefend. Beide sporten kunnen nog aan populariteit winnen, onder meer door het wegnemen van bepaalde hindernissen (bijvoorbeeld een gebrek aan veiligheid; cf., infra) of door een grotere variatie in het aanbod aan te brengen (bijvoorbeeld Nordic walking, hometrainer, etc.). Iets minder dan een vijfde van de sportactieve senioren (17%) beoefent petanque. Deze sport biedt de mogelijkheid om ook in ploeg- en competitieverband te worden beoefend. Fitness, aerobics en loopsport kunnen als groeispporten worden aangeduid (Scheerder e.a., 2011a).

2.2.4 Motieven en barrières sportdeelname

Sportactieve 55-plussers zien in de eerste plaats de fysieke gezondheid en plezierbeleving als voordelen van sportbeoefening. Andere belangrijke voordelen zijn de sociale verbondenheid en het mentaal welzijn. Sportende 55-plussers, en dan vooral sportactieve senioren met een goede gezondheid, waarderen deze voordelen beduidend sterker in vergelijking met de groep van sportinactieven. Dit komt overeen met de bevinding dat sport- en bewegingsdeelname afneemt naarmate de persoonlijke gezondheid verslechtert, en met de vaststelling dat de motivatie van sportende 55-plussers daalt naarmate de persoonlijke gezondheid als zwakker wordt ervaren.

De voornaamste specifieke reden die 55-plussers aanhalen om niet te sporten is 'ongeschikt weer', gevolgd door meer algemene redenen als 'een gebrek aan tijd', 'een gebrek aan competentie' en 'een gebrek aan motivatie'. Vrouwelijke 55-plussers blijken echter een bijzondere doelgroep te vormen voor sportpromotie aangezien zij vaker dan mannen een gebrek aan tijd, competentie, motivatie en (financiële) toegankelijkheid aanhalen als hindernissen om aan sport deel te nemen. Bijgevolg zouden interventies ter promotie van sportdeelname bij vrouwelijke 55-plussers dan ook best gericht zijn op het vermijden van deze hindernissen. Men kan hierbij onder meer denken aan het aanbieden van sportactiviteiten die inpasbaar zijn in hun dagelijkse taken en die rekening houden met hun gepercipieerd competentieniveau. Ook oudere 55-plussers en senioren met een zwakke zelfervaren gezondheid rapporteren vaker hindernissen zoals competentie, toegankelijkheid en motivatie.

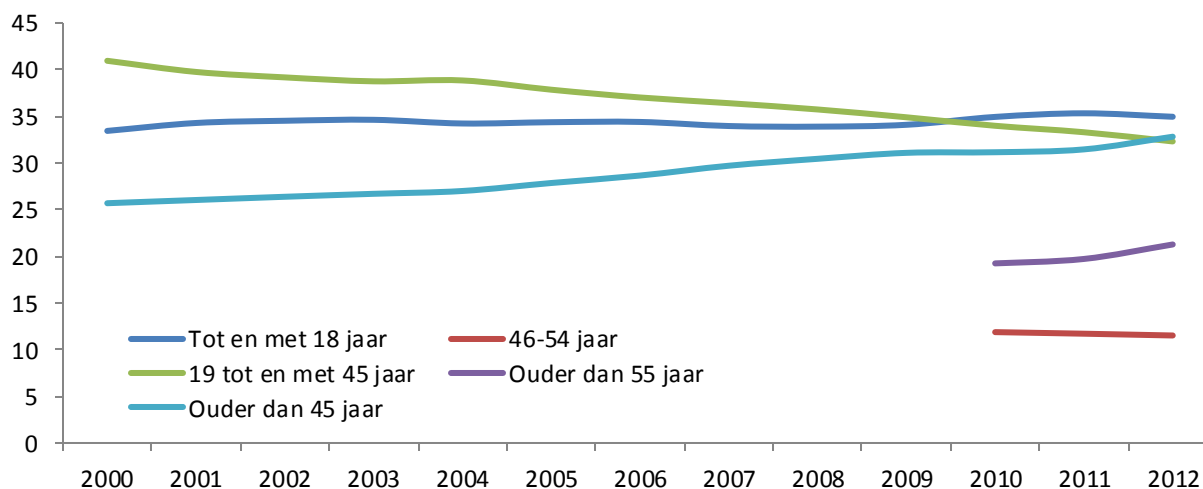
3. Sportparticipatie in clubverband bij 55-plussers

We sluiten dit eerste hoofdstuk af met een overzicht van cijfermateriaal rond de sportparticipatie van 55-plussers in een clubgeorganiseerde context. Deze gegevens werden zelf verwerkt op basis van administratieve gegevens van Bloso of zijn afkomstig uit Scheerder e.a. (2011a, 2011b).

3.1 Aandeel lidmaatschappen 55-plussers in een sportclub

Sinds de eeuwwisseling is de Vlaamse sportclubparticipatie gestagneerd, na een spectaculaire groei in de voorgaande decennia. Gezien deze stagnering van het aantal sportclubleden, is het relevant om te bekijken of deze stagnering zich doorzet in alle leeftijdscategorieën. Figuur 1.14 toont aan dat het aandeel van sportclubleden dat ouder is dan 45 jaar is gestegen van iets meer dan 25 procent naar bijna 33 procent. Enerzijds kan dit deels te wijten zijn aan de vergrijzing van de bevolking, anderzijds toont deze stijging aan dat de sportclubparticipatie bij 45-plussers is toegenomen tussen het jaar 2000 en 2012. Wanneer we naar de andere leeftijden kijken, merken we dat naast het aandeel oudere sportclubleden ook het aandeel jeugdsportleden stijgt. Hieruit kunnen we concluderen dat de doelgroepen (jongeren en ouderen) aan belang hebben gewonnen, daar waar het aandeel van clubsporters van middelbare leeftijd gedaald is. Vanaf het jaar 2010 kunnen we de groep van de 45-plussers verder opdelen in een groep van 46-54-jarigen en een groep van 55-plussers. De grafieken van de 46-54-jarigen en de 55-plussers geven opgeteld de grafiek van de 45-plussers. Uit Figuur 1.14 blijkt duidelijk dat het aandeel 55-plussers meer is toegenomen dan het aandeel 46-54-jarigen, dat zelfs licht gedaald is.

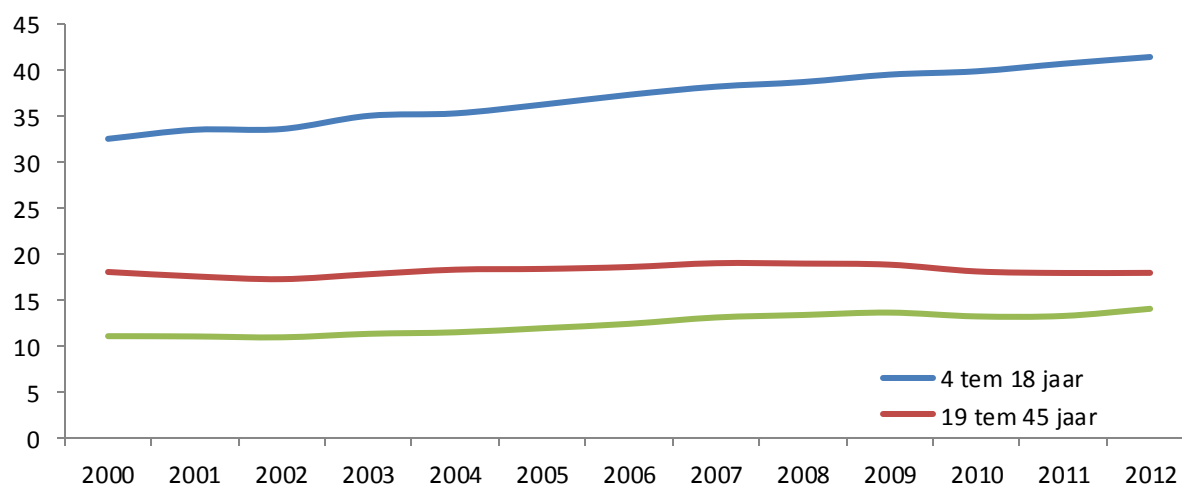
Figuur 1.14 Evolutie van het aandeel lidmaatschappen van een erkende sportfederatie, opgedeeld naar leeftijd, in percentages¹²

Bron: eigen bewerking obv administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiering

Daar waar bovenstaande figuur aantoonde dat zowel het *aantal* 45-plussers stijgt, als het *aantal* 55-plussers dat lid is van een sportclub, geeft Figuur 1.15 het *aandeel* sportclubleden per leeftijdsgroep (het aantal 55-plus-sportclubleden gedeeld door het aantal 45-plussers). Uit deze grafiek komt tot uiting dat het aandeel 45-plussers dat lid is van een sportclub lager ligt dan bij de twee andere leeftijdsgroepen. Daarnaast stellen we vast dat er een voorzichtige inhaalbeweging is ten opzichte van de 19-45-jarigen, maar dat de relatieve groei van de min achttienjarigen aanzienlijk groter is.

Figuur 1.15 Evolutie van het aandeel lidmaatschappen in verhouding tot het aantal Vlamingen per leeftijdsgroep, in percentages¹³

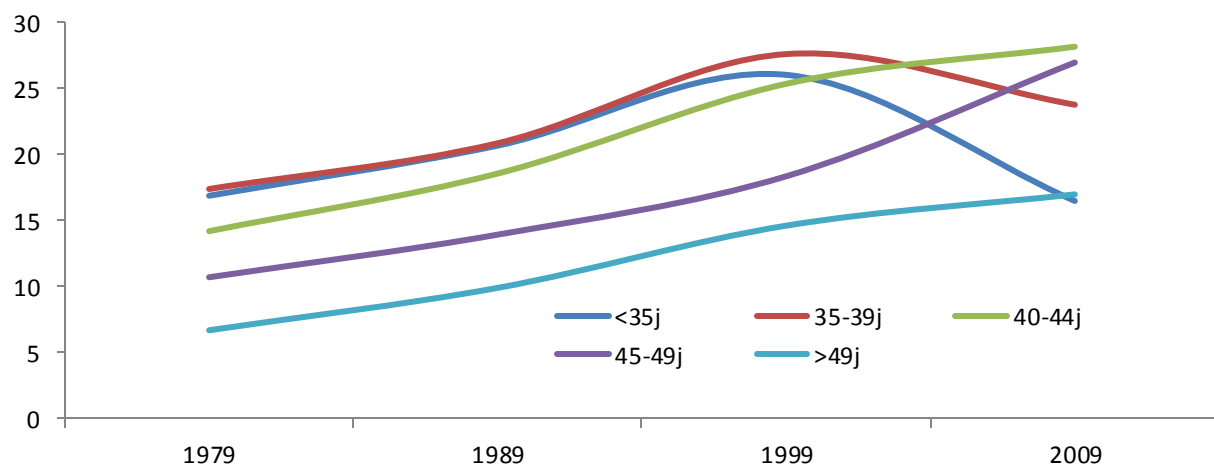
Bron: eigen bewerking obv administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiering

¹² Zonder de KBVB (voor 2009) en Voetbalfederatie Vlaanderen (2009 en later).

¹³ Het betreft lidmaatschappen van een sportclub die tot een erkende sportfederatie behoort, zonder de KBVB (voor 2009) en Voetbalfederatie Vlaanderen (2009 en later)

In Figuur 1.16 wordt de evolutie van de clubsportparticipatie vanaf 1979 weergegeven voor meerdere leeftijdscategorieën, en dit in functie van de totale populatie. Deze resultaten worden geformuleerd op basis van surveymateriaal en omvatten gegevens met betrekking tot clubsportparticipatie binnen erkende én niet-erkende sportfederaties. Hieruit kunnen we afleiden dat het aandeel clubsporters tot en met 1999 in alle leeftijdscategorieën gestegen is. Tussen 1999 en 2009 zien we een ander beeld opduiken. Terwijl de jongere leeftijdscategorieën ten opzichte van 1999 aanzienlijk inboeten inzake clubsportdeelname, trekken de oudere leeftijdscategorieën de stijging door.

Figuur 1.16 Evolutie van de clubsportdeelname door volwassenen in Vlaanderen (1979-2009), voor verschillende leeftijdscategorieën, percentages in functie van de totale populatie

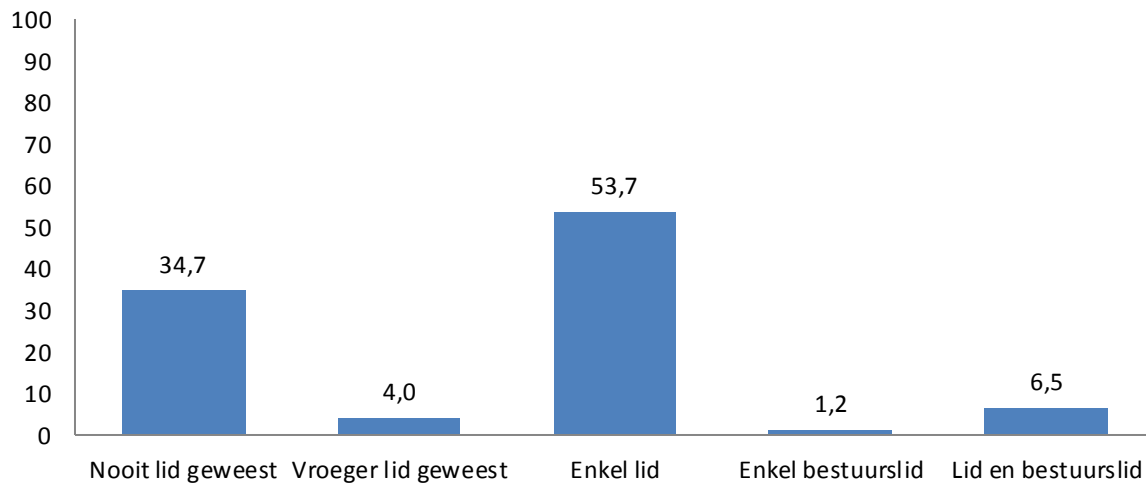
Bron: Scheerder e.a. (2011b): gebaseerd op Scheerder (2003: 419) en Scheerder & Vos (2011) op basis van Studie over Bewegingsactiviteiten in Vlaanderen (SBV) 1969-2009

3.2 Profiel van de 55-plusser in de sportclub

Uit onderzoek van Scheerder e.a. (2011a) blijkt dat zes op tien¹⁴ van de sportende 55-plussers actief lid is van een club (Figuur 1.17). In tegenstelling tot andere leeftijdsgroepen beoefent het merendeel van de sportactieve senioren zijn of haar sport dus in een clubgeorganiseerde context. Dit cijfer dient met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Zeven procent van de sportactieve 55-plussers geeft immers aan zowel actief lid als bestuurslid te zijn. Acht procent van de sportactieve senioren is bestuurslid. Vier op tien senioren is voor zijn of haar sportbeoefening niet aangewezen op een sportclub. Meer dan een derde van de sportende respondenten (35%) is nooit lid geweest van een sportclub; vier procent van de sportactieve 55-plussers in ons onderzoek is in het verleden lid geweest van een sportclub, maar nu niet meer.

¹⁴ Dit cijfer is de optelsom van 'enkel lid' en 'lid en bestuurslid'.

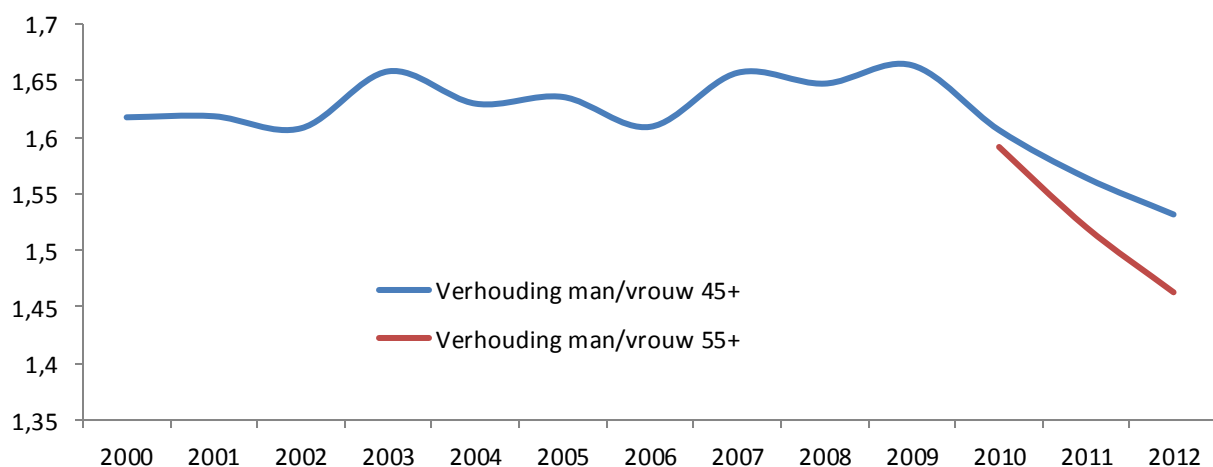
Figuur 1.17 Lidmaatschap van een sportclub voor sportactieve 55-plussers anno 2010, in percentages (n=486)

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

Hoe is het gesteld met de vervrouwelijking van het seniorenledenbestand van sportclubs? Figuur 1.18 toont aan dat er bij 45-plussers momenteel ongeveer drie mannelijke leden zijn per twee vrouwelijke leden. Een eerste opvallende vaststelling is dat de laatste jaren het ouderen ledenbestand een beetje vervrouwelijkt is. Daarnaast blijkt ook uit de cijfers dat er relatief meer clubsportleden zijn bij 55-plussers dan bij 46-54 jarigen. Een vergelijking met de de overige leeftijdscategorieën toont aan dat er relatief gezien iets meer vrouwelijke sportclubleden zijn bij 45-plussers dan bij minderjarigen (verhouding 1,42), maar aanzienlijk meer dan bij de 19-44-jarigen (verhouding 2,28).

Figuur 1.18 Evolutie van de verhouding van het aantal mannelijke clubsportleden t.o.v. het aantal vrouwelijke clubsportleden bij 45-plussers en 55-plussers

Bron: eigen bewerking obv administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiering

Bovenstaande figuren en tabellen tonen aan dat clubsport bij 55-plussers sterker groeit dan bij de andere leeftijdsgroepen. Daarnaast tonen de cijfers ook aan een groot deel van de seniorenpopulatie (nog) niet bereikt wordt door sportclubs.

Wanneer we naar het lidmaatschap van vrouwen en mannen afzonderlijk kijken, kunnen we voor beide groepen vaststellen dat meer dan één op twee lid is van een sportvereniging (Tabel 1.6). Uit sportparticipatieonderzoek blijkt dat in vergelijking met vrouwen meer mannen in clubverband aan sport doen (Scheerder e.a., 2011c). Voor de 55-plussers vinden we echter geen statistisch significant verschil tussen mannen en vrouwen wat het actieve lidmaatschap betreft. Het verschil tussen het lidmaatschap bij 55-plussers en de algemene volwassen bevolking is een interessant gegeven. Een mogelijke verklaring is dat vrouwelijke 55-plussers, eens het 'spitsuur van het leven' voorbij is (zie o.m. Ester e.a., 2006), meer en gemakkelijker tijd kunnen vrijmaken om lid te worden van een vereniging. Vermoed wordt dat voorheen de zorg voor het gezin (en eventueel arbeid) hen dit wellicht eerder bemoeilijkte. Onze resultaten suggereren echter wel dat de mannelijke senioren vaker een bestuurlijke functie zullen opnemen bij een sportvereniging dan vrouwelijke 55-plussers.

Tabel 1.6 *Lidmaatschap van een sportvereniging naar socio-demografische kenmerken, voor sportactieve 55-plussers anno 2010, in percentages*

Socio-demografisch kenmerk	Totaal aantal sportbeoefenaars (N)	Lidmaatschap van een sportvereniging (%)			Significantie
		Geen lid	Enkel lid	Bestuurslid	
Geslacht	481				NS
Mannen	245	37,1	52,7	10,2	
Vrouwen	236	40,3	54,7	5,1	
Leeftijd	486				NS
Jonger dan 60 jaar	123	35,0	59,3	5,7	
60-64	117	40,2	53,8	6,0	
65-69	93	39,8	52,7	7,5	
70-74	72	40,3	47,2	12,5	
75-79	52	38,5	53,8	7,7	
80+	29	37,9	51,7	10,4	

NS=niet significant

Bron: Scheerder e.a. (2011a)

4. Besluit

Het eerste hoofdstuk schetst een inleidend kader omtrent senioren en hun sportbeoefening in Vlaanderen. Hierbij werd voornamelijk gefocust op demografische verschuivingen, ontwikkelingen in het aanbod van de senioren sportmarkt en cijfermateriaal betreffende de sportparticipatie van 55-plussers in een al dan niet georganiseerde context.

Uit cijfermateriaal blijkt dat 55 procent van de 55-plussers in Vlaanderen minstens eenmaal per jaar actief aan sport deelneemt. Significante verschillen werden vastgesteld met betrekking tot geslacht en leeftijd. Zo doen mannen meer aan sport dan vrouwen en doen de 'jongere' ouderen meer aan sport dan de 'oudere' groep ouderen. Bijna negen op tien sportende senioren (88%) doet uitsluitend op *recreatieve* wijze aan sport. 55-plussers sporten voornamelijk in het gezelschap van hun partner of hun vrienden of bij een socio-culturele organisatie. De openbare ruimte (straat, bos, park) is de sportlocatie bij uitstek voor 55-plussers. Beide lenen zich dan ook uitstekend voor het beoefenen van de twee populairste sporten, met name recreatief wandelen en fietsen. Zes op tien van de sportende 55-plussers is actief lid van een club. In tegenstelling tot andere leeftijdsgroepen beoefent het merendeel van de sportactieve senioren zijn of haar sport dus in een clubgeorganiseerde context (Scheerder e.a., 2011a).

Benadrukt moet worden dat 55-plussers een heterogene groep vormen. Op het gebied van sport en bewegen kunnen ze dan ook niet op éénzelfde manier benaderd worden. Senioren uit verschillende generaties hebben specifieke noden en behoeften wat de participatie in sport en fysieke activiteit betreft. Dit heeft als gevolg dat er nood is aan segmentatie, zowel in functie van leeftijd, als in functie van het fysiek, sociaal, cultureel en/of financieel kapitaal. Dit vormt een belangrijke uitdaging voor aanbieders op de markt van de senioren sport.

HOOFDSTUK 2

ONDERZOEKSOPZET EN -BENADERING

1. Situering en doelstelling

Centraal in het voorliggende onderzoek staat de positionering van senioren sport in Vlaanderen en van OKRA-SPORT als grootste aanbieder van senioren sport in het Vlaamse sportfederatielandschap. OKRA-SPORT is een door de Vlaamse overheid erkende en gesubsidieerde sportfederatie met 55-plussers als specifieke doelgroep. In het kader van de voorbereiding van het nieuwe Vlaamse decreet op de sportfederaties is deze positioneringsoefening van belang voor OKRA-SPORT, alsook voor de toekomst van de senioren sport in Vlaanderen. Een inzicht in en de kennis van de positie in het sportlandschap geeft een federatie de mogelijkheid om zich te wapenen tegen en in te spelen op huidige en toekomstige uitdagingen waarmee de sportsector steeds meer geconfronteerd wordt.

In zijn beleidsnota sport 2014-2019 'Door samenspel winnen' (Vlaamse Regering, 2014: 14), omschrijft Vlaams Minister van Sport Philippe Muyters dat een verantwoorde rationalisatie van het Vlaamse sportfederatielandschap absoluut nodig is. Een uitgangspunt voor deze rationalisering is het creëren van efficiëntiewinsten door onder andere het aantal sportfederaties te reduceren. Subsidies zullen toegekend worden op basis van output van de sportfederaties waarbij kwalitatieve normen primeren zodat de omkadering van de sporter verbetert. De intenties van de overheid inzake senioren sport focussen op de ontwikkeling van een aanbod op maat waarbij zoveel mogelijk senioren gestimuleerd worden tot sporten en bewegen via een gedifferentieerde aanpak (Vlaamse Regering, 2014).

Samenvattend zal het nieuwe decreet de nadruk leggen op twee accenten: kwaliteit en rationalisering. Sportfederaties zullen zich efficiënter moeten organiseren om met relatief minder middelen een kwaliteitsvoller sportaanbod te voorzien. In de voorliggende positioneringsoefening wordt gefocust op aspecten van dienstverlening en van good governance met betrekking tot de organisatie en werking van de grootste senioren sportfederatie, i.c. OKRA-SPORT. Op deze manier kan OKRA-SPORT inzicht verwerven in haar huidige positie ten opzichte van andere Vlaamse sportfederaties. Dit inzicht biedt op haar beurt de mogelijkheid om zich als federatie verder te positioneren, alsook de nodige maatregelen te nemen om de positie van senioren sport in

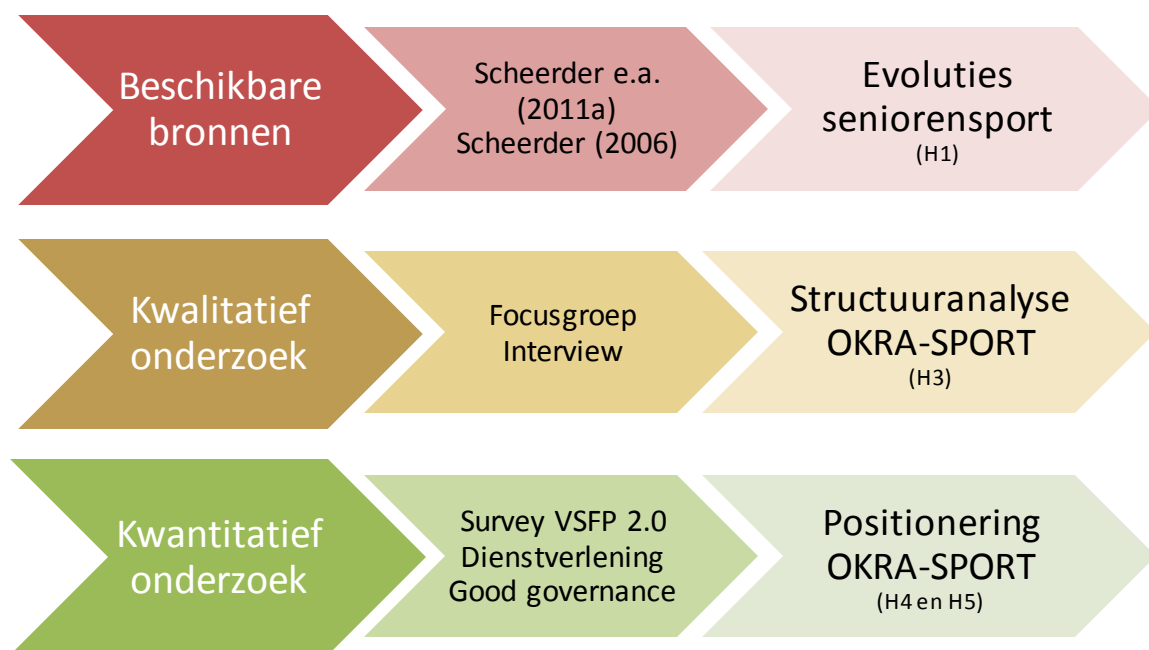
Vlaanderen te waarborgen. Ook beleidsactoren kunnen op basis van de bevindingen uit deze studie de nodige stappen zetten om seniorenport in Vlaanderen verder uit te bouwen.

2. Onderzoeksmateriaal en -methode

Om tegemoet te komen aan de doelstellingen van het voorliggende onderzoek, werd gekozen voor een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden, de zogenaamde ‘mixed method’-benadering.

Voor het in kaart brengen van de evolutie van seniorenport in Vlaanderen (Hoofdstuk 1), werd beroep gedaan op voorgaande studies en werden data afkomstig uit verschillende bronnen samengebracht. Figuur 2.1 geeft een schematisch overzicht van het gehanteerde onderzoeksmateriaal. Het kwalitatief en kwantitatief onderzoeksgedeelte wordt hieronder verder toegelicht.

Figuur 2.1 Overzicht van het gehanteerde onderzoeksmateriaal

Noot: VSFP 2.0 staat voor Vlaamse SportFederatie Panel 2.0

2.1 Kwalitatief onderzoeksluik

Om een zo adequaat mogelijke analyse te kunnen maken van de structuur en werking van OKRA-SPORT werden twee kwalitatieve onderzoeksmethodes gehanteerd, i.c. de focusgroep en de interviewmethode.

2.1.1 Focusgroep

Een focusgroep kan beschouwd worden als een soort van groepsinterview (8-12 deelnemers). Deze onderzoeksmethode laat toe om bevindingen ter discussie te stellen. De interactie van het groepsinterview maakt het mogelijk om rijke, aanvullende informatie te verzamelen die in een individueel gesprek niet aan bod zouden komen (Greenbaum, 2000; Morgan & Krueger, 1998; Van Tuyckom, Vos & Scheerder, 2011). Naar analogie met het semi-gestructureerd interview wordt ook bij een focusgroep met een topiclijst gewerkt. Op deze manier heeft de gespreksleider een houvast tijdens het verloop van de focusgroep en kan men er op toezien dat de verschillende onderwerpen aan bod komen. In het kader van het voorliggend onderzoeksproject werden stellingen geformuleerd die tijdens de focusgroep aan de deelnemers werden voorgelegd.

Er waren vijftien deelnemers op vrijwillige basis aanwezig bij de focusgroep, bestaande uit bestuursleden van OKRA-SPORT en interne personeelsleden van de federatie. De tien bestuursleden waren afkomstig uit de vijf Vlaamse provincies. Hiernaast waren er vier personeelsleden van OKRA-SPORT aanwezig, alsook de verantwoordelijke voor communicatie van OKRA (zie Tabel 2.1). De focusgroep duurde twee uur en twintig minuten.

Tabel 2.1 Profiel van de deelnemers aan de focusgroep

	Man	Vrouw	TOTAAL
Bestuurslid OKRA-SPORT	9	1	10
Personeel OKRA-SPORT	1	3	4
Personeel OKRA	0	1	1
TOTAAL	10	5	15

De focusgroep werd, na toestemming van de deelnemers, geregistreerd door middel van een digitale recorder. Aanvullend werd nota genomen door twee verslaggevers. Gedurende de focusgroep werd gebruik gemaakt van negen stellingen die door de moderator werden ingeleid en vervolgens ter

discussie werden voorgelegd. Deze stellingen hebben betrekking op de volgende vijf thema's: (i) aanbod en diensten, (ii) doelgroep/leden, (iii) samenwerking, (iv) financieel/infrastructuur en (v) vrijwilligers.

2.1.2 Interview

Naast de focusgroep werden bijkomende kwalitatieve gegevens verzameld op basis van een semi-gestructureerd interview met de algemene coördinator van OKRA-SPORT en op basis van meerdere (in)formele gesprekken met medewerkers en bestuursleden van de federatie. Het interview was voornamelijk verkennend van aard. Hierin werd gepeild naar de historiek, organisatie, werking, visie, etc. van OKRA-SPORT.

Data verkregen op basis van de focusgroep en het semi-gestructureerd interview worden gerapporteerd in Hoofdstuk 3 Structuuranalyse van OKRA-SPORT.

2.2 Kwantitatief onderzoeksluik

Naast de structuuranalyse van OKRA-SPORT, beoogt dit onderzoek eveneens een positioneringsoefening van deze federatie in het Vlaamse sportfederatielandschap. Voor deze positionering wordt gebruik gemaakt van de gegevens uit het *Vlaams SportFederatie Panel 2.0*, afgekort VSFP 2.0 (Scheerder, Claes & Thibaut, in voorbereiding). In het VSFP 2.0 wordt gepeild naar aspecten van dienstverlening en good governance met betrekking tot de organisatie en werking van Vlaamse sportfederaties. Voor een overzicht van alle Vlaamse erkende sportfederaties en OSV's verwijzen we naar Bijlage A.

Wat het dienstverleningsluik betreft wordt in het VSFP 2.0 gepeild naar negen verschillende indicatoren van dienstverlening en één bijkomende financiële parameter. In Tabel 2.2 geven we een overzicht van deze indicatoren.

Tabel 2.2 *Overzicht van de indicatoren met betrekking tot dienstverlening*

Indicator	
1	Strategische positionering
2	Personeel
3	Dienstenbeleid
4	Perceptie en kwaliteit
5	Communicatie
6	Verandering/vernieuwing binnen federatie
7	Huidige samenwerkingsverbanden
8	Perceptie over verandering/vernieuwing algemeen
9	Perceptie over samenwerking en concurrentie
Extra	Financieel

Voor het onderdeel met betrekking tot good governance wordt in het VSFP 2.0 gepeild naar vier verschillende indicatoren. In Tabel 2.3 geven we een overzicht van deze indicatoren.

Tabel 2.3 *Overzicht van de indicatoren voor good governance*

Indicator	
1	Management en communicatie
2	Kennis en ontwikkeling
3	Strategie en ethiek
4	Bereik van doelgroepen

Belangrijk hierbij te vermelden is dat het VSFP 2.0 een zelf-evaluatie betreft, geen externe beoordeling. Bijgevolg dient rekening te worden gehouden met enkele beperkingen van het onderzoek. Zo werd de vragenlijst in vele gevallen ingevuld door slechts één persoon. Voor meer toelichting bij het VSFP 2.0, inclusief de beperkingen verwijzen we naar Scheerder, Claes & Thibaut (in voorbereiding).

3. Referentiegroepen

De doelstelling van het voorliggende onderzoeksrapport is het positioneren van senioren sport in Vlaanderen en van OKRA-SPORT als grootste aanbieder van senioren sport in het Vlaamse

sportfederatielandchap Vlaamse sportfederatielandchap. Gezien de specifieke context van het Vlaamse sportfederatielandchap – met de onderverdeling in unisportfederaties, recreatieve sportfederatie en organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding – is het niet aangewezen om OKRA-SPORT te vergelijken met de volledige groep van Vlaamse sportfederaties. Het huidige Vlaamse decreet op de sportfederaties (Vlaamse overheid, 2001) brengt een verschil in werkings- en personeelsmiddelen voor de drie types van federaties met zich mee. Daarom werd besloten om OKRA-SPORT te positioneren ten opzichte van een aantal, voor OKRA-SPORT, relevante *referentiegroepen*. Drie groepen werden onderscheiden, gebaseerd op drie invalshoeken: (i) aanbod, (ii) vraag en (iii) groei. Deze opdeling in referentiegroepen wordt systematisch toegepast in hoofdstukken 4 en 5. Onderstaand geven we verdere toelichting bij deze opdeling.

3.1 Aanbodperspectief: recreatieve sportfederaties en omnisportfederaties

Vanuit dit eerste perspectief werd ervoor gekozen om OKRA-SPORT te positioneren ten opzichte van twee groepen federaties met een gelijkaardig aanbod, namelijk de recreatieve sportfederaties (RSF) en de omnisportfederaties (OSF). Voor een eerste opdeling hebben we ons gebaseerd op de onderverdeling die gemaakt wordt in het Vlaamse decreet op de sportfederaties. Hier worden naast RSF ook unisportfederaties (USF) en organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding (OSV) onderscheiden. Tabel 2.4 geeft een alfabetisch overzicht van de 27 in 2014 erkende RSF.

Tabel 2.4 Alfabetisch overzicht van de Vlaamse recreatieve sportfederaties (2014)

Naam recreatieve sportfederatie	
1	AKTIVIA vzw
2	Bond voor Lichamelijke Opvoeding vzw
3	De FitnessOrganisatie vzw
4	FALOS-Sportfederatie van de KWB vzw
5	Federatie Dans en Sport vzw
6	FROS Amateursportfederatie vzw
7	Gezinssportfederatie vzw
8	Gym & Dans Federatie Vlaanderen vzw
9	Koninklijke Antwerpse Vereniging van Vriendenclubs vzw
10	Koninklijke Belgische Liefhebbersvoetbalbond - Nederlandstalige afdeling vzw
11	Koninklijke Vlaamse Voetbalbond vzw
12	Landelijke Rijverenigingen vzw
13	Natuurvriendensportfederatie vzw
14	OKRA-SPORT, trefpunt 55+ vzw
15	PSYLOS vzw
16	Recreatief Aangepast Sporten vzw
17	Sporta-federatie vzw
18	Sportievak vzw
19	S-Sport Federatie vzw
20	Verbond van Vlaamse Watersportverenigingen Recrea vzw
21	Vlaamse Liga van Bedrijfssport vzw ¹⁵
22	Vlaamse Minivoetbalfederatie vzw
23	Vlaamse Wandel- en Omnisportfederatie vzw
24	Vlaamse Wandelfederatie vzw
25	Vlaamse Wielrijdersbond vzw
26	Vlaamse Zaalvoetbalbond vzw
27	Vrije Vlaamse Recreatiesporten vzw

Bron: Bloso (2014)

De opdeling in omnisportfederaties is gebaseerd op het aantal sporttakken dat door (de clubs van) een sportfederatie aangeboden wordt. Omnisportfederaties bieden meer dan één sporttak aan. Federaties die focussen op sporten met een bepaald verwantschap (zoals diverse watersporten bij het Verbond van Vlaamse Watersportverenigingen Recrea) of sporttakken die inherent aan de sport samenhangen (zoals zwemmen, fietsen en lopen bij de Vlaamse Triatlon en Duatlon Liga) worden hier niet mee opgenomen. Tabel 2.5 geeft een alfabetisch overzicht van de negentien in 2014 erkende omnisportfederaties.

¹⁵ Data ontbreken voor good governance.

Tabel 2.5 Alfabetisch overzicht van de Vlaamse omnisportfederaties (2014)

Naam omnisportfederatie	
1	Belgische Politie Sportbond - Nederlandstalige Vleugel vzw
2	Bond voor Lichamelijke Opvoeding vzw
3	FALOS-Sportfederatie van de KWB vzw
4	Federatie Dans en Sport vzw
5	FROS Amateursportfederatie vzw
6	Gezinssportfederatie vzw
7	Gym & Dans Federatie Vlaanderen vzw
8	Koninklijke Antwerpse Vereniging van Vriendenclubs vzw
9	Natuurvriendensportfederatie vzw
10	OKRA-SPORT, trefpunt 55+ vzw
11	Parantee vzw
12	PSYLOS vzw
13	Recreatief Aangepast Sporten vzw
14	Sporta-federatie vzw
15	Sportievak vzw
16	Sportiv vzw ¹⁶
17	S-Sport Federatie vzw
18	Vlaamse Liga van Bedrijfssport vzw ¹⁶
19	Vlaamse Wandel- en Omnisportfederatie vzw

3.2 Vraagperspectief: doelgroepfederaties en top-10 federaties 55+

Het tweede perspectief deelt de federaties in twee groepen vertrekkende vanuit een vraagbenadering. Hierbij werd geopteerd om OKRA-SPORT te positioneren ten opzichte van twee groepen van federaties met een gelijkaardige doelgroep(enbenadering). Een sportfederatie kan haar aanbod al dan niet specifiek richten op een bepaalde doelgroep, hierop is de eerste onderverdeling gebaseerd vanuit het vraagperspectief. Een onderscheid wordt gemaakt tussen doelgroepfederaties en niet-doelgroepfederaties. Het criterium voor een doelgroepfederatie is dat (in principe) niet de volledige bevolking lid kan worden van de betreffende doelgroepfederatie. Het aanbod is gericht op een specifiek segment van de bevolking (55-plussers, gezinnen, mindervaliden, Politie en werknemers in bedrijven). Tabel 2.6 geeft een alfabetisch overzicht van de acht in 2014 erkende doelgroepfederaties.

¹⁶ Data ontbreken voor dienstverlening.

Tabel 2.6 Alfabetisch overzicht van de Vlaamse doelgroepfederaties (2014)

Naam doelgroepfederatie	
1	Belgische Politie Sportbond - Nederlandstalige Vleugel vzw
2	Gezinssportfederatie vzw
3	OKRA-SPORT, trefpunt 55+ vzw
4	Parantee vzw
5	PSYLOS vzw
6	Recreatief Aangepast Sporten vzw
7	S-Sport Federatie vzw
8	Vlaamse Liga van Bedrijfssport vzw ¹⁷

Ten tweede zullen we vanuit het vraagperspectief OKRA-SPORT positioneren met de federaties die een gelijkaardige doelgroep benaderen, zijnde 55-plussers. Hierbij werd ervoor gekozen om een groep samen te stellen met het hoogste absolute aantal leden van 55 jaar of ouder, de top tien leden 55+. Deze top tien wordt weergegeven in Tabel 2.7. OKRA-SPORT staat op nummer één aangezien zij het hoogste aantal leden van 55 jaar en ouder hebben. De tien volgende sportfederaties werden geselecteerd als vergelijkingsgroep voor OKRA-SPORT. Deze groep omvat unisportfederaties, recreatieve sportfederaties en een organisatie voor de sportieve vrijetijdsbesteding.

Tabel 2.7 Overzicht van de top-10 van de Vlaamse federaties met het meest aantal leden 55+ (2014)

Naam federatie top-10 leden 55+	
	OKRA-SPORT, trefpunt 55+ vzw
1	Vlaamse Tennisvereniging vzw
2	Vlaamse Schietsportkoepel vzw
3	Vlaamse Vereniging voor Golf vzw
4	AKTIVIA vzw
5	Vlaamse Wandelfederatie vzw
6	Vlaamse Wielrijdersbond vzw
7	Vlaamse Confederatie Hengel-, Honden- en andere Dierenhobby's vzw
8	Sporta-federatie vzw
9	S-Sport Federatie vzw
10	Vlaamse Liga van Bedrijfssport vzw ¹⁷

3.3 Groeiperspectief: lage afhankelijkheid overheidssubsidies en stijgend ledenaantal

Een derde en laatste perspectief maakt een opdeling in twee groepen van sportfederaties vanuit een groeibenadering. Hierbij wordt OKRA-SPORT gepositioneerd ten opzichte van sportfederaties die als voorbeeld beschouwd kunnen worden. Een eerste vergelijkingsgroep is samengesteld daar deze

¹⁷ Data ontbreken voor good governance.

sportfederaties op financieel vlak weinig afhankelijk zijn van overheidssteun. De ontvangen overheidssubsidies maken minder dan 10% tot 30% deel uit van de totale inkomsten van de federatie. De overige inkomsten worden dus elders gezocht en verworven. Deze groep omvat 24 sportfederaties en worden alfabetisch weergegeven in Tabel 2.8. OKRA-SPORT behoort tot de groep van sportfederaties die matig afhankelijk zijn van overheidssubsidies (>30%-70%) en worden dus niet in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 2.8 *Alfabetisch overzicht van de Vlaamse federaties met een lage afhankelijkheid van overheidssubsidies (2014)*

Naam federatie met lage afhankelijkheid overheidssubsidies	
1	Belgische Politie Sportbond - Nederlandstalige Vleugel vzw
2	BRSF Vlaanderen vzw
3	Cricket Vlaanderen vzw
4	Federatie van Amateurs Motorcrossbonden van Vlaanderen vzw ¹⁸
5	Gezinssportfederatie vzw
6	Klim- en Bergsportfederatie vzw
7	Liga van Vlaamse Zweefvliegclubs vzw
8	Petanque Federatie Vlaanderen vzw
9	Verbond van Vlaamse Speleologen vzw
10	Vlaamse Aikido Vereniging vzw ¹⁸
11	Vlaamse Autosportfederatie vzw
12	Vlaamse Boks Liga vzw ¹⁸
13	Vlaamse Boogsport Federatie 'Liggende Wip' vzw
14	Vlaamse Bowlingsport Federatie vzw
15	Vlaamse Kunstschaatsen Bond vzw
16	Vlaamse Liga Paardensport vzw
17	Vlaamse Motorrijdersbond van België vzw
18	Vlaamse Snookerfederatie vzw
19	Vlaamse Vechtsport Associatie vzw
20	Vlaamse Vereniging van Hengelsport Verbonden vzw
21	Vlaamse Wielrijdersbond vzw
22	Vlaamse Wushu Federatie vzw ¹⁸
23	Voetbalfederatie Vlaanderen vzw
24	Wielerbond Vlaanderen vzw

Een tweede groep wordt gevormd door sportfederaties met een stijgend ledenaantal. Hiervoor werden eigen berekeningen gemaakt op basis van administratieve gegevens van de Afdeling subsidiëring van Bloso. Hierbij werden drie criteria gehanteerd: (i) in de tijdsperiode tussen 2002 en 2012, (ii) voor sportfederaties met minstens 10 000 leden in 2012 en (iii) een grotere stijging in ledenaantal dan OKRA-SPORT. Het criterium van minstens 10 000 leden werd gekozen omdat de vergelijkingsgroep op deze manier federaties omvat met een gelijkaardig ledenaantal als OKRA-

¹⁸ Data ontbreken voor good governance.

SPORT (middelgrote tot grote federaties). Rekening houdend met bovenstaande criteria werd een selectie bekomen van dertien sportfederaties (zie Tabel 2.9). Tussen 2002 en 2012 onderging OKRA-SPORT een stijging in ledenaantal van zestien procent. Federaties die na 2002 erkend/gesubsidieerd werden, zijn niet mee opgenomen in de berekening daar we enkel over cijfermateriaal beschikken van de erkende Vlaamse sportfederaties.

Tabel 2.9 *Overzicht van de Vlaamse federaties met een stijgend ledenaantal tussen 2002 en 2012, gesorteerd volgens groeipercentage*

	Naam sportfederatie	Ledenaantal 2002	Ledenaantal 2012	Groeipercentage
1	Vlaamse Wielrijdersbond vzw	11704	53553	357,56
2	Sporta-federatie vzw	19149	62688	227,37
3	Vlaamse Liga Paardensport vzw	14670	29867	103,59
4	De FitnessOrganisatie vzw	5603	11300	101,68
5	Vlaamse Liga van Bedrijfssport vzw ¹⁹	22973	44365	93,12
6	GymnastiekFederatie Vlaanderen vzw	68904	102370	48,57
7	Dansliga Sportfederatie vzw	20829	30270	45,33
8	Vlaamse Minivoetbal federatie vzw	10508	15038	43,11
9	Wielerbond Vlaanderen vzw	17179	24395	42,00
10	FROS Amateursportfederatie vzw	21365	30332	41,97
11	Vlaamse Vereniging voor Golf vzw	26346	34096	29,42
12	Vlaamse Zwemfederatie vzw	31390	39311	25,23
13	AKTIVIA vzw	32535	37744	16,01
14	OKRA-SPORT, trefpunt 55+ vzw	37312	43279	15,99

Bron: eigen bewerking op basis van administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiëring

4. Besluit

In dit hoofdstuk werd het opzet en de benadering van het onderzoek toegelicht. De doelstelling van de voorliggende BMS-publicatie is de positionering van senioren sport in Vlaanderen en van OKRA-SPORT als grootste aanbieder van senioren sport in het Vlaamse sportfederatielandschap. Met een nieuw Vlaams decreet op de sportfederaties in het vooruitzicht, is het voor sportfederaties van belang om zich bewust te zijn van hun huidige positie in het sportlandschap zodat zij zich kunnen wapenen tegen en inspelen op huidige en toekomstige uitdagingen waarmee de sportsector steeds meer geconfronteerd wordt. In de huidige beleidsnota sport 2014-2019 'Door samenspel winnen' (Vlaamse Regering, 2014) van Vlaams Minister van Sport Philippe Muyters wordt de nadruk gelegd

¹⁹ Data ontbreken voor good governance.

op kwaliteit enerzijds en op rationalisering anderzijds. Sportfederaties zullen zich efficiënter moeten gaan organiseren en men kan zich verwachten aan een reductie in aantal sportfederaties. De voorliggende positioneringsoefening geeft OKRA-SPORT de mogelijkheid om inzicht te verwerven in haar huidige positie ten opzichte van andere Vlaamse sportfederaties. Op basis van de bevindingen uit de voorliggende studie kunnen beleidsactoren, en OKRA-SPORT in het bijzonder de nodige stappen zetten om seniorenport in Vlaanderen verder uit te bouwen en hun positie als seniorenportaanbieders versterken.

Gezien de doelstellingen van het onderzoek, werd gekozen voor een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Voor de kwalitatieve invalshoek werden data verzameld op basis van interviews en een focusgroep. Wat betreft het kwantitatief onderzoeksmateriaal werd beroep gedaan op gegevens uit het *Vlaams SportFederatie Panel 2.0* (VSFP 2.0). Op basis van het materiaal uit de interviews en focusgroep werden een SWOT-analyse en confrontatiematrix uitgewerkt. Op die manier konden strategische aandachtspunten naar voor geschoven worden. Om deze strategieën verder te onderbouwen werd de organisatie en werking van OKRA-SPORT bestudeerd en vergeleken met de gegevens van referentiegroepen. In dit positioneringsonderzoek ligt de focus op aspecten van dienstverlening enerzijds en van good governance anderzijds.

HOOFDSTUK 3

STRUCTUURANALYSE VAN OKRA-SPORT

In dit derde hoofdstuk gaan we dieper in op de structuur van OKRA-SPORT. In het eerste gedeelte geven we een beeld van de federatie aan de hand van cijfermateriaal. Waar mogelijk wordt OKRA-SPORT vergeleken met andere (groepen van) sportfederaties. Het tweede deel omvat een SWOT-analyse van de federatie OKRA-SPORT. Hierbij worden sterktes, zwaktes, kansen en gevaren omschreven voor de federatie met betrekking tot vijf thema's. Tot slot worden enkele mogelijke strategieën toegelicht om als federatie met deze SWOT-analyse aan de slag te gaan.

1. OKRA-SPORT in cijfers

Onderstaand wordt een beeld geschetst van de federatie OKRA-SPORT op basis van cijfermateriaal. Om te beginnen wordt het aantal en het aandeel van 55-plus lidmaatschappen vergeleken tussen de in 2012 erkende Vlaamse sportfederaties. Hierbij wordt de terugkoppeling gemaakt naar OKRA-SPORT. Hierna geven we een overzicht van cijfermateriaal betreffende de evolutie van OKRA-SPORT doorheen de tijd.

Voor een omschrijving van de algemene structuur van de federatie verwijzen we naar Bijlage B. Hier komen de historie, de structuur en organisatie, het aanbod, de stakeholders en samenwerkingsverbanden en het doelpubliek van de federatie puntsgewijs aan bod.

1.1 Aantal en aandeel 55-plussers

Deze paragraaf maakt een opdeling van het aantal 55-plussers voor de in 2012 erkende Vlaamse sportfederaties. Het totaal aantal 55-plus lidmaatschappen bij sportclubs van de erkende Vlaamse sportfederaties bedroeg 261 812 (ofwel 18,0 procent van het totale ledenbestand) in 2012. Tabel 3.1 toont aan dat OKRA-SPORT het grootste aantal 55-plussers telt van alle erkende sportfederaties. In 2012 waren dit ruim meer dan veertigduizend leden. Andere sportfederaties met veel 55-plussers

zijn AKTIVIA en de Vlaamse Tennisvereniging met elk meer dan twintigduizend 55-plussers. De Vlaamse Vereniging voor Golf, de Vlaamse Liga van Bedrijfssport, de Vlaamse Wielrijdersbond en de Vlaamse Wandelfederatie bereiken eveneens de kaap van tienduizend 55-plussers. Daarnaast is het ook raadzaam om naar het aandeel 55-plussers ten opzichte van de overige leeftijdscategorieën te kijken. Sommige sportfederaties tellen veel 55-plussers door hun grootte zoals bijvoorbeeld de Vlaamse Tennisvereniging en in mindere mate de Vlaamse Wielrijdersbond. Andere sportfederaties tellen een groot aandeel 55-plussers en scoren daarom hoog in de lijst, zoals ondermeer AKTIVIA en de Organisaties voor de Sportieve Vrijtijdsbesteding.

Tabel 3.1 Aantal en aandeel 55-plussers per erkende sportfederatie in 2012

Sportfederatie	Aantal 55-plussers	Aandeel 55-plussers
OKRA-SPORT, trefpunt 55+	42856	99,0
AKTIVIA	25617	67,9
Vlaamse Tennisvereniging	21587	14,5
Vlaamse Vereniging voor Golf	15650	45,9
Vlaamse Liga van Bedrijfssport	13234	29,8
Vlaamse Wielrijdersbond	11785	22,0
Vlaamse Wandelfederatie	11017	72,3
Sporta Federatie	8691	13,9
S-Sport Federatie	8046	90,1
Vlaamse Confederatie Hengel-, Honden- en andere Dierenhobby's	7725	36,2
Vlaamse Schietsportkoepel	7047	46,9
Vrije Vlaamse Recreatiesporten	6833	75,7
FROS Amateursportfederatie	6454	21,3
Vlaamse Traditionele Sporten	5669	48,5
Vlaamse Organisatie voor Internationale Volkssporten	5597	52,8
Dansliga Sportfederatie	5301	17,5
Wielerbond Vlaanderen	4741	19,4
Vlaamse Wandel- en Omnisportfederatie	4667	56,0
Vlaamse Yachting Federatie	4019	25,1
Gymnastiek Federatie Vlaanderen	3867	3,8
Gezinssportfederatie	3243	11,8
Verbond van Vlaamse Watersportverenigingen Recrea	3095	24,1
De FitnessOrganisatie	2220	19,6
Koninklijke Antwerpse Vereniging van Vriendendubs	2210	13,7
Natuurvrienden Sportfederatie	2179	42,4
Vlaamse Atletiekliga	2177	7,3
Recreatief Aangepast Sporten	2157	46,6
Sportievak	1934	34,3
Nederlandstalige Liga voor Onderwateronderzoek en -Sport	1654	16,7
Landelijke Rijverenigingen	1354	10,3
Vlaamse Zwemfederatie	1316	3,3
Federatie Dans en Sport	1254	12,7
FALOS-Sportfederatie van de KWB	1244	17,2
Klim- en Bergsportfederatie	1203	13,9
Badminton Vlaanderen	1177	6,1
Voetbalfederatie Vlaanderen	1132	0,6
Vlaamse Tafeltennisliga	1129	13,5
Vlaamse Cluster van Luchtsporten	1083	30,8
PSYLOS	1011	29,3
Vlaamse Liga Paardensport	943	3,2
Gym & Dans Federatie Vlaanderen	783	12,1

Sportfederatie (vervolg)	Aantal 55-plussers	Aandeel 55-plussers
Bond voor Lichamelijke Opvoeding	714	8,7
Vlaamse Basketballiga	669	1,9
Vlaamse Volleybalbond	573	1,6
Vlaamse Judofederatie	567	3,3
Vlaamse Kano & Kajak Federatie	542	16,7
Vlaamse Zaalvoetbalbond	534	3,1
Waterski Vlaanderen	476	10,6
Handboogliga	338	19,4
Vlaamse Karate Federatie	331	4,0
Koninklijke Belgische Korfbalbond –Vlaamse Liga	292	4,6
Vlaamse Roeiliga	261	17,5
Vlaams Verbond voor Oriënteringssporten	254	16,3
Parantee	254	10,3
Vlaamse Ski en Snowboard Federatie	150	7,8
Vlaamse Minivoetbalfederatie	146	1,0
Vlaamse Rollerbond	114	4,8
Koninklijke Belgische Liefhebbersvoetbalbond	114	2,1
Vlaamse Reddingsfederatie	104	5,8
Vlaamse Ju-Jitsu Federatie	103	2,7
Vlaamse Triatlon en Duatlon Liga	87	2,9
Vlaamse Squashfederatie	61	2,3
Vlaamse Kunstschaatsen Bond	54	3,6
Vlaamse Handbal Vereniging	49	0,9
Vlaamse Schermbond	43	3,4
Vlaamse Taekwondo Bond	40	1,2
Vlaamse Baseball en Softball Liga	37	1,9
Vlaamse Rugby Bond	4	0,1
Koninklijke Vlaamse Voetbalbond	0	0,0
Totaal	261812	18,0

Noot: de vetgedrukte sportfederaties scoren beter dan het gemiddelde

Bron: eigen bewerking obv administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiëring

De unisportfederaties en sommige recreatieve sportfederaties (die focussen op één sporttak) kunnen we groeperen naar de sporttak die zij aanbieden. Deze oplijsting is interessant voor OKRA-SPORT, omdat ze op basis hiervan kan kijken welke sporten bij 55-plussers goed scoren in clubverband. Tabel 3.2 geeft aan dat wandelen met voorsprong de meeste beoefende sport is in clubverband door 55-plussers, gevolgd door tennis, fietsen en golf. Binnen de niet-senioren-omnisportfederaties, zijn er zowel absoluut als relatief veel senioren actief. Deze vaststelling geldt ook voor de bedrijfssport, de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding en de gehandicaptensport.

Tabel 3.2 Aantalen aandeel 55-plussers dat is aangesloten bij een erkende sportfederatie, opgedeeld naar sporttak in 2012

	55-plussers	Aandeel 55-plussers tov totaal aantal clubsportleden
Wandelsport	41301	67,0
Tennis	21587	14,0
Fietssport	16526	21,0
Golf	15650	46,0
Watersport	7590	23,0
Schietsport	7385	44,0
Dans	6555	16,0
Gymnastiek	4650	4,0
Bergsport	3382	24,0
Paardensport	2297	5,0
Atletiek	2177	7,0
Voetbal	1926	1,0
Diepzeeduiken	1654	17,0
Zwemsport	1316	3,0
Badminton	1177	6,0
Tafeltennis	1129	13,0
Basketbal	669	2,0
Volley	573	2,0
Judo	567	3,0
Kano & Kajak	542	17,0
Vechtsport	474	2,0
Korfbal	292	5,0
Roeien	261	17,0
Oriëntatielopen	254	16,0
Wintersport	204	6,0
Rollersport	114	5,0
Reddend zwemmen	104	6,0
Triatlon	87	3,0
Squash	61	2,0
Handbal	49	1,0
Schermsport	43	3,0
Baseball	37	2,0
Rugby	4	0,0
Senioren sport	50902	97,0
Omnisport	23776	16,0
OSV	20074	40,0
Bedrijfssport	13234	28,0
G-sport	3422	32,0
Varia²⁰	9767	32,0
Totaal	261812	18,0

Noot: de vetgedrukte sportfederaties scoren beter dan het gemiddelde, OSV staat voor Organisatie voor de Sportieve Vrijtijdsbesteding

Bron: eigen bewerking obv administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiëring

Daar waar voorgaande tabel een dieper inzicht geeft in de 55-plussers, is het ook interessant om te kijken naar de 46-54-jarigen, aangezien zij de 55-plussers van morgen zijn. Tabel 3.3 toont aan dat tennis, fietsen en wandelen ook hier populaire sporten zijn, zowel in aantal als in aandeel. Tennis

²⁰ Onder varia horen de Bond voor Lichamelijke Opvoeding, de Fitness Organisatie en de Vrije Vlaamse Recreatiesporten.

scoort echter relatief beter in de groep 46-54-jarigen, dan in de groep 55-plussers. Voorts zijn er niet veel opmerkelijke verschillen met Tabel 3.2, al scoort voetbal iets beter bij de 46-54-plussers. Mogelijk is voetbal, al dan niet in een aangepaste vorm (bijvoorbeeld wandelvoetbal), een interessante piste voor OKRA-SPORT.

Tabel 3.3 Aantal en aandeel 46-54-jarigen dat is aangesloten bij een erkende sportfederatie, opgedeeld naar sporttak in 2012

	46-54 jaar	Aandeel 46-54-jarigen
Tennis	19720	13,0
Fietsen	15023	19,0
Wandelen	9893	16,0
Voetbal	6817	3,0
Golf	6814	20,0
Bedrijfssport	6442	14,0
Watersport	6375	19,0
Dans	4577	11,0
Atletiek	3781	13,0
Paardensport	3748	09,0
Schietsport	3557	21,0
Gymnastiek	3503	03,0
Badminton	2483	13,0
Diepzeeduiken	2268	23,0
Bergsport	2136	15,0
Volley	1767	05,0
Zwemmen	1595	04,0
Tafeltennis	1205	14,0
Basketbal	1131	3,0
Vechtsport	1017	4,0
Judosport	673	4,0
Kano & Kajak	496	15,0
Korfbal	445	7,0
Triatlon	412	14,0
Squash	333	13,0
Wintersport	267	8,0
Oriëntatielopen	240	15,0
Roeien	229	15,0
Rollersport	216	9,0
Reddend zwemmen	145	8,0
Handbal	116	2,0
Baseball	90	5,0
Scheren	89	7,0
Rugby	52	2,0
Motorsport	0	0,0
Omnisport	18794	13,0
OSV	8542	17,0
Varia	4525	15,0
G-sport	1636	16,0
Senioren sport	805	2,0
Totaal	141957	0,10,0

Noot: de vetgedrukte sportfederaties scoren beter dan het gemiddelde, OSV staat voor Organisatie voor de Sportieve Vrijtijdsbesteding

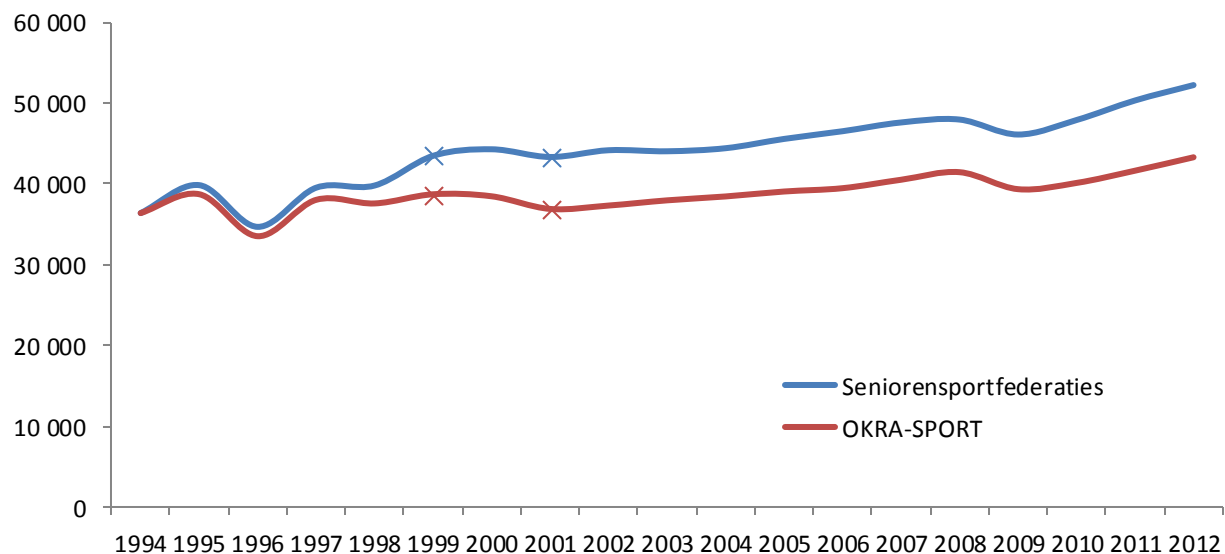
Bron: eigen bewerking obv administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiëring

1.2 OKRA-SPORT doorheen de tijd

Hieronder geven we een overzicht van beschikbaar cijfermateriaal met betrekking tot de evolutie in aantal leden van OKRA-SPORT en hun achtergrondkenmerken. Afhankelijk van de beschikbaarheid van gegevens worden verschillende referentieperiodes gebruikt.

Met de erkenning van OKRA-SPORT – toen nog Seniorensportfederatie van de KBG – in 1994, werd voor de eerste maal een sportfederatie erkend met een specifiek aanbod voor senioren. Het jaar nadien werd eveneens de seniorensportfederatie S-Sport Federatie erkend. Het aantal leden van beide federaties worden in Figuur 3.1 aangeduidt onder de noemer ‘Seniorensport’²¹. Uit deze figuur blijkt dat OKRA-SPORT algemeen gezien een redelijk constante stijging in ledenaantal kent. Twee opvallende terugvallen in aantal leden worden vastgesteld in 1996 en 2009. Bovendien kunnen we uit Figuur 3.1 afleiden dat OKRA-SPORT het grootste aantal leden heeft op de markt van de seniorensportfederaties. Bovendien gaat het ledenaantal van beide seniorensportfederaties in stijgende lijn.

Figuur 3.1 *Evolutie in het aantal leden van OKRA-SPORT in vergelijking met alle seniorensportfederaties van 1994 tot 2012*

Noot: de kruisjes op de grafiek geven het ingaan van een nieuw decreet op de sportfederatie aan

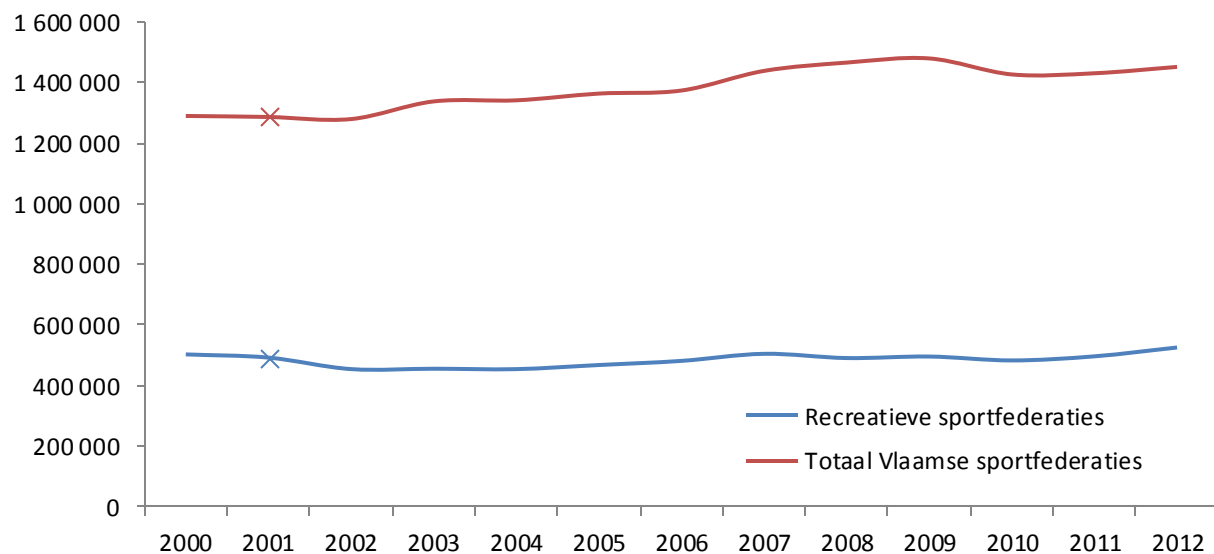
Bron: eigen verwerking op basis van administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiëring

Figuur 3.2 geeft een weergave van de evolutie in ledenaantallen voor alle Vlaamse sportfederaties en de recreatieve sportfederaties. We geven de evolutie weer tussen 2000 en 2012. De opdeling in federatietypes werd ingevoerd via het decreet op de sportfederaties van 1999 (Vlaamse overheid,

²¹ In het jaar 1999 werd hier de 550 leden van de federatie ‘Blijf Actief’ meegerekend. Deze federatie werd slechts één jaar erkend.

1999). Bijgevolg is het mogelijk om deze opdeling te hanteren vanaf 2000. Cijfermateriaal is ter beschikking tot 2012. De kruisjes op de grafiek geven het vernieuwde decreet van 2001 aan. Hierna wordt een daling vastgesteld in ledenaantal van bijna 38 000 leden bij de recreatieve sportfederaties. Dit kan verklaard worden doordat bepaalde recreatieve sportfederaties na het decreet van 2001 (Vlaamse overheid, 2001) unisportfederaties geworden.

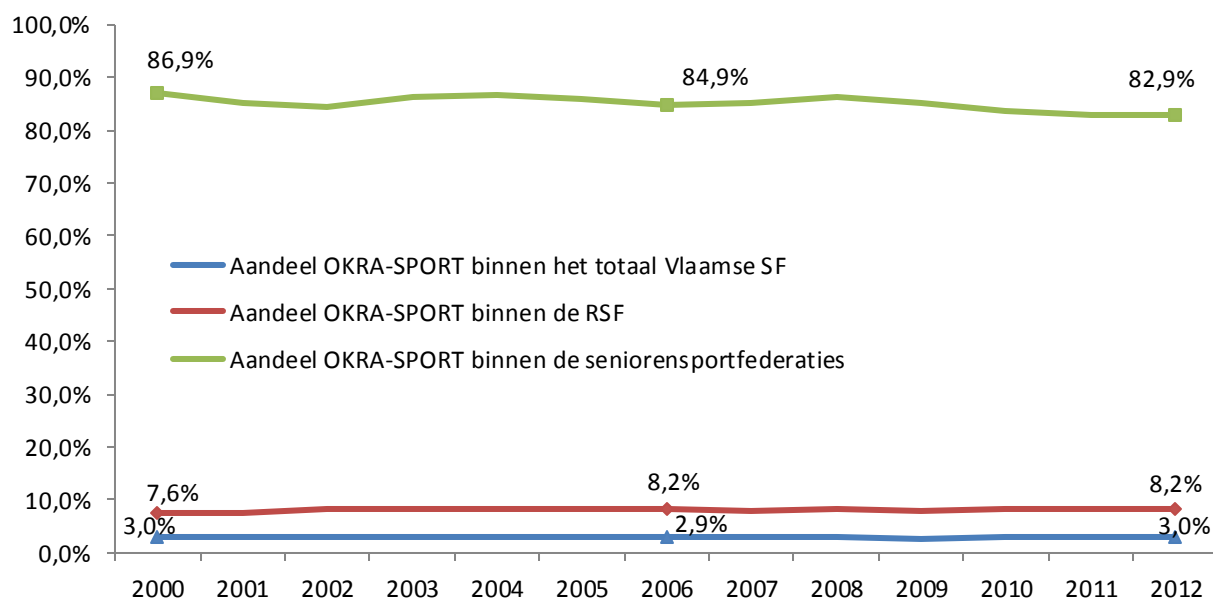
Figuur 3.2 Evolutie in het aantal leden van alle Vlaamse sportfederaties en de recreatieve sportfederaties 2000 tot 2012

Noot: de kruisjes op de grafiek geven het ingaan van een nieuw decreet op de sportfederatie aan
Bron: eigen verwerking op basis van administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiëring

Aan de hand van deze cijfergegevens kunnen we het aandeel in leden van OKRA-SPORT berekenen binnen het totaal aantal leden van alle Vlaamse sportfederaties, binnen de recreatieve sportfederaties en binnen de senioren sportfederaties. Figuur 3.3 geeft het aandeel van OKRA-SPORT weer voor de periode 2000 tot 2012. Hieruit kunnen we afleiden dat het aandeel van OKRA-SPORT binnen het totaal van de Vlaamse sportfederaties gelijklopend is in de periode van 2000 tot 2012. Een lichte stijging in het aandeel wordt vastgesteld binnen de recreatieve sportfederaties. Binnen de senioren sportfederaties wordt een daling vastgesteld in het aandeel van OKRA-SPORT, dit werd reeds aangetoond in Figuur 3.1.

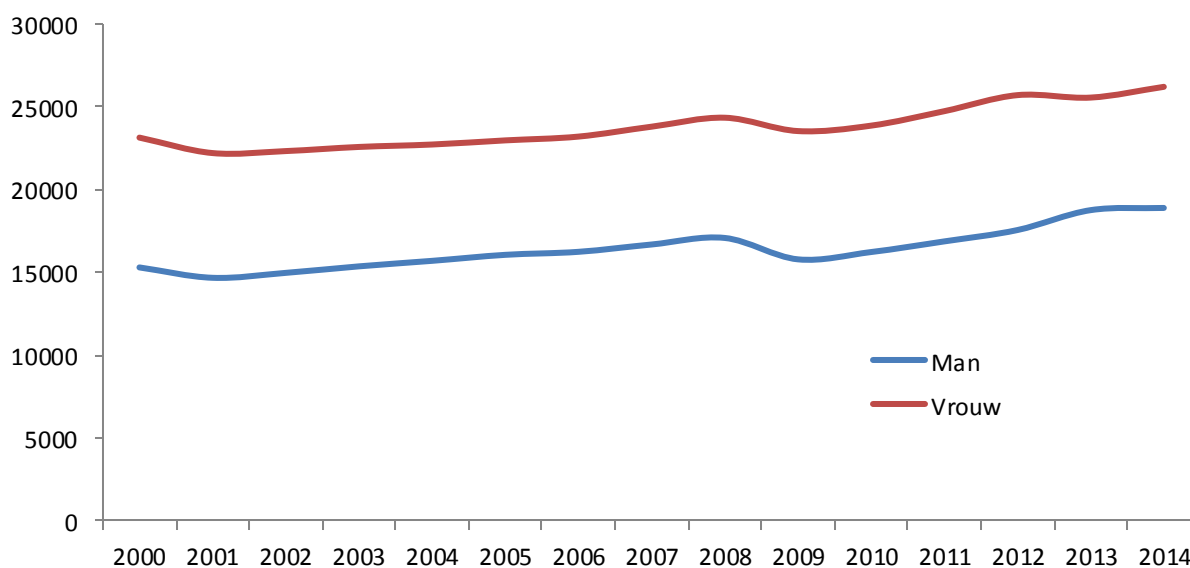
Figuur 3.3 Evolutie in het ledenaandeel van OKRA-SPORT binnen het totaal van de Vlaamse sportfederaties, de recreatieve sportfederaties en de senioren sportfederaties van 2000 tot 2012

Bron: eigen verwerking op basis van administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiëring

Figuur 3.4 geeft de evolutie weer van het aantal leden van OKRA-SPORT en maakt hierbij een opdeling naargelacht. Hieruit blijkt dat OKRA-SPORT meer vrouwelijke dan mannelijke leden heeft. Zoals reeds aangetoond in Hoofdstuk 1 is dit verschillend van 55+ lidmaatschappen bij andere federaties, waar meer mannelijke leden dan vrouwelijke leden werden vastgesteld (zie Figuur 1.18). De evolutie door de jaren heen bij OKRA-SPORT is gelijklopend voor mannen en vrouwen.

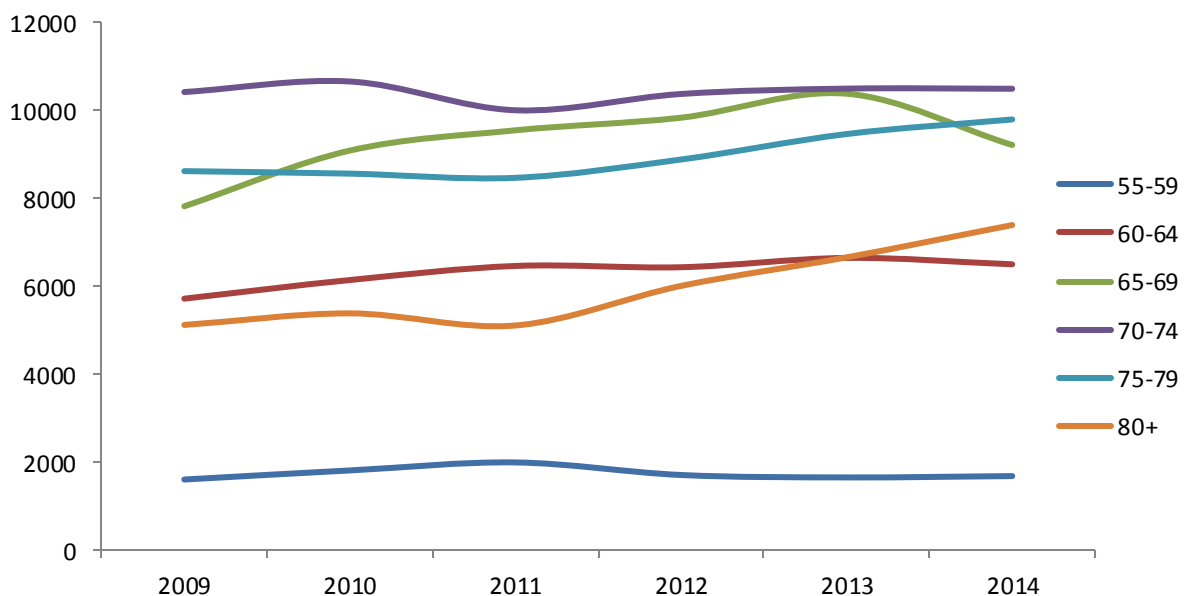
Figuur 3.4 Evolutie in het aantal leden van OKRA-SPORT van 2000 tot 2014, opdeling naar geslacht

Bron: eigen verwerking op basis van cijfermateriaal OKRA-SPORT

De doelgroep van senioren van OKRA-SPORT kan eveneens opgedeeld worden naar leeftijdsgroepen. Deze opdeling en de bijhorende evolutie in ledenaantallen wordt weergegeven in Figuur 3.5. Hieruit blijkt dat de groep van 70-74 jarigen het grootste aandeel hebben in het ledenbestand van OKRA-SPORT, gevolgd door de groepen van 65-69 jarigen en 75-79 jarigen. Deze laatste groep heeft de laatste jaren (2012-2014) een opvallende stijging in aantal leden ondergaan. Opvallend is het lage aantal leden van de groep 55-59 jarigen. Deze ‘jonge’ groep van senioren blijkt OKRA-SPORT moeilijker te bereiken. Een ander opvallend gegeven is de stijging van het aantal 80-plussers tussen 2011 en 2014. Gedurende deze periode heeft OKRA-SPORT meer leden van deze leeftijdsgroep weten te bereiken.

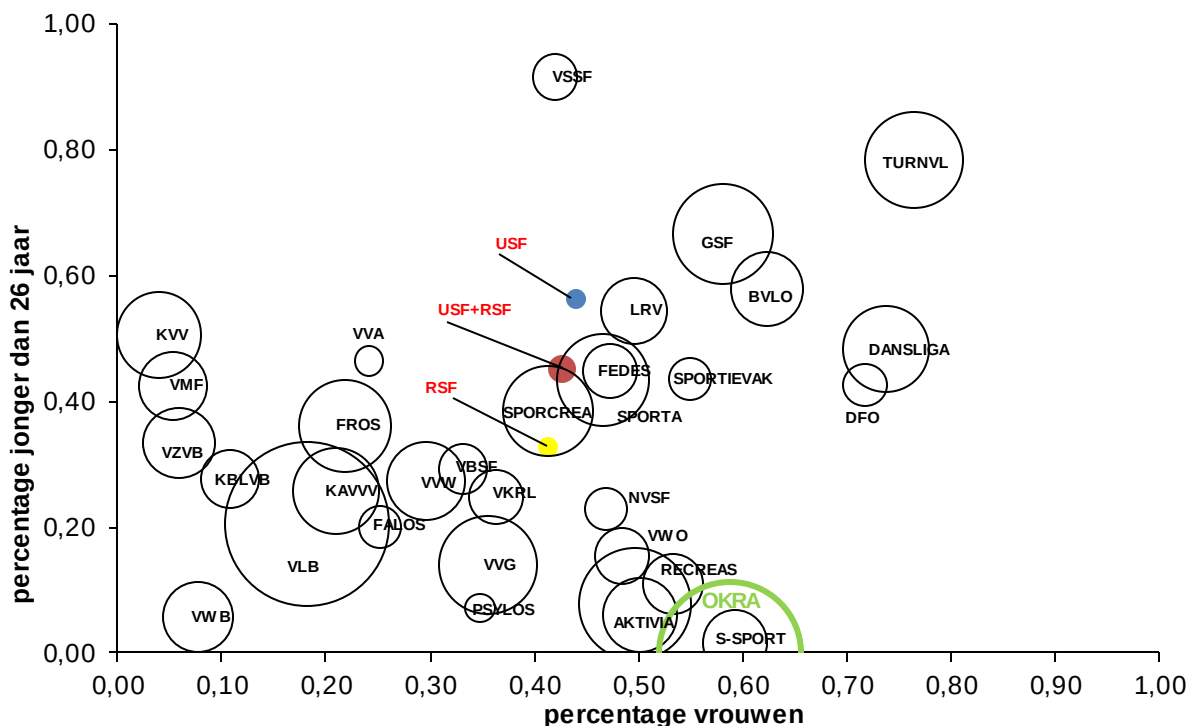
Figuur 3.5 Evolutie in het aantal leden van OKRA-SPORT van 2009 tot 2012, opdeling naar leeftijd

Bron: eigen verwerking op basis van cijfermateriaal OKRA-SPORT

Figuren 3.6 tot 3.8 geven een ruimtelijke voorstelling naar geslacht, leeftijd (jonger dan 26 jaar) en grootte (oppervlakte van de cirkel) van de recreatieve sportfederaties in Vlaanderen anno 2005, 2009 en 2012. Deze figuren laten toe om OKRA-SPORT te vergelijken met een relevante referentiegroep, in dit geval de groep van recreatieve sportfederaties. Als we de cirkel van OKRA-SPORT bekijken, worden bovenstaande bevindingen bevestigd. De federatie bereikt een eerder vrouwelijk en ouder publiek. Hetzelfde geldt voor S-Sport Federatie, hoewel deze een kleiner aantal leden heeft. OKRA-SPORT heeft door de jaren heen geen grote verschuivingen meegemaakt betreffende de leeftijd of het geslacht van de leden. Een kleine verschuiving naar een meer vrouwelijk ledenbestand wordt wel vastgesteld.

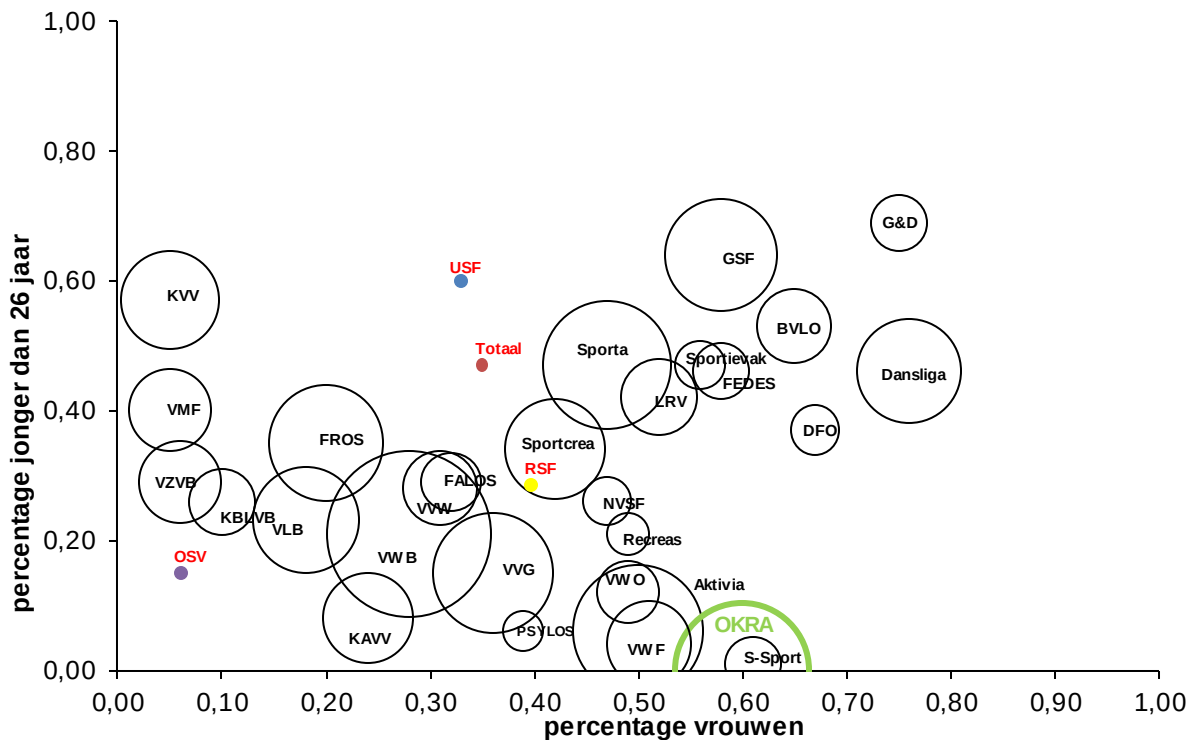
Figuur 3.6 Ruimtelijke voorstelling naar geslacht, leeftijd en grootte van de sector van recreatieve sportfederaties in Vlaanderen anno 2005

Aktivia, AKTIVIA vzw; BVLO, Bond voor Lichamelijke Opvoeding vzw; Dansliga, Dansliga Sportfederatie vzw; DFO, De FitnessOrganisatie vzw; FALOS, FALOS-Sportfederatie van de KWB vzw; FEDES, Federatie Dans en Sport vzw; FROS, FROS Amateursportfederatie vzw; GSF, Gezinsportfederatie vzw; KAVVV, Koninklijke Antwerpse Vereniging van Vriendenclubs vzw; KBLVB, Koninklijke Belgische Liefhebbersvoetbalbond - Nederlandstalige afdeling vzw; KVV, Koninklijke Vlaamse Voetbalbond vzw; LRV, Landelijke Rijverenigingen vzw; NVSF, Natuurvrienden Sportfederatie vzw; PSYLOS, PSYLOS vzw; RECREAS, Recreatief Aangepast Sporten vzw; OKRA, Seniorenport - Sportfederatie van de KBG vzw; Sporcrea, Sporcrea vzw; Sporta, Sporta Federatie vzw; Sportievak, Sportievak - Blijf Aktief vzw; S-Sport, S-Sport Federatie vzw; TURNVL, Turnsport Vlaanderen vzw; VVW, Verbond van Vlaamse Watersportverenigingen Recrea vzw; VBSF, Vlaamse Bergsport- en Spelelogiefederatie vzw; VKRL, Vlaamse Krachtbal en Recreatiesport Liga vzw; VLB, Vlaamse Liga van Bedrijfspportbonden vzw; VMF, Vlaamse Minivoetbalfederatie vzw; VSSF, Vlaamse Studentensportfederatie vzw; VVA, Vlaamse Vechtsport Associatie (2001); VVG, Vlaamse Vereniging voor Golf vzw; VWO, Vlaamse Wandel- en Omnisportfederatie vzw; VWF, Vlaamse Wandelfederatie vzw; VWB, Vlaamse Wielrijdersbond vzw; VZVB, Vlaamse Zaalvoetbalbond vzw; RSF, Recreative sportfederaties; USF, Unisportfederaties

Bron: Scheerder (2007: 88)

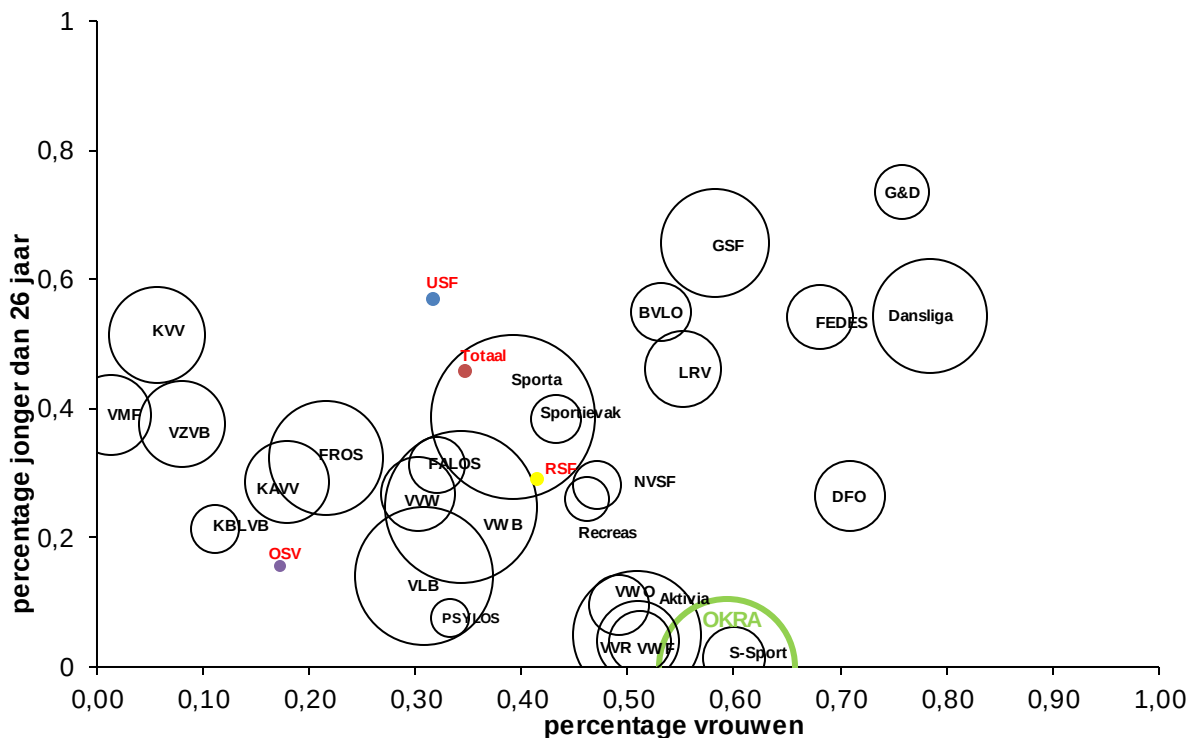
Figuur 3.7 Ruimtelijke voorstelling naar geslacht, leeftijd en grootte van de sector van recreatieve sportfederaties in Vlaanderen anno 2009

Aktivita, AKTIVIA vzw; BVLO, Bond voor Lichamelijke Opvoeding vzw; Dansliga, Dansliga sportfederatie vzw; DFO, De FitnessOrganisatie vzw; FALOS, FALOS-Sportfederatie van de KWVB vzw; FEDES, Federatie Dans en Sport vzw; FROS, FROS Amateursportfederatie vzw; GSF, Gezinssportfederatie vzw; G&D, Gym & Dans Federatie Vlaanderen vzw; KAVV, Koninklijke Antwerpse Vereniging van Vriendenclubs vzw; KBLVB, Koninklijke Belgische Liefhebbersvoetbalbond - Nederlandstalige afdeling vzw; KVV, Koninklijke Vlaamse Voetbalbond vzw; LRV, Landelijke Rijverenigingen vzw; NVSF, Natuurvriendensportfederatie vzw; OKRA, OKRA-SPORT, trefpunt 55+ vzw; PSYLOS, PSYLOS vzw; RECREAS, Recreatief Aangepast Sporten vzw; S-Sport, S-Sport Federatie vzw; Sporcrea, Sporcrea vzw; Sporta, Sporta-federatie vzw; Sportievak, Sportievak vzw; VWV, Verbond van Vlaamse Watersportverenigingen Recrea vzw; VLB, Vlaamse Liga van Bedrijfssportbonden vzw; VMF, Vlaamse Minivoetbalfederatie vzw; VVG, Vlaamse Vereniging voor Golf vzw; VWO, Vlaamse Wandel- en Omnisportfederatie vzw; VWF, Vlaamse Wandelfederatie vzw; VWB, Vlaamse Wielrijdersbond vzw; VZVB, Vlaamse Zaalvoetbalbond vzw; RSF, Recreatieve sportfederaties; USF, Unisportfederaties; OSV, Organisaties voor de Sportieve Vrijtijdsbesteding

Bron: eigen verwerking op basis van Scheerder & Vos (2014: 38)

Figuur 3.8 Ruimtelijke voorstelling naar geslacht, leeftijd en grootte van de sector van recreatieve sportfederaties in Vlaanderen anno 2012

Aktivia, AKTIVIA vzw; BVLO, Bond voor Lichamelijke Opvoeding vzw; Dansliga, Dansliga Sportfederatie vzw; DFO, De FitnessOrganisatie vzw; FALOS, FALOS-Sportfederatie van de KWB vzw; FEDES, Federatie Dans en Sport vzw; FROS, FROS Amateursportfederatie vzw; GSF, Gezinssportfederatie vzw; G&D, Gym & Dans Federatie Vlaanderen vzw; KAVVV, Koninklijke Antwerpse Vereniging van Vriendenclubs vzw; KBLVB, Koninklijke Belgische Liefhebbersvoetbalbond Nederlandstalige afdeling vzw; KVV, Koninklijke Vlaamse Voetbalbond vzw; LRV, Landelijke Rijverenigingen vzw; NVSF, Natuurvriendensportfederatie vzw; OKRA, OKRA-SPORT, trefpunt 55+ vzw; PSYLOS, PSYLOS vzw; RECREAS, Recreatief Aangepast Sporten vzw; S-Sport, S-Sport Federatie vzw; VVR, Vrije Vlaamse Recreatiesporten; Sporta, Sporta-federatie vzw; Sportievak, Sportievak vzw; VVW, Verbond van Vlaamse Watersportverenigingen Recrea vzw; VLB, Vlaamse Liga van Bedrijfssportbonden vzw; VMF, Vlaamse Minivoetbalfederatie vzw; WVO, Vlaamse Wandel- en Omnisportfederatie vzw; WVW, Vlaamse Wandelfederatie vzw; VWB, Vlaamse Wielrijdersbond vzw; VZVB, Vlaamse Zaalvoetbalbond vzw; RSF, Recreative sportfederaties; USF, Unisportfederaties; OSV, Organisaties voor de Sportieve Vrijtijdsbesteding

Bron: eigen verwerking op basis van administratieve gegevens BLOSO, Afdeling Subsidiëring

Bovendien is het interessant om te kijken naar de bewegingen die de federaties rondom OKRA-SPORT doormaken over de jaren heen. Hierbij kunnen we tweegelijktijdige bewegingen vaststellen wanneer we OKRA-SPORT als middelpunt nemen: een centrifugale beweging (weg van OKRA-SPORT) en een centripetale beweging (naar OKRA-SPORT toe). Centrifugale bewegingen worden vastgesteld bij federaties zoals Psylos, Recreas en de Natuurvriendensportfederatie. Dit wijst er op dat deze federaties zich toespitsen op een andere doelgroep (op gebied van leeftijd en geslacht) dan OKRA-SPORT. Hiertegenover staat dat het profiel van de doelgroep van bepaalde federaties blijkt aan te

leunen bij deze van OKRA-SPORT (AKTIVIA, S-Sport Federatie, Vlaamse Wandelfederatie en Vrije Vlaamse Recreatiesporten; zie Tabel 3.1).

In Bijlage C zijn nog enkele grafieken terug te vinden met betrekking tot de evolutie in ontvangen overheidssubsidies van OKRA-SPORT en de evolutie in aantal clubs. Na deze kwantitatieve analyse van OKRA-SPORT, bekijken we de federatie in het volgende onderdeel vanuit een kwalitatief oogpunt.

2. SWOT-analyse

Een SWOT-analyse laat toe om de sterktes (cf. Strengths), zwaktes (cf. Weaknesses), kansen (cf. Opportunities) en bedreigingen (cf. Threats) voor een organisatie in kaart brengen. Hierop kan de organisatie zich baseren om haar strategie voor het toekomstige beleid te bepalen. De sterktes en zwaktes hebben betrekking op de interne werking van de organisatie en vragen dus een interne analyse. Kansen en bedreigingen zijn afhankelijk van de externe omgeving van een organisatie, dit vraagt om een externe analyse.

Een SWOT-analyse werd uitgevoerd voor OKRA-SPORT. Deze analyse is gebaseerd op gegevens die verkeken werden gedurende de focusgroep met bestuurs- en personeelsleden van de federatie. Gedurende deze focusgroep werden negen stellingen ter discussie voorgelegd aan de deelnemers. Tabel 3.4 geeft een overzicht van de stellingen, deze hebben betrekking op de volgende vijf thema's: (i) aanbod en diensten, (ii) doelgroep/leden, (iii) samenwerking, (iv) financieel/infrastructuur en (v) vrijwilligers. De stellingen geven geenszins de mening van de onderzoekers weer en zijn zo gesteld om discussie uit te lokken.

Tabel 3.4 *Overzicht van de stellingen voorgelegd tijdens de focusgroep*

Stellingen
1. Veranderingen in de samenleving hebben hun effect op de sportsector. Zo wordt vastgesteld dat meer en meer mensen aan sport doen in lichte gemeenschappen ('sport light'). Ook voor OK RA-SPORT is deze trend een kans waar op ingespeeld moet worden 2. OKRA-SPORT slaagt er zonder moeite in haar doelgroep te bereiken 3. OKRA-SPORT dient met andere sportfederaties partnerships aan te gaan 4. OKRA-SPORT moet meer op zoek gaan naar extra financiering 5. OKRA-SPORT heeft voldoende geëngageerde vrijwilligers om de nodige extra-sportieve ondersteuning (seingever, voorzitter, penningmeester, kantine, etc.) in de trefpunten/clubs te voorzien 6. De leden van OKRA-SPORT zijn eerder blanke, hoogopgeleide en kapitaalkrachtige ouderen. OKRA-SPORT moet meer initiatieven nemen om de volledige doelgroep te bereiken 7. De beschikbaarheid en het gebruik van sportinfrastructuur is een probleem voor OKRA-SPORT 8. OKRA-SPORT heeft voldoende geëngageerde vrijwilligers om de sporttechnische taken in de trefpunten/clubs in te vullen 9. OKRA-SPORT moet haar lidmaatschapsformule via OKRA herzien, zodat nieuwe leden zich rechtstreeks bij OKRA-SPORT kunnen aansluiten

De resultaten van de SWOT-analyse zijn terug te vinden in onderstaande Tabel 3.5.

Tabel 3.5 SWOT-analyse OKRA-SPORT

SWOT	INTERN		EXTERN	
	Strength/sterkte	Weakness/zwakte	Opportunity/kans	Threat/bedreiging
Aanbod en diensten (S1)	1. OKRA-SPORT geeft aan dat hun aanbod reeds in grote mate 'light' is. De deelnemers hebben weinig verplichtingen en kunnen deelnemen aan een brede waaier van activiteiten 2. OKRA-SPORT is in sterke mate gericht op recreatieve sportbeoefening, hierdoor kan de federatie zich nog meer focussen op lichte vormen van sportbeoefening	1. OKRA-SPORT vindt het niet evident om 'sport light' te integreren in haar werking; hoe kan een lichtaanbod verenigd worden met een minder lichte organisatie?	1. Voor senioren is het sociale motief om aan sport te doen belangrijk 2. Senioren hebben interesse in kortlopende programma's (bijvoorbeeld een beurtenkaart), naast een aanbod op langere termijn 3. De 'zapcultuur': ook senioren willen van meerdere sporten proeven	1. Met de huidige 'sport light' trend dreigen de sociale voordelen van sport af te nemen 2. Het medisch en ethisch verantwoord sporten kan in gevaar komen doordat meer senioren op een andersgeorganiseerde manier aan sport doen (bijvoorbeeld door minder garantie op competente begeleiding) 3. 'Sport light' kan een daling in regelmatige sportbeoefening met zich meebrengen 4. Is 'sport light' wel geschikt voor teamsporten? 5. Bij het aanbieden van formules op kortere termijn wordt gevreesd dat de deelnemers hierna verder zullen sporten buiten de club en federatie en er dus een gevaar voor drop-out ontstaat 6. Het huidige decreet op de sportfederaties (2001) verstrekt subsidies in functie van de sporttakkenlijst. Sporten die niet op deze lijst voorkomen maar wel 'licht' beoefend kunnen worden, ondervinden hier nadeel van

Doelgroepenbeleid (S2, S6 en S9)	3.OKRA-SPORT bereikt al een groot deel van de 55-plussers 4.OKRA-SPORT heeft een project 'Elke club telt!' om onder andere senioren van een andere etnisch-culturele afkomst aan te trekken 5.OKRA-SPORT staat open voor alle doelgroepen binnen de doelgroep senioren 6.OKRA-SPORT doet inspanningen om de verschillende doelgroepen van senioren te bereiken	2.De doorstroming van de sportinformatie/het sportaanbod naar de lokale OKRA leden is afhankelijk van de sportingesteldheid van de lokale voorzitters 3.De organisatie/naam OKRA schrikt sommigen af. Enerzijds is er de associatie met 'christelijk' (allochtonen), anderzijds met 'senioren' (ouderen die zich nog jong voelen) 4.Het aanbod is niet altijd voldoende uitdagend/gevarieerd voor de 'jonge' ouderen. Er is te weinig differentiatie waardoor een aangepast aanbod voor 55-plussers van alle leeftijden ontbreekt 5.Het aanbod voor de grote groep van senioren met een minder goede mobiliteit moet nog verder uitgebreid worden	4.Senioren hebben interesse in een gevarieerd en uitdagend sportaanbod 5.De tweede en derde generatie van allochtone ouderen staan meer open voor een clubgeorganiseerd sportaanbod 6.Senioren met een mindere fysieke mobiliteit hebben baat bij een aangepast sport- en bewegingsaanbod dicht bij huis	7.'Jonge' 55-plussers hebben al connectie met het sportaanbod buiten de clubgeorganiseerde context 8.De nieuwe generatie ouderen die reeds aan sport doet in een clubgeorganiseerde context doet dit niet bij een seniorensportfederatie 9.Willen jongere 55-plussers zich wel associëren met een ouderenvereniging (met betrekking tot sport)? 10.In de allochtone gemeenschappen is men minder vertrouwd met het verenigingsleven. Dit is een barrière, zeker voor de eerste generatie allochtonen
Samenwerking (S3)	7.OKRA-SPORT heeft reeds meerdere, sterke samenwerkingsverbanden, met Seniorenraad, S-Plus, NEOS ... 8.OKRA-SPORT staat open voor nieuwe samenwerkingsverbanden	6.Is er op lokaal niveau wel de wil/kunde om te vernieuwen/samen te werken met andere organisaties? 7.OKRA-SPORT is gegroeid uit OKRA, en heeft bijgevolg een zeer uitgebreid netwerk van (niet-sportende) senioren. Deze potentiële visvijver zou verwateren bij een fusie met andere seniorensportfederaties	7.Co-governance: organisaties met een specifieke expertise slaan steeds meer de handen in elkaar. Meerdere organisaties hebben reeds meer expertise rond senioren(sport), zoals het ISB, de lokale sportdiensten, OKRA(-SPORT) 8.Er ontstaan steeds meer samenwerkingsverbanden tussen een overheids- of middenveldorganisatie en een markt/privé organisatie	11.Elke organisatie wil zijn eigenheid en leden behouden, dit kan samenwerking bemoeilijken 12.Fusioneren is niet evident omwille van de specifieke historiek en context van (sport)organisaties 13.Fusies kunnen aanleiding geven tot een monopoliepositie (bijvoorbeeld voor seniorensport)

Financieel (S4 en 7)	9. De activiteiten van OKRA-SPORT zijn goedkoop voor de deelnemers 10. OKRA heeft in het verleden geïnvesteerd in de oprichting van een eigen sportfederatie. Ook nu nog wordt er bij de opstart van sportprojecten logistieke steun verleend door de bereoepskrachten van OKRA in de diverse regio's 11. OKRA-SPORT zet in op financiering van kwaliteitsvolle sportprojecten	8. OKRA-SPORT trekt weinig sponsors aan 9. OKRA-SPORT komt te weinig in beeld 10. Seniorensport wordt ervaren als weinig aantrekkelijk 11. De kost voor infrastructuur weegt zwaar voor OKRA-SPORT 12. De mogelijke vergoeding die gekwalificeerde sporttechnische vrijwilligers kunnen vragen, is een kost die lokale clubs van OKRA-SPORT moeilijk kunnen betalen	9. Onder de nieuwe generatie ouderen is er een grotere betalingsbereidheid voor kwaliteitsvolle vrijetijdsaangelegenheden	14. Laagconjunctuur/recessie 15. Infrastructuur is een hoge financiële last
Vrijwilligers (S5 en 8)	12. Voor het huidige aanbod heeft OKRA-SPORT voldoende geëngageerde vrijwilligers 13. Het percentage geslaagden voor VTS-cursussen is hoog 14. Voor specifieke, aangepaste cursussen (bv. elektrisch fietsen) is er veel interesse	13. Het lokale aanbod en de zoektocht naar vrijwilligers is sterk afhankelijk van het initiatief/de inzet die uitgaat van de lokale trefpunten 14. Bepaalde vrijwilligers moeten te veel zaken combineren, waardoor de focus op kwaliteitsvolle sportbeoefening niet volledig gegarandeerd kan worden 15. Op het gebied van sporttechnisch gekwalificeerde vrijwilligers is er een tekort. Jongere senioren wensen een sporttechnisch onderbouwd aanbod 16. OKRA-SPORT ervaart moeilijkheden om haar vrijwilligers te laten deelnemen aan VTS-cursussen. Dit komt mede doordat het examensysteem 55-plussers afschrikt	10. Mensen zijn nog steeds bereid om een vrijwilligers-engagement aan te gaan. Hierbij gaat het vooral om kleinere engagement, die beperkt zijn in de tijd	16. Het opleidingsaanbod moet nog beter afgestemd worden op maat van 55-plussers (bijvoorbeeld drempelvrees voor VTS-cursussen) 17. Mensen zijn minder geneigd om langdurige engagementen aan te gaan

Een tweede stap bij het uitvoeren van een SWOT-analyse bestaat uit het samenbrengen van de vier elementen (de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen). Op deze manier ontstaat er een matrix waarin de sterktes en zwaktes van een organisatie geconfronteerd worden met de kansen en de bedreigingen die voortkomen uit de externe omgeving. Op basis van dergelijke confrontatiematrix kan een organisatie strategische beslissingen nemen. Hierbij worden vier strategieën onderscheiden: (i) investeren (offensief), (ii) verbeteren, (iii) verdedigen en (iv) overleven (zie Tabel 3.6).

Tabel 3.6 Stap twee van de SWOT-analyse, confrontatiematrix met de vier strategieën

		INTERN	
		Sterktes	Zwaktes
EXTERN	Kansen	<i>Investeren</i>	<i>Verbeteren</i>
	Bedreigingen	<i>Verdedigen</i>	<i>Overleven</i>

Bij het combineren van de sterktes van een organisatie met de kansen die de externe omgeving biedt, kan een organisatie een offensieve strategie hanteren en *investeren* om de geboden kansen te benutten. Wanneer daarentegen de organisatie zwaktes vertoont om op deze kansen in te spelen is er nood aan *verbetering*. Dan zal men trachten de zwakke punten te versterken zodat op de geboden kansen kan worden ingespeeld. Een *verdedigende strategie* komt voort uit de combinatie van bedreigingen vanuit de externe omgeving met de sterktes van een organisatie. Hierbij tracht men op eigen kracht de bedreigingen te neutraliseren. Wanneer de bedreigingen overlappen met de zwakke punten van een organisatie zal veelal een *overlevingsstrategie* gehanteerd worden om de bedreigingen af te weren. Dit kan onder meer door de zwakke punten te verbeteren.

In onderstaande Tabel 3.7 wordt een eerste aanzet gegeven tot het opstellen van een confrontatiematrix voor OKRA-SPORT. De interne sterktes en zwaktes worden geconfronteerd met de externe kansen en bedreigingen. Een kruising wordt aangeduid aan de hand van de getallen in de SWOT-analyse in Tabel 3.5.

Tabel 3.7 Stap twee van de SWOT-analyse, confrontatiematrix met de vier strategieën toegepast voor OKRA-SPORT

		INTERN	
		Strength/sterkte	Weakness/zwakte
EXTERN	Opportunity/kans	S2 + O1: Inzetten op een recreatief sportaanbod waarbij het sociale element centraal staat S1 + O2: Inzetten op twee parallele formules van sportaanbod, namelijk enerzijds kortlopende programma's (bijvoorbeeld een beurtenkaart), en anderzijds een aanbod op langere termijn waarbij ook competitieve formules mogelijk zijn S8 + O7: Opzetten van samenwerkingsverbanden met organisaties die expertise bezitten rond senioren(sport), zoals het ISB of de lokale overheid (sportdienst of seniorendienst) om de doelgroep nog beter te bereiken S8 + O3 & O8: OKRA-SPORT zou kunnen inzetten op het ontwikkelen van een 'omnisportpas' waarbij ze samenwerken met andere sportaanbieders en/of privé organisaties. Deze pas geeft mensen de mogelijkheid om voordelig te zappen tussen meerdere sporten S1 & S9 + O2 & O9: Differentiatie in lidmaatschapsformules (afhankelijk van inkomen, aantal keren dat men sport bij OKRA-SPORT, etc.) ...	W4 + O4: Kwaliteitsvol en gedifferentieerd aanbod voorzien voor alle senioren W5 + O6: Samenwerking opzetten met de G-sportfederatie W11 + O7: Door samenwerking zou OKRA-SPORT de kosten voor infrastructuur kunnen drukken ...
	Threat/bedreiging	S8 + T8: Door samenwerking met andere sportfederaties kunnen jonge 55-plussers kennismaken met OKRA-SPORT ...	W8 & W9 + T14 & T15: Door zich nog meer te profileren en hun sterke punten uit te spelen zou OKRA-SPORT (nog) meer sponsors kunnen aantrekken ...

In bovenstaande tabel werd geen exhaustiviteit nagestreeft. Er werd een selectie gemaakt van mogelijke actiepunten voor elk van de vier strategieën. OKRA-SPORT kan deze confrontatiematrix verder uitbouwen om zich vervolgens op te baseren voor het vormgeven van haar toekomstig beleid.

3. Besluit

In dit derde hoofdstuk werd de structuuranalyse van OKRA-SPORT beschreven. Hierbij gaven we een beeld van de federatie aan de hand van cijfermateriaal en werd een SWOT-analyse en confrontatiematrix uitgewerkt.

De structuuranalyse van OKRA-SPORT schuift kansen en uitdagingen voor de sportfederatie naar voor. Uit cijfermateriaal blijkt dat ook andere Vlaamse sportfederaties een groot aantal 55-plussers bereiken (AKTIVIA, Vlaamse Tennisvereniging, Vlaamse Vereniging voor Golf, Vlaamse Liga van Bedrijfssport, Vlaamse Wielrijdersbond) en/of een groot aandeel 55-plussers in hun rangen hebben (AKTIVIA, Vlaamse Wandelfederatie, S-Sport Federatie). Daarnaast blijken wandelsport, tennis en fietssport en golf de populairste sporten in clubverband te zijn bij 55-plussers. Bij de toekomstige 55-plussers, of de huidige 45-plusser, blijkt ook voetbal populair te zijn. Mogelijk is voetbal, al dan niet in een aangepaste vorm, een interessante piste voor OKRA-SPORT.

Op gebied van ledenevolutie kent OKRA-SPORT absoluut gezien een stijging in ledenaantal. Relatief gezien wint OKRA in ledenaandeel binnen de groep van recreatieve sportfederaties, maar verliest in aandeel binnen het totaal van de Vlaamse sportfederaties en binnen de senioren sportfederaties. Waar algemeen gezien meer mannelijke 55-plussers lid zijn van een sportclub, heeft OKRA-SPORT meer vrouwelijk dan mannelijke leden. Hiernaast blijkt OKRA-SPORT slechts een beperkt aandeel van 'jonge' senioren (55-59 jaar) te bereiken. Hiertegenover staat een opvallende stijging gedurende de laatste drie jaar in de oudere leeftijdsgroepen (75 tot meer dan 80 jaar). De leeftijdsgroep van 70-74 jaar kent het grootste ledenaandeel binnen OKRA-SPORT.

Interessant voor OKRA-SPORT is de doelgroep die andere sportfederaties bereiken. Uit de resultaten blijkt dat bepaalde federaties zich door de jaren heen steeds meer op een gelijkaardig doelpubliek richten als OKRA-SPORT (op gebied van leeftijd en geslacht). Hiertegenover staat dat het profiel van de doelgroep van bepaalde federaties blijkt aan te leunen bij deze van OKRA-SPORT (AKTIVIA, S-Sport Federatie, Vlaamse Wandelfederatie en Vrije Vlaamse Recreatiesporten).

De SWOT-analyse geeft een weergave van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor OKRA-SPORT. Hierop kan de organisatie zich baseren om haar strategie voor het toekomstige beleid te bepalen. Ook voor beleidsactoren is dit relevant voor het verder uitbouwen van het senioren sportbeleid in Vlaanderen. Een eerste bevinding geeft aan dat ook 55-plussers meegaan in de 'sport light' trend. Ook deze groep van sportparticipanten wil kunnen kiezen met wie, waar,

wanneer, etc. ze sporten. Senioren komen met heel wat wensen en verlangens met betrekking tot de regelmaat waarmee, de locatie waar en het gezelschap waarin ze aan sport en fysieke activiteit willen doen. Voor sportfederaties en sportclubs blijkt het niet evident om een 'licht aanbod' te integreren in een eerder 'zware organisatie'. Ook voor aanbieders van senioren sport is het een uitdaging om tegemoet te komen aan deze (nieuwe) wensen en behoeften.

Een tweede bevinding wijst op de nood aan segmentatie in de doelgroep van senioren. Zoals reeds aangehaald zijn senioren alles behalve een homogene groep en kunnen bijgevolg ook niet op éénzelfde manier benaderd worden. Nood aan segmentatie brengt eveneens een vraag naar differentiatie in het sportaanbod met zich mee. Dit aanbod kan rekening houden met de leeftijd, maar ook met andere kenmerken zoals het fysieke activiteitspatroon van senioren. Ook een variatie aan lidmaatschapsformules kan hierbij een aanknopingspunt vormen, bijvoorbeeld in functie van de duur van het lidmaatschap door te variëren in lidgeld, etc.

Ten derde blijkt dat organisaties met een specifieke expertise meer en meer de handen in elkaar slaan en gezamenlijk beleid voeren, diensten aanbieden etc. (cf. *co-governance*). Bovendien ontstaan er steeds meer partnerships tussen overheids-, middenveld- en/of markt-/privé-organisaties. Ook voor senioren sportaanbieders is het belangrijk om over de muren heen te kijken. Win-win situaties kunnen gecreëerd worden via het opzetten van samenwerkingsverbanden met organisaties met gelijkaardige of complementaire expertise, bijvoorbeeld op het vlak van infrastructuurgebruik, sportopleiding, etc.

Een vierde bevinding geeft aan dat senioren sport door potentiële sponsors ervaren wordt als weinig aantrekkelijk en nog vaak en makkelijk als oubollig/passé ervaren of voorgesteld. Senioren sport omvat vaak (op het eerste zicht) geen attractieve elementen die mogelijke sponsors een platform bieden richting een breed/specifiek publiek. Met een andere, gedifferentieerde aanpak en een doordachte marketingstrategie kan senioren sport wellicht een (nog) meer aantrekkelijk imago creëren richting potentiële sponsors. Met de huidige recessie en de hoge financiële kosten inzake het gebruik van sportinfrastructuur is dit een opportuniteit.

Tot slot blijkt uit de resultaten dat 55-plussers niet altijd makkelijk hun weg weten te vinden in het opleidingsaanbod inzake sport en beweging. Opleidingen voor en ten dienste van sportieve senioren dienen nog beter afgestemd te worden op maat van de leefwereld en behoeften van 55-plussers. Ook sociale, culturele en financiële verschillen tussen subgroepen van 55-plussers dienen hierbij in rekening te worden gebracht.

HOOFDSTUK 4 DIENSTVERLENING

1. Doelstelling

Dit vierde hoofdstuk focust op aspecten van dienstverlening door de Vlaamse sportfederaties. Meer specifiek wordt OKRA-SPORT op gebied van dienstverlening gepositioneerd ten opzichte van de referentieclusters, zoals omschreven in Hoofdstuk 2. In totaal worden zes referentiegroepen onderscheiden, geclusterd vanuit drie benaderingen (zie Tabel 4.1).

Tabel 4.1 *Overzicht van de drie perspectieven en de zes bijhorende referentiegroepen voor OKRA-SPORT*

Perspectief	Referentiegroep voor OKRA-SPORT
1. Aanbodperspectief	I. Recreatieve sportfederaties (RSF) II. Omnisportfederaties (OSF)
2. Vraagperspectief	III. Doelgroepfederaties IV. Federaties top-10 leden 55+
3. Groeiperspectief	V. Federaties met lage afhankelijkheid van overheidssubsidies VI. Federaties met een stijgend ledenaantal

De resultaten worden op een systematische wijze beschreven. Zoals reeds aangehaald in Hoofdstuk 2, worden voor dienstverlening 9 + 1 indicatoren onderscheiden. Om te beginnen wordt de bijkomende financiële indicator aangehaald, waarna de negen indicatoren één voor één aan bod komen. Elke indicator wordt bepaald door x-aantal items. Deze items komen overeen met de stellingen van de online bevraging en verschillen in aantal per indicator. Tabel 4.2 geeft een overzicht van de indicatoren met het bijhorende aantal items.

Tabel 4.2 *Overzicht van de indicatoren en bijhorende aantal items voor dienstverlening*

Indicator		Aantal items
1	Strategische positionering	8
2	Personeel	5
3	Dienstenbeleid	10
4	Perceptie en kwaliteit	6
5	Communicatie	9
6	Huidige samenwerkingsverbanden	8
7	Perceptie over samenwerking en concurrentie	10
8	Verandering/vernieuwing binnen federatie	7
9	Perceptie over verandering/vernieuwing algemeen	8
Extra	Financieel	3

De resultaten voor elke indicator worden op een schematische wijze weergegeven in een zogenaamd 'spindiagram'. Afhankelijk van het aantal items dat een indicator omvat wordt een spindiagram met een verschillende vorm bekomen. Bij drie items wordt een trigram gevormd, bij vier items een tetragram, bij vijf een pentagram, zes een hexagram, zeven een heptagram, acht een octagram, negen een nonagram en bij tien items een decagram. Elk hoekpunt staat hierbij voor een item dat gelinkt is aan een bepaalde stelling. De schaal van de diagrammen gaat van 1 tot 5. Deze cijfers staan voor de antwoordmogelijkheden bij de online bevraging: 1 'helemaal niet juist/akkoord', 2 'eerder niet juist/akkoord', 3 'noch juist/akkoord, noch niet juist/akkoord', 4 'eerder juist/akkoord', 5 'helemaal juist/akkoord'. Bij bepaalde vraagstellingen werd een andere schaal gehanteerd, indien dit het geval is, wordt dit vermeld waar nodig.

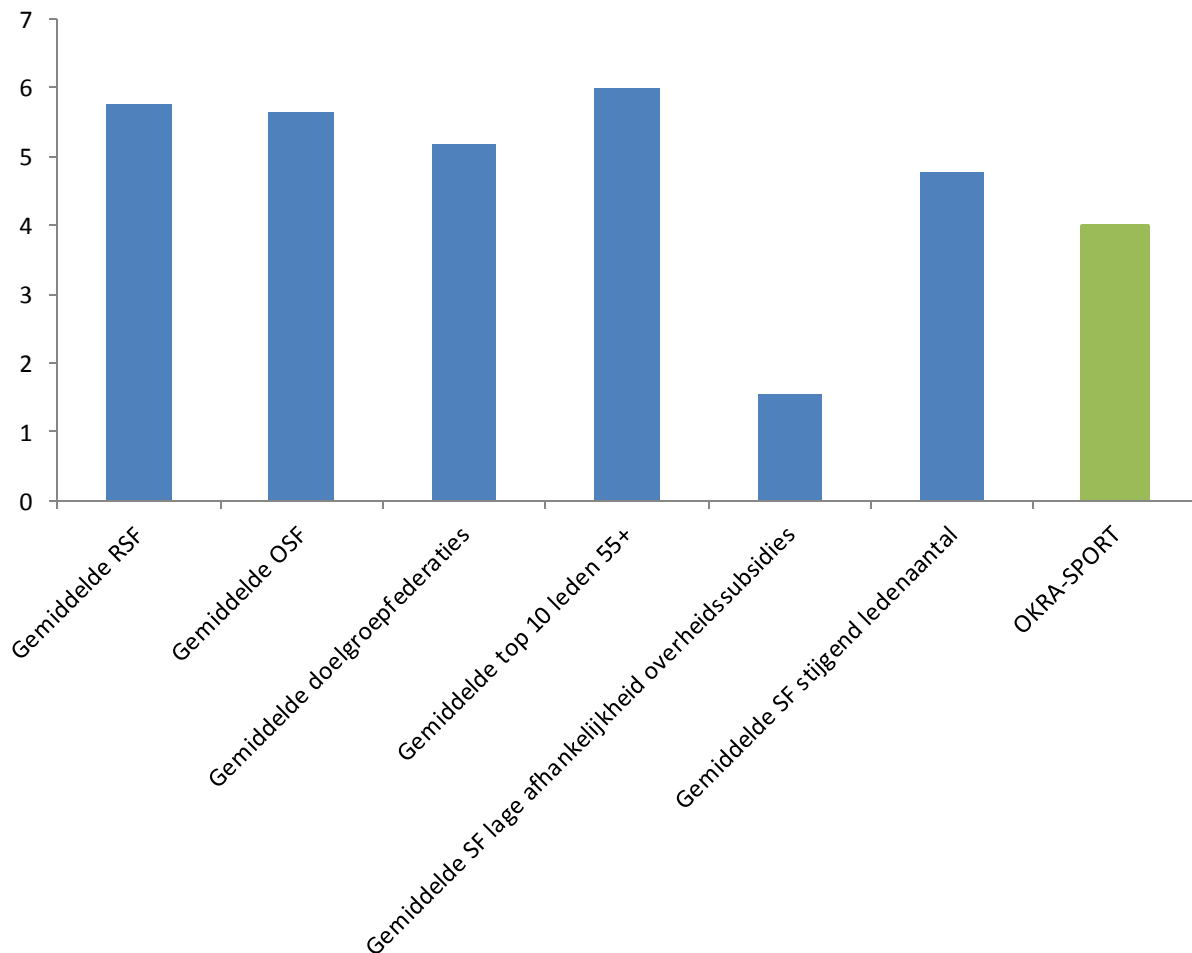
Voor elke indicator werden drie diagrammen ontwikkeld. In elk van de drie diagrammen wordt OKRA-SPORT mee opgenomen om de positionering te faciliteren. Diagram één omvat naast OKRA-SPORT de twee referentiegroepen die onderscheiden werden vanuit het aanbodperspectief, diagram twee de referentiegroepen vanuit vraagperspectief en diagram drie de referentiegroepen vanuit het groeiperspectief. Deze volgorde wordt aangehouden doorheen Hoofdstukken 4 en 5. De bevindingen bij de diagrammen worden op een systematische wijze omschreven. We kijken eerst naar de resultaten van OKRA-SPORT afzonderlijk om vervolgens OKRA-SPORT te vergelijken met de zes referentiegroepen. Hierbij worden opvallende 'uitschieters' in de spindiagrammen aangehaald.

2. Resultaten

Vooraleer we ingaan op de verschillende indicatoren van dienstverlening, beginnen we met de bijkomende financiële parameter. Deze financiële gegevens worden niet als indicator voor dienstverlening beschouwd, maar zijn wel van invloed op de dienstverlening van een sportfederatie. Daarom is het van belang hier kort op in te gaan.

Figuur 4.1 geeft een overzicht van de financiële (on)afhankelijkheid van overheidssubsidies voor de zes referentiegroepen en OKRA-SPORT. Uit onderstaande figuur kunnen we afleiden dat OKRA-SPORT op financieel vlak minder afhankelijk is van de overheid dan vijf van de zes referentiegroepen. De gemiddelde recreatieve sportfederatie, omnisportfederatie en de top-10 leden 55+ blijken een gelijkaardige afhankelijkheid van de overheid te hebben, voor ongeveer de helft van hun totale middelen. Voor de gemiddelde doelgroepfederatie en federaties met een stijgend ledenaantal ligt dit tussen de 40% en 50% van hun totale inkomsten. De referentiegroep met een lage afhankelijkheid van overheidssubsidies heeft logischerwijze een laag percentage, gaande van minder dan 10% tot 30%. Voor het vormen van deze referentiegroep werd dit cijfermateriaal gehanteerd. OKRA-SPORT is voor 30%-40% van hun inkomsten afhankelijk van overheidssubsidies. In vergelijking met de referentiegroepen kunnen we stellen dat OKRA-SPORT minder afhankelijk is van de overheid, wat als positief beschouwd kan worden. De federatie is in staat om ook via andere kanalen financiële ondersteuning te verkrijgen.

Figuur 4.1 *Overzicht van de financiële (on)afhankelijkheid van overheidssubsidies voor de zes referentiegroepen en OKRA-SPORT*

Noot: 1, overheidssubsidies vormen < 10% van de totale inkomsten van de federatie; 2, 10%-20%; 3, 20%-30%; 4, 30%-40%; 5, 40%-50%; 6, 50%-60%; 7, 60%-70%; 8, 70%-80%; 9, 80%-90%; 10, > 90%

Naast de financiële afhankelijkheid werd bij de Vlaamse sportfederaties eveneens gepeild naar de prijszetting die de federaties hanteren. Tabel 4.3 geeft een overzicht van de twee stellingen die aan de sportfederaties werden voorgelegd. Hieruit blijkt dat OKRA-SPORT bij haar prijszetting absoluut geen rekening houdt met andere sportfederaties. De sportfederaties uit de referentiegroepen geven aan dat hier wel rekening mee gehouden wordt. Voorts blijkt dat sportfederaties de uit de referentiegroepen van mening zijn dat ze een billijke financiële bijdrage vragen aan hun sportclubs. De sportfederaties uit de 'top-10 leden 55+' en OKRA-SPORT scoren hier lager, maar hun antwoord blijft aan de bevestigende kant.

Tabel 4.3 De perceptie van de referentiegroepen en OKRA-SPORT met betrekking tot hun prijszetting, score op vijfpuntenschaal

	Gemiddelde RSF	Gemiddelde OSF	Gemiddelde doelgroepfederaties	Gemiddelde top-10 leden 55+	Gemiddelde SF lage afhankelijkheid overheidssubsidies	Gemiddelde SF stijgend ledenaantal	OKRA-SPORT
Onze federatie houdt rekening met de prijszetting van andere sportfederaties	3,15	3,06	2,86	3,20	2,44	3,23	1,00
Onze federatie vraagt een billijke financiële bijdrage van haar sportclubs	4,27	4,28	4,14	3,50	4,08	4,08	3,00

2.1 Indicator 1: Strategische positionering

Uit Tabel 4.4 en de octagrammen in Figuur 4.2 blijkt dat OKRA-SPORT op een aantal items goed scoort en op andere items opvallend minder scoort. Uit de goede score op items 1, 7 en 8 kunnen we afleiden dat OKRA-SPORT duidelijk weet waarvoor ze staat, ook ten opzichte van andere federaties. Bovendien weet OKRA-SPORT zich te differentiëren van andere sportfederaties, wat te begrijpen is omwille van hun specifieke doelgroep. Voor de items 3, 4 en 5 vertoont OKRA-SPORT een opvallend lage score. Hieruit blijkt dat OKRA-SPORT haar missie of strategie gedurende een lange tijd aanhoudt. Bovendien besteedt OKRA-SPORT weinig aandacht aan het opdelen van haar doelgroep in segmenten. Langs de ene kant kan dit verklaard worden door het feit dat OKRA-SPORT zich al richt tot de specifieke doelgroep van senioren. Langs de andere kant neemt dit niet weg dat een verdere segmentatie kan gemaakt worden, bijvoorbeeld op basis van leeftijd of intensiteit van fysieke activiteit. Uit de SWOT-analyse (zie Hoofdstuk 3) kwam reeds tot uiting dat OKRA-SPORT de ‘jonge’ ouderen niet goed weet te bereiken.

Wanneer we de scores van OKRA-SPORT vergelijken met de zes referentiegroepen komen we tot dezelfde resultaten als hierboven beschreven. Verder vertonen de zes referentiegroepen gelijkaardige scores en een redelijk homogeen patroon. Wel valt de hogere score voor de sportfederaties met een stijgend ledenaantal op met betrekking tot items 4 en 5. Deze federaties blijken meer in te zetten op de segmentatie van hun leden en voorzien voor elk van de segmenten eveneens een specifiek actieplan. Hoewel we geen causaal verband kunnen leggen tussen de opdeling van de leden in segmenten en het voorzien van specifieke actieplannen en de stijging in

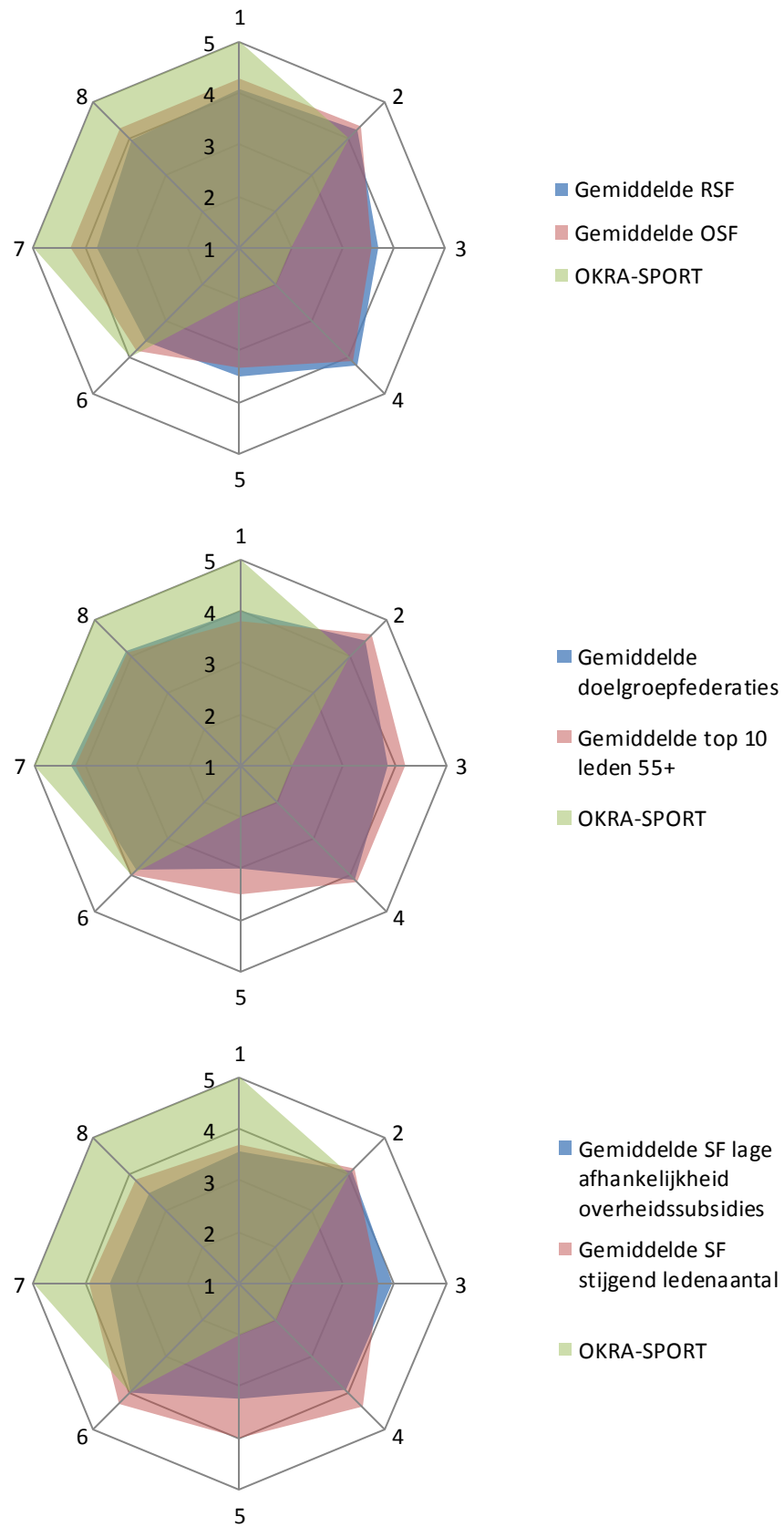
ledenaantal, zou dit wel een indicatie kunnen zijn. Voor OKRA-SPORT vormt dit een interessante uitdaging.

Tabel 4.4 *De items/stellingen met betrekking tot de indicator strategische positionering*

Strategische positionering

1. De missie of strategie van onze federatie kan door meer dan de helft van de medewerkers samengevat of herhaald worden
 2. De missie of strategie van onze federatie is voldoende concreet vertaald naar operationele doelstellingen
 3. De missie of strategie van onze federatie wordt op regelmatige basis herbekeken en aangepast
 4. Onze federatie deelt haar leden op in segmenten/doelgroepen
 5. Onze federatie heeft voor elk van die segmenten/doelgroepen een actieplan opgesteld
 6. Onze federatie heeft bewust een focus op kwaliteit verkozen boven een focus op lage kosten
 7. Onze federatie heeft een duidelijk zicht op haar positionering ten opzichte van andere sportfederaties
 8. Onze federatie kan haar strategische differentiatie ten opzichte van andere sportfederaties scherp formuleren
-

Figuur 4.2 Schematisch overzicht van de acht items voor de indicator strategische positionering voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.2 Indicator 2: Personeel

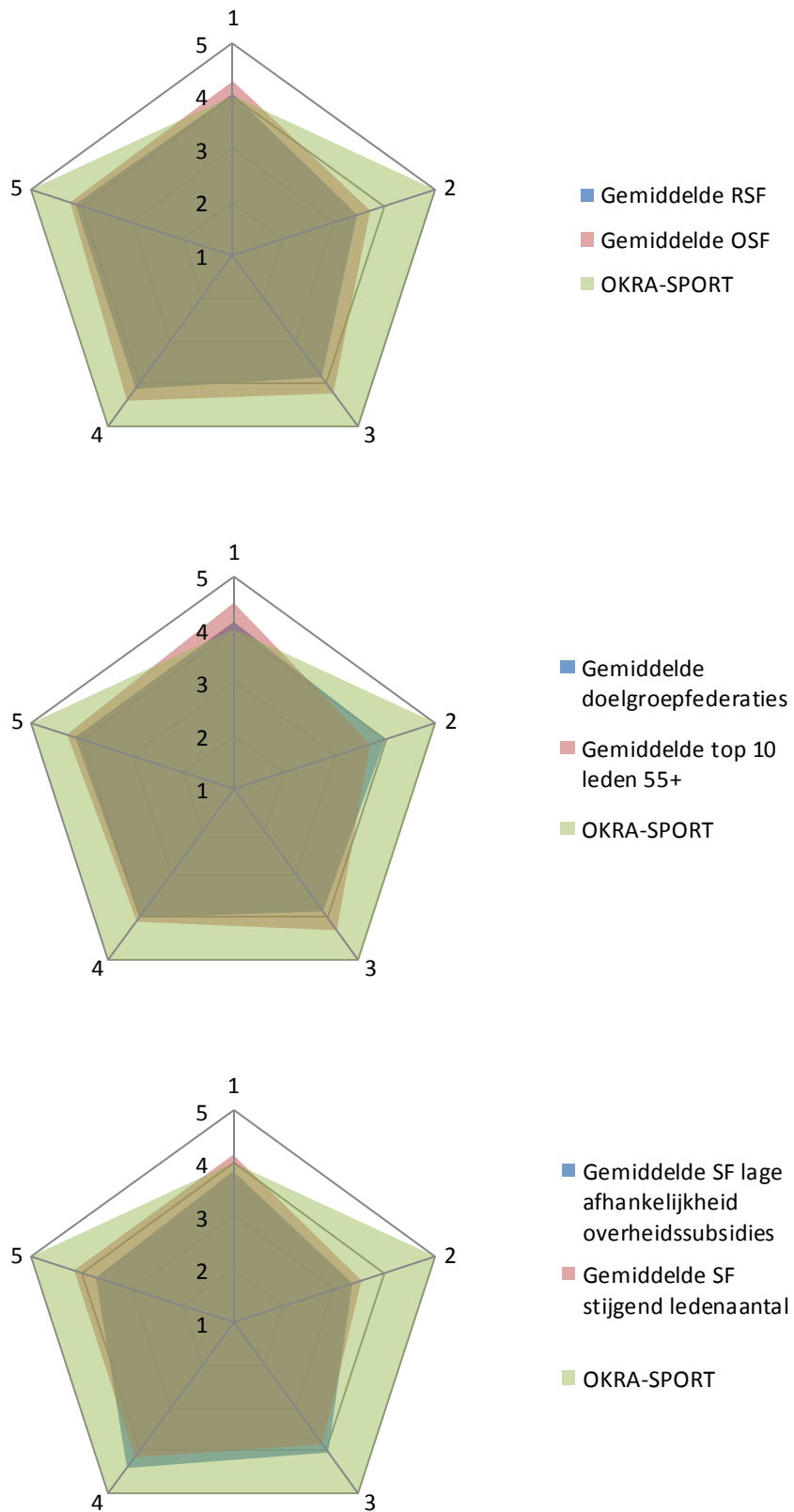
OKRA-SPORT vertoont hoge scores met betrekking tot de indicator personeel. Dit blijkt onmiddellijk uit het grote oppervlakte van OKRA-SPORT in de pentagrammen in Figuur 4.3. De federatie besteedt voldoende aandacht bij het zoeken naar de gepaste profielen voor nieuwe medewerkers. De personeelsleden die in dienst zijn hebben bovendien een duidelijke jobomschrijving, voldoende bijscholingsmogelijkheden en hebben inbreng in de werking en de beslissingen van de federatie.

Op item 1 wordt iets minder hoog gescoord dan op de andere items. Wanneer we de score van OKRA-SPORT op dit item vergelijken met de referentiegroepen blijken deze scores overeen te komen. Zowel OKRA-SPORT als de federaties in de zes referentiegroepen geven aan dat ze de kwaliteit van hun interne werking (op regelmatige basis) beoordelen. Op de overige vier items scoort OKRA-SPORT hoger dan de zes referentiegroepen. Verder wordt een homogeniteit vastgesteld in de oppervlakte van de zes referentiegroepen. Deze federaties vertonen gelijkaardige scores voor de indicator personeel.

Tabel 4.5 De items/stellingen met betrekking tot de indicator personeel

Personeel	
1.	Onze federatie beoordeelt regelmatig de kwaliteit van haar interne werking
2.	Onze federatie investeert voldoende tijd om op zoek te gaan naar de gepaste profielen voor nieuwe medewerkers
3.	Al onze medewerkers hebben een duidelijke jobomschrijving
4.	Onze sportfederatie houdt rekening met de ideeën van haar medewerkers
5.	Onze federatie besteedt veel aandacht aan bijscholingsmogelijkheden voor haar medewerkers

Figuur 4.3 Schematisch overzicht van de vijf items voor de indicator personeel voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.3 Indicator 3: Dienstenbeleid

De decagrammen in Figuur 4.4 geven een schematische weergave van de tien items voor de indicator dienstenbeleid. Hiervertoont OKRA-SPORT hoge scores voor elk van de items. De federatie besteedt voldoende aandacht aan onderzoek naar het groeipotentieel van de federatie en naar de tevredenheid en noden van haar clubs. Bovendien wordt actie ondernomen op basis van dit onderzoek. Er wordt binnen OKRA-SPORT eveneens onderzoek gedaan na de lancering van een nieuwe dienst of een nieuw aanbod. De sportclubs hebben inspraak bij de ontwikkeling van een nieuw aanbod en er wordt ingezet op de ontwikkeling van applicaties ten dienste van de sportclubs. Minder aandacht wordt besteed aan de mogelijkheden van de marketingmix (item 9).

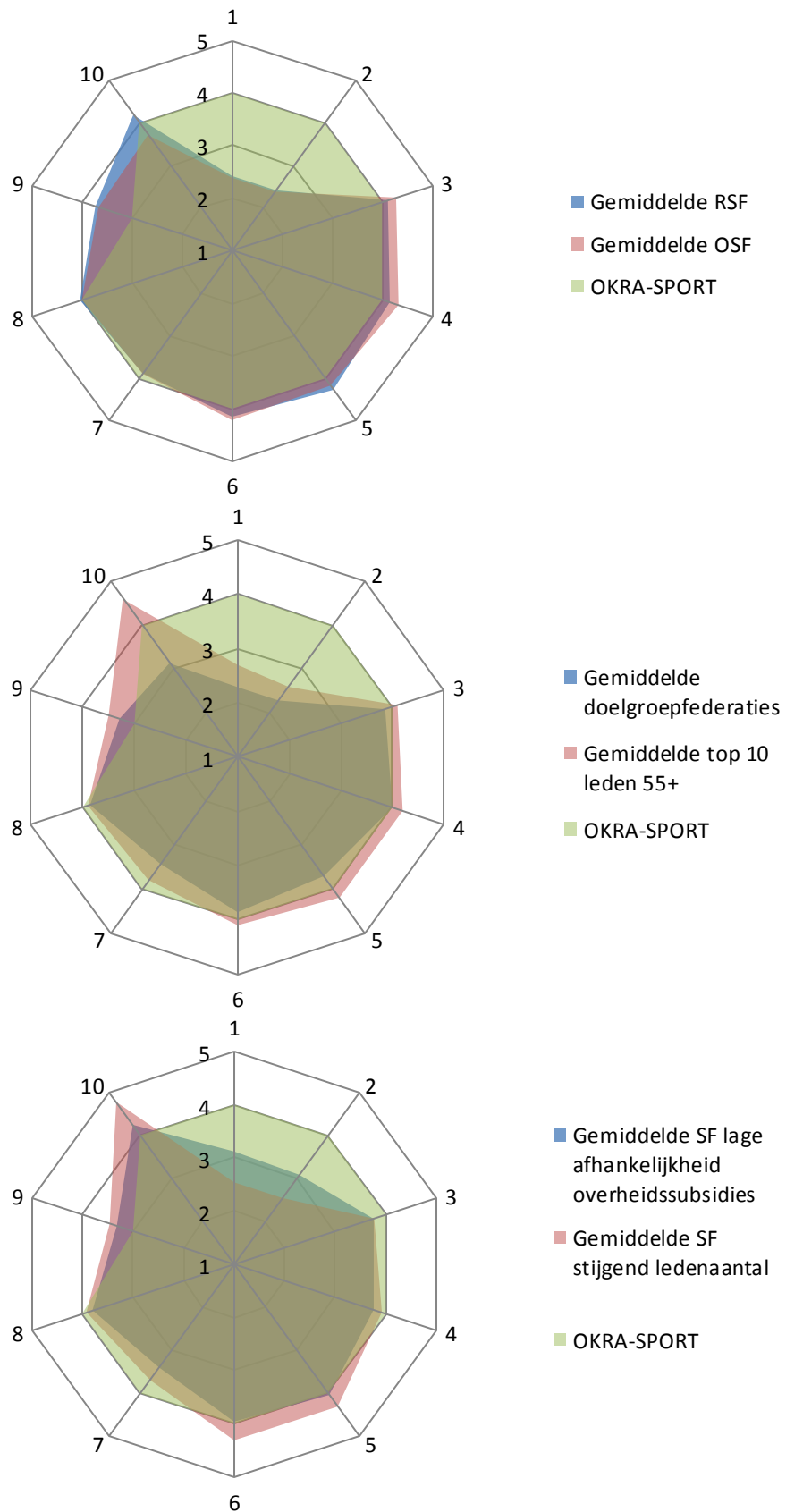
Bij een vergelijking van de scores van OKRA-SPORT met deze van de referentiegroepen, komen zowel gelijkenissen als verschillen tot uiting. OKRA-SPORT zet meer in op marktonderzoek naar het groeipotentieel van haar federatie en onderneemt op basis hiervan acties (item 1 en 2). Algemeen kan gesteld worden dat OKRA-SPORT begaan is met allerlei soorten van onderzoek en deze resultaten aanwendt om haar beleid vorm te geven. Langs de andere kant blijken federaties uit de referentiegroepen meer in te zetten op de ontwikkeling van geautomatiseerde applicaties ten dienste van de sportclubs (item 9).

Verder wordt ook bij deze indicator een redelijk homogeen patroon vastgesteld bij de referentiegroepen. Bij item 10 wordt een lichte uitschieter waargenomen. De sportfederaties uit de top-10 leden 55+, maar zeker ook de federaties met een stijgend ledenaantal zetten sterk in op de ontwikkeling van geautomatiseerde applicaties voor de sportclubs. Deze applicaties zouden een aanleiding kunnen zijn voor een betere werking op lokaal/club niveau. Meer inspelen op dergelijke gedigitaliseerde werkinstrumenten voor de sportclubs zou een mogelijke uitdaging voor OKRA-SPORT kunnen zijn.

Tabel 4.6 *De items/stellingen met betrekking tot de indicator dienstenbeleid*

Dienstenbeleid	
1.	Onze federatie voert op jaarlijkse basis marktonderzoek naar het groeipotentieel van haar sport/aantal sporters
2.	Onze federatie onderneemt acties op basis van de uitkomsten van het marktonderzoek naar het groeipotentieel van haar sport/aantal sporters (zie voorgaande stelling)
3.	Onze federatie peilt op jaarlijkse basis naar de tevredenheid van de sportclubs over de aangeboden diensten
4.	Onze federatie onderneemt acties op basis van de uitkomsten van de peiling naar de tevredenheid van de sportclubs over de aangeboden diensten (zie voorgaande stelling)
5.	Onze federatie peilt jaarlijks naar de behoeften en noden van haar sportclubs
6.	Onze federatie onderneemt acties op basis van de uitkomsten van het onderzoek naar de behoeften en noden van haar sportclubs (zie voorgaande stelling)
7.	Onze federatie doet na de lancering van een nieuwe dienst onderzoek naar de manier van introductie en naar de resultaten van de nieuwe dienst
8.	Onze sportclubs hebben inspraak in de ontwikkeling van nieuwe diensten
9.	Onze federatie bespeelt bewust de mogelijkheden van de marketingmix (prijs, plaats, promotie, personeel, product)
10.	Onze federatie ontwikkelt geautomatiseerde applicaties en stelt deze ten dienste van de sportclubs (vb. ledenregistratie, interactieve wedstrijdkalender, digitale wedstrijdbladen, enzovoort)

Figuur 4.4 Schematisch overzicht van de tien items voor de indicator dienstenbeleid voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.4 Indicator 4: Perceptie en kwaliteit

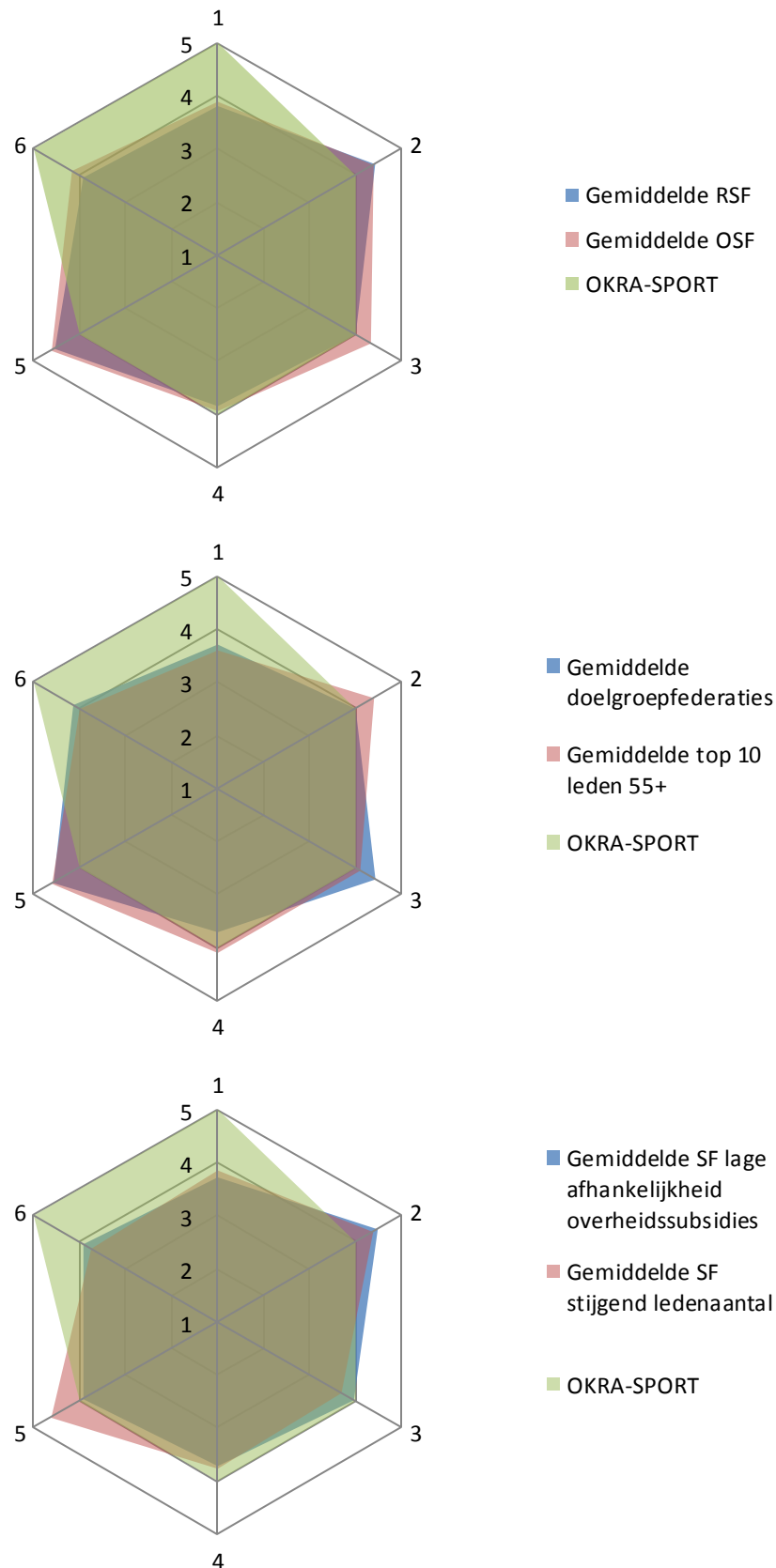
Uit Tabel 4.7 en de hexagrammen in Figuur 4.5 blijkt dat OKRA-SPORT de interne kwaliteitszorg hoog in het vaandel draagt. Vooral op items 1 en 6 vertoont de federatie hoge scores. Dit geeft aan dat OKRA-SPORT voor kwaliteit staat en deze bovendien systematisch meet en tracht te verbeteren. Daarnaast is deze kwalitatieve dienstverlening afgesteld op de behoeften van de clubs.

In vergelijking met de zes referentiegroepen scoort OKRA-SPORT gelijkaardig of beter. Voor de items 2 en 5 is dit niet het geval. De federaties binnen de referentiegroepen – op de doelgroepfederaties na – blijken meer initiatief te nemen dan OKRA-SPORT om tot een administratieve vereenvoudiging te komen. De referentiegroepen, en voornamelijk de sportfederaties met een stijgend ledenaantal zetten meer in op de behandeling van vragen en/of klachten van hun sportclubs. Verder worden gelijkaardige scores vastgesteld bij de referentiegroepen.

Tabel 4.7 De items/stellingen met betrekking tot de indicator perceptie en kwaliteit

Perceptie en kwaliteit	
1.	In onze federatie hebben we een billijk evenwicht gevonden tussen de behoeften van de clubs en organisatorische capaciteiten van onze federatie
2.	Onze federatie neemt initiatieven om tot een administratieve vereenvoudiging te komen
3.	Het management van onze federatie is voldoende op de hoogte van de wensen en verwachtingen van de sportclubs
4.	Onze federatie doet actief aan klachtenmanagement
5.	Vragen en/of klachten van clubs worden binnen een termijn van 2 weken behandeld
6.	Onze federatie neemt initiatieven om de kwaliteit van de dienstverlening te meten en systematisch te verbeteren

Figuur 4.5 Schematisch overzicht van de zes items voor de indicator perceptie en kwaliteit voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.5 Indicator 5: Communicatie

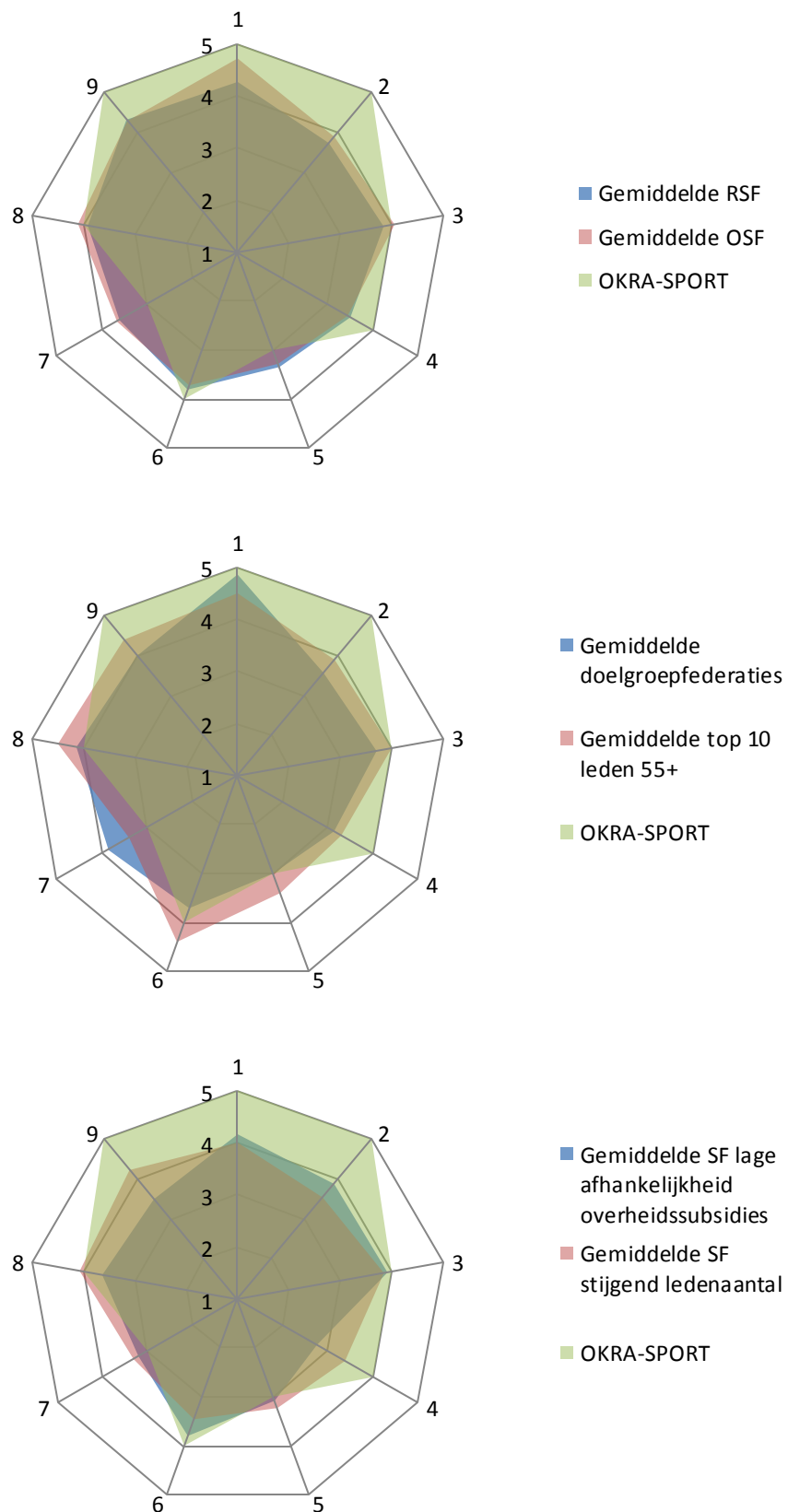
In Figuur 4.6 en Tabel 4.8 valt op dat OKRA-SPORT sterk scoort op items 1, 2 en 9. Hieruit blijkt dat de federatie de communicatie en terugkoppeling naar haar sportclubs belangrijk acht. Bovendien is deze communicatie gestoeld op een opvallende huisstijl. Hiernaast worden goede scores vastgesteld voor items 3, 4, 6 en 8. De federatie tracht consistent te zijn in haar communicatie en speelt in op de mogelijkheden van de communicatiemix. Ook de communicatie naar de stakeholders wordt van dichtbij opgevolgd. Voor de algemene communicatie tracht de federatie het gebruik van haar website optimaal te benutten. Het gebruik van sociale media en de opvolging van de effectiviteit van communicatie-initiatieven zijn nog voor verbetering vatbaar (item 5 en 7).

Wanneer we OKRA-SPORT vergelijken met de zes referentiegroepen komen dezelfde sterke punten naar boven als zojuist beschreven. Meer specifiek scoort OKRA-SPORT beter op items 1, 2, 4 en 9 dan de referentiegroepen. Op item 7 scoort OKRA-SPORT lager dan de zes referentiegroepen. De mogelijkheden van sociale media worden door de federaties van de referentiegroepen optimaler benut. Ook hier liggen nieuwe kansen voor OKRA-SPORT. Daarnaast blijken ‘federaties uit de top-10 leden 55+’ sterk in te zetten op het optimale gebruik van hun website (item 6). De doelgroepfederaties zetten dan weer sterk in op sociale media (item 7).

Tabel 4.8 De items/stellingen met betrekking tot de indicator communicatie

Communicatie
1. Onze federatie besteedt veel aandacht aan de communicatie naar haar sportclubs
2. Onze federatie heeft een sterk merk uitgebouwd dat ondersteund wordt door een opvallende huisstijl
3. Onze federatie is voldoende consistent in al haar communicatie
4. Onze federatie bespeelt bewust de mogelijkheden van de communicatiemix (reclame, sales promotion, PR, persoonlijke verkoop)
5. Onze federatie volgt de effectiviteit van de communicatie-initiatieven op
6. Onze federatie benut de mogelijkheden van het gebruik van een website optimaal
7. Onze federatie benut de mogelijkheden van de sociale media (Facebook, Twitter, ...) optimaal
8. Onze federatie draagt communicatie naar haar stakeholders (overheid, sponsors, ...) hoog in het vaandel
9. Onze federatie organiseert jaarlijks een studiedag/conferentie/beurs ten behoeve van haar sportclubs

Figuur 4.6 Schematisch overzicht van de negen items voor de indicator communicatie voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.6 Indicator 6: Huidige samenwerkingsverbanden

Bij deze zesde indicator werd er gepeild naar de huidige samenwerkingsverbanden van de sportfederaties. Hierbij werd een andere vijfpuntenschaal gehanteerd dan bij de overige indicatoren, deze schaal omvat de volgende antwoordmogelijkheden: 0 nooit, 1 zelden, 2 soms, 3 vaak, 4 zeer vaak.

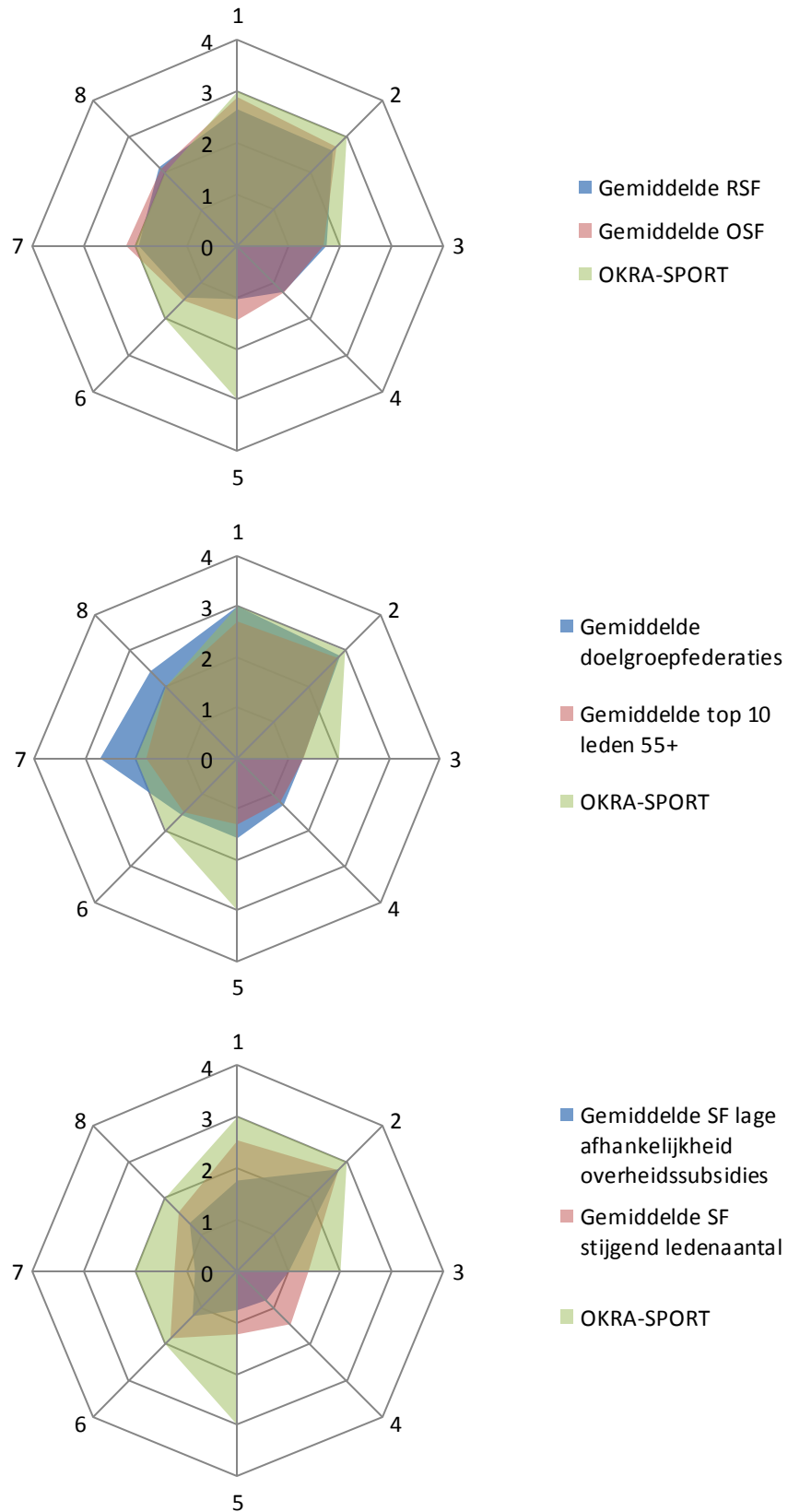
Bij een eerste blik op de octagrammen in Figuur 4.7 valt onmiddellijk de 0-score op van OKRA-SPORT voor item 4. Als we dit item van dichterbij bekijken in Tabel 4.9, is dit niet verwonderlijk aangezien het gaat om samenwerkingverbanden met de Stichting Vlaamse Schoolsport. Omwille van haar specifieke doelgroep van 55+, heeft OKRA-SPORT geen band met SVS. In dit verband is het wel opvallend dat OKRA-SPORT aangeeft soms samen te werken met een onderwijsnet. Verder blijkt OKRA-SPORT nu en dan samen te werken met commerciële organisatie(s), organisatie(s) uit de gezondheidssector en niet-sportgebonden doelgroepenorganisatie(s). Op meer regelmatige basis wordt er samengewerkt met andere sportfederaties, met Bloso en met het ISB. Deze samenwerking met ISB is niet verwonderlijk, daar het ISB sterk heeft ingezet op seniorensportbeleid op lokaal niveau.

In vergelijking met de referentiegroepen valt voornamelijk de regelmatige samenwerking tussen OKRA-SPORT en het ISB op. Federaties uit de referentiegroepen blijken in mindere mate samen te werken met het ISB. De federaties met een stijgend ledenaantal, en vooral de federatie met een lage afhankelijkheid van overheidssubsidies, gaan opvallend minder samenwerkingsverbanden aan. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat deze federaties uitgaan van hun eigen sterktes om zichzelf op deze manier nog meer te profileren. Mogelijks groeiden deze federaties reeds sterk waardoor samenwerking voor hen minder noodzakelijk is. Tot slot valt op dat de doelgroepfederaties een relatief groot oppervlakte vertonen in vergelijking met de andere referentiegroepen. Deze federaties werken vaker samen met organisatie(s) uit de gezondheidssector en niet-sportgebonden doelgroepenorganisatie(s).

Tabel 4.9 *De items/stellingen met betrekking tot de indicator huidige samenwerkingsverbanden*

Huidige samenwerkingsverbanden	
1.	Andere sportfederatie(s)
2.	Bloso
3.	Onderwijsnet(ten)
4.	SVS
5.	ISB
6.	Commerciële instantie(s)
7.	Organisatie(s) uit de gezondheidssector (bv. ziekenfonds, LOGO's, ...)
8.	Niet-sportgebonden doelgroepenorganisatie(s) (bv. mensen in armoede, senioren, mensen met handicap, ...)

Figuur 4.7 Schematisch overzicht van de acht items voor de indicator huidige samenwerkingsverbanden voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal (verschillende schaal als voorgaande, van 0 tot en met 4)

2.7 Indicator 7: Perceptie over samenwerking en concurrentie

Daar waar de vorige indicator peilt naar de huidige samenwerkingsverbanden, wordt via deze indicator nagegaan in welke mate de federaties vragende partij zijn om nieuwe samenwerkingsverbanden op te zetten. Hierbij wordt ook in rekening gebracht in welke mate de federaties concurrentie ondervinden van andere spelers in het sportlandschap.

In de decagrammen in Figuur 4.8 heeft OKRA-SPORT een opvallende oppervlakte. Voor de items 1 tot en met 5 scoort OKRA-SPORT relatief hoog, voor de items 6 tot en met 10 laag. Deze tweedeling volgt de opdeling tussen samenwerkingsakkoorden en concurrentie. Uit de relatief hoge scores voor item 1 tot en met 5 blijkt dat OKRA-SPORT open staat voor nieuwe samenwerkingsverbanden met andere spelers in het sportlandschap. Naar samenwerkingsakkoorden met andere sportfederaties blijkt het minste vraag te zijn binnen OKRA-SPORT. De lage scores bij item 6 tot en met 10 geven aan dat OKRA-SPORT weinig concurrentie ondervindt van andere spelers in het sportlandschap. De meeste concurrentie komt van Bloso.

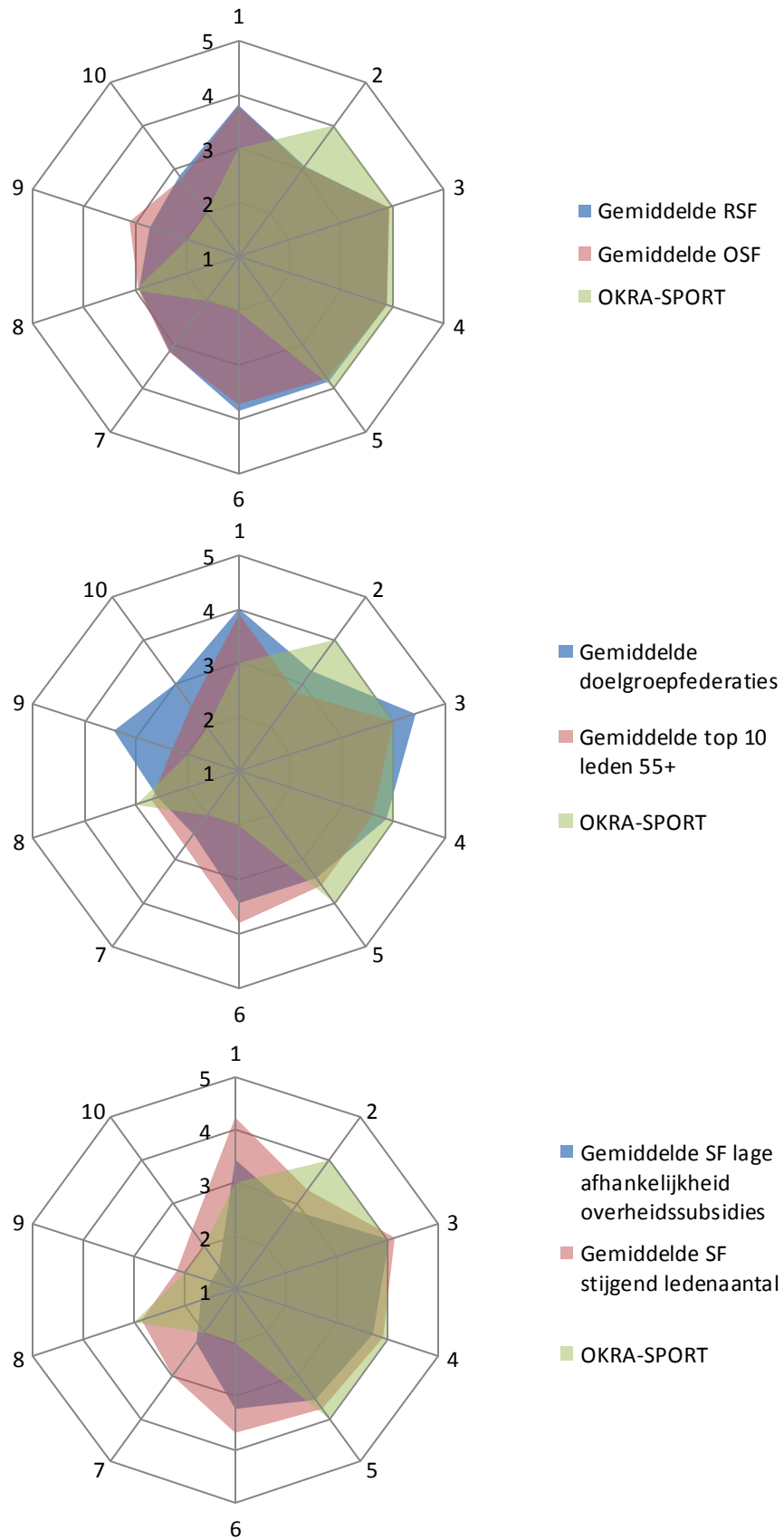
Op gebied van samenwerkingsverbanden scoort OKRA-SPORT ongeveer hetzelfde als de referentiegroepen. Wel blijkt OKRA-SPORT meer op zoek te zijn naar samenwerkingsakkoorden met commerciële partners. Dit toont aan dat de federatie zich open opstelt. Hiernaast blijkt OKRA-SPORT aanzienlijk minder concurrentie te ondervinden dan andere federaties. Daardat ook weinig concurrentie ondervonden wordt van andere sportfederaties zou kunnen aantonen dat OKRA-SPORT een bijna monopoliepositie bezit met betrekking tot seniorensport. De federaties binnen de referentiegroepen blijken wel concurrentie te ondervinden van andere sportfederaties. Daarnaast valt het op dat de doelgroepfederaties meer concurrentie ondervinden van organisaties uit de gezondheidssector. De federaties met een lage afhankelijkheid van overheidssubsidies blijken opvallend weinig concurrentie te ondervinden van andere spelers in het sportlandschap.

Tabel 4.10 *De items/stellingen met betrekking tot de indicator perceptie over samenwerking en concurrentie*

Perceptie over samenwerking en concurrentie

1. Onze federatie is vragende partij om samenwerkingsakkoorden op te zetten met andere federaties
 2. Onze federatie is vragende partij om samenwerkingsakkoorden op te zetten met commerciële organisaties (vb. fitnesscentra)
 3. Onze federatie is vragende partij om samenwerkingsakkoorden op te zetten met overheidsinstanties
 4. Onze federatie zou graag meer samenwerken met mensen en organisaties uit de gezondheidssector
 5. Onze federatie zou graag meer samenwerken met mensen uit doelgroeporganisaties
 6. Onze federatie ondervindt concurrentie van andere federaties
 7. Onze federatie ondervindt concurrentie van commerciële sportaanbieders (vb. fitnesscentra)
 8. Onze federatie ondervindt concurrentie van Bloso
 9. Onze federatie ondervindt concurrentie van organisaties uit de gezondheidssector
 10. Onze federatie ondervindt concurrentie van doelgroeporganisaties
-

Figuur 4.8 Schematisch overzicht van de tien items voor de indicator perceptie over samenwerking en concurrentie voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.8 Indicator 8: Verandering/vernieuwing binnen de federatie

Uit Tabel 4.11 en de heptagrammen in Figuur 4.9 blijkt dat OKRA-SPORT op een aantal items goed scoort en op andere items minder scoort. Uit de hoge score op items 1, 2 en 3 kunnen we afleiden dat OKRA-SPORT zich flexibel opstelt en haar activiteiten en diensten en administratief beheer aanzienlijk gewijzigd heeft in de afgelopen vijf jaar. Bovendien geeft OKRA-SPORT aan dat het decreet op de sportfederaties van 2001 de werking en activiteiten van de federatie beïnvloedt. Minder hoge scores worden vastgesteld voor de financiële items 4, 5 en 7. Er blijkt wat financiële onzekerheid te heersen binnen de federatie. Het binnenhalen van externe financiering blijkt geen evidentie voor OKRA-SPORT, net als het bereiken van een financieel evenwicht. Desondanks geeft OKRA-SPORT aan financieel gezond te zijn (item 6).

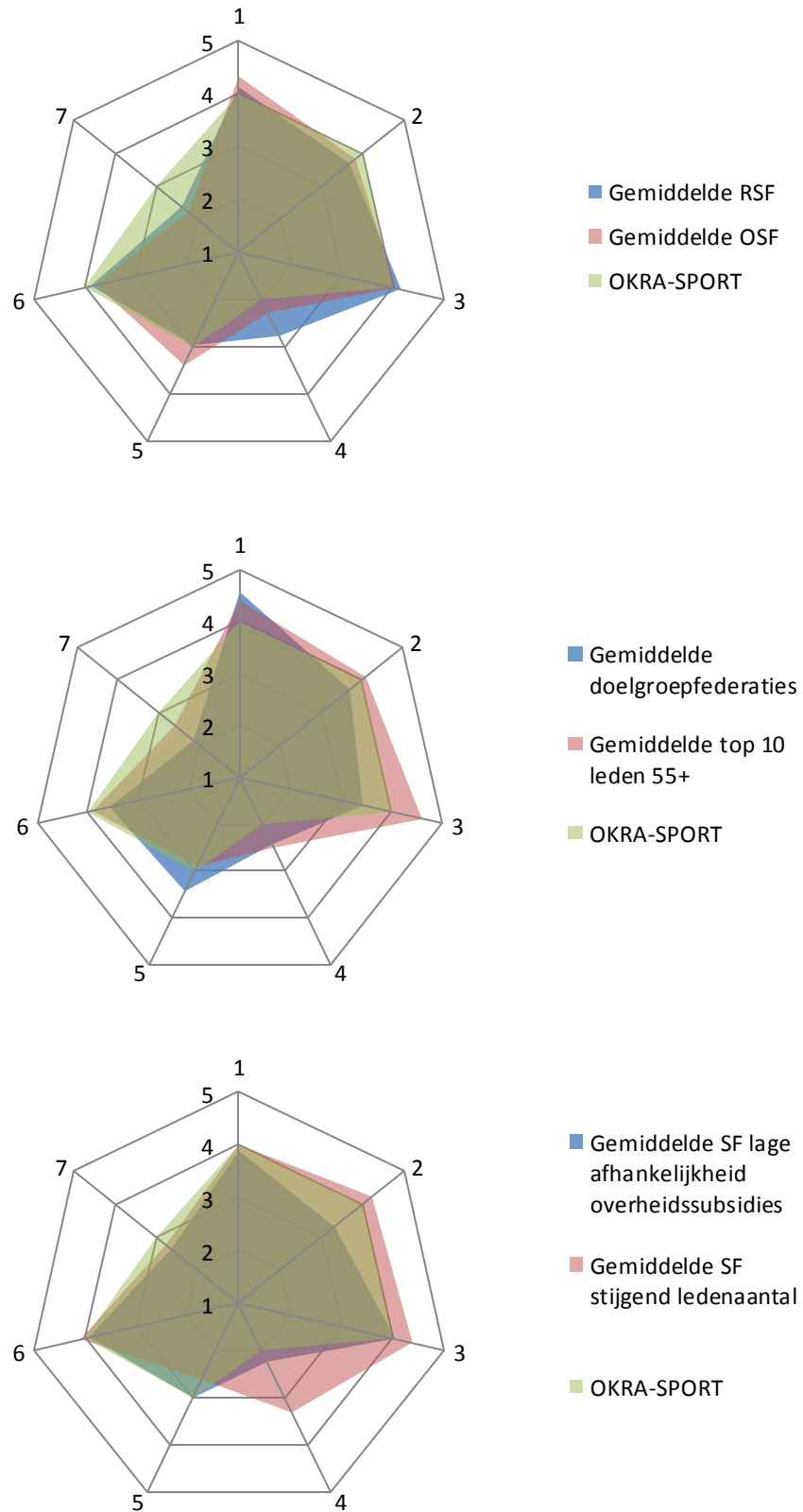
Net als OKRA-SPORT scoren de federaties binnen de referentiegroepen hoog op de items 1, 2, 3 en 6. Dit geeft aan dat de federaties geen schroom hebben voor verandering en financieel relatief gezond zijn. Hoewel OKRA-SPORT aangeeft dat het geen evidentie is om externe financiële middelen aan te werven, blijkt dit bij de andere federaties nog moeilijker te zijn. Item 5 is in tegenstelling tot de andere items in een negatieve zin geformuleerd, de iets hogere score van de doelgroepfederaties geeft dus aan dat zij het meeste moeilijkheden hebben om tot een financieel evenwicht te komen. Tot slot geven federaties met een stijgend ledenaantal aan dat ze hun organisatie sterk gewijzigd hebben de laatste jaren. Bovendien blijken deze federaties over voldoende financiële middelen te beschikken om (risicovolle) nieuwe diensten te ontwikkelen.

Tabel 4.11 *De items/stellingen met betrekking tot de indicator verandering/vernieuwing binnen de federatie*

Verandering/vernieuwing binnen de federatie

1. Het decreet van 2001 heeft een grote invloed op de werking en activiteiten van onze federatie
 2. In de afgelopen 5 jaar hebben wij de activiteiten en diensten voor onze leden aanzienlijk gewijzigd
 3. In de afgelopen 5 jaar hebben wij ons administratief beheer aanzienlijk gewijzigd
 4. Wij hebben voldoende financiële middelen om nieuwe diensten te ontwikkelen, zelfs al zouden deze investeringen risico inhouden
 5. Het is voor ons moeilijk om een financieel evenwicht te bereiken
 6. Wij zijn financieel gezond
 7. Wij beschikken over de nodige expertise om externe financiële middelen van private bedrijven aan te werven
-

Figuur 4.9 Schematisch overzicht van de zeven items voor de indicator verandering/vernieuwing binnen de federatie voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.9 Indicator 9: Perceptie over verandering/vernieuwing algemeen

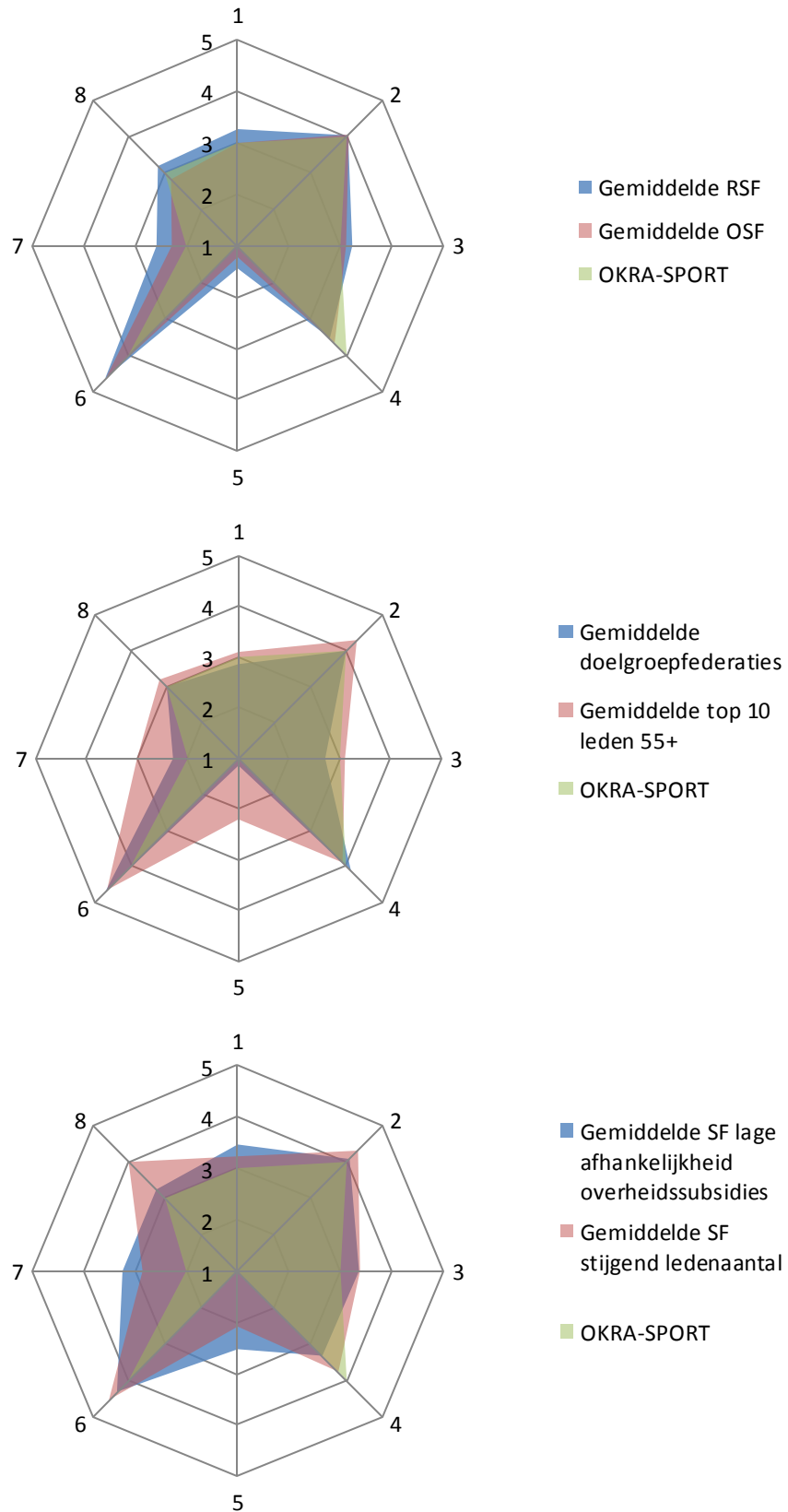
Via deze negende en laatste indicator werd gepeild naar de perceptie van de Vlaamse sportfederaties over verandering en vernieuwing in het algemeen, en dus niet enkel binnen de eigen federatie. De octagrammen in Figuur 4.10 vertonen voor OKRA-SPORT een sterke variatie in scores tussen de verschillende items. Opvallend zijn de lage scores voor item 5 en 7. Hieruit kunnen we afleiden dat OKRA-SPORT van mening is dat er geen sportieve rivaliteit is met de Waalse sportfederaties. Bovendien verkiest OKRA-SPORT een flexibele organisatiestructuur boven de hiërarchische administratieve structuur. Hiernaast worden hoge scores vastgesteld op de items 2, 4 en 6. Hieruit volgt dat OKRA-SPORT vindt dat elke sportfederatie zou moeten investeren in de ontwikkeling van nieuwe diensten en dat het van belang is om als sportfederatie doelstellingen vast te leggen en op voorhand te bepalen hoe men deze zal bereiken. OKRA-SPORT is van mening dat sportfederaties onderling concurreren voor subsidies.

Als we de vergelijking maken met de referentiegroepen zien we dat de recreatieve sportfederaties, de omnisportfederaties en de doelgroepfederaties een gelijkaardig patroon hebben als OKRA-SPORT. Dit is niet ongewoon aangezien OKRA-SPORT ook tot deze drie groepen zou behoren. De federaties van de top-10 leden 55+ hebben een grotere oppervlakte dan OKRA-SPORT. Volgens deze groep is er meer sportieve rivaliteit met de Waalse sportfederaties (item 5). Dit verschil kan verklaard worden doordat in deze groep een aantal unisportfederaties zitten, waarvan verondersteld kan worden dat zij meer concurrentie ondervinden van hun Waalse tegenhanger. Een opvallende uitschieter is de score van de federaties met een stijgend ledenaantal op item 8. Deze federaties zijn sterk voorstander van het managen van een federatie zoals een bedrijf.

Tabel 4.12 De items/stellingen met betrekking tot de indicator perceptie over verandering/vernieuwing algemeen

Perceptie over verandering/vernieuwing algemeen
1. Verandering is over het algemeen voordelig voor sportfederaties
2. Elke sportfederatie zou moeten investeren in de ontwikkeling van nieuwe diensten
3. Om doelstellingen te realiseren, moet men risico's nemen
4. Sportfederaties concurreren met elkaar voor subsidies
5. Er bestaat een sportieve rivaliteit met de Waalse sportfederatie binnen onze sport(en)
6. Het is belangrijk om als sportfederatie doelstellingen vast te leggen en op voorhand te bepalen hoe men deze zal bereiken
7. Een hiërarchische administratieve structuur draagt meer voorkeur dan een flexibele structuur
8. Sportfederaties zouden gemanaged moeten worden zoals bedrijven

Figuur 4.10 Schematisch overzicht van de acht items voor de indicator perceptie over verandering/vernieuwing algemeen voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijf-puntenschaal

3. Besluit

In dit hoofdstuk stonden aspecten van dienstverlening met betrekking tot OKRA-SPORT centraal. OKRA-SPORT werd voor negen indicatoren en één bijkomende parameter van dienstverlening gepositioneerd ten opzichte van zes referentiegroepen van sportfederaties. Bij deze analyse werden opvallende verschillen en gelijkenissen vastgesteld tussen OKRA-SPORT en de referentiegroepen.

Een eerste bevinding heeft betrekking op de segmentatie van de doelgroep. In vergelijking met de referentiegroepen blijkt OKRA-SPORT hier opvallend minder op in te zetten. Uit de resultaten in Hoofdstuk 3 kwam reeds naar voor dat er nood is aan dergelijk segmentatie, met een bijhorende differentiatie in het sportaanbod. Hier ligt een grote uitdaging voor OKRA-SPORT.

De resultaten tonen aan dat OKRA-SPORT het opvallend goed doet op gebied van personeelsbeleid. Verder is gebleken dat OKRA-SPORT de mogelijkheden van sociale media (Facebook, Twitter) niet optimaal benut. Het bereik en de impact van sociale media kan moeilijk onderschat worden. Sociale media hebben een groot bereik en kunnen een nieuwe en/of aanvullende manier zijn om de doelgroep (nog) beter te bereiken. Bovendien blijken steeds meer 55-plussers hun weg te vinden richting digitale communicatiemogelijkheden. Seniorensportaanbieders doen er goed aan om de communicatiekansen die sociale media bieden zo optimaal mogelijk aan te wenden. Uit het onderzoek blijkt dat andere sportfederaties hier al meer oog voor hebben.

Een laatste belangrijke bevinding toont aan dat OKRA-SPORT weinig concurrentie ondervindt van andere actoren in het sportlandschap. De resultaten tonen aan dat OKRA-SPORT een open houding aanneemt voor het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld met andere sportfederaties, overheidsinstanties, etc. In die zin zou bekeken kunnen worden of OKRA-SPORT ook met unisportfederaties die een zeker aandeel van 55-plussers hebben, een partnership wenst op te bouwen.

HOOFDSTUK 5 GOOD GOVERNANCE

1. Doelstelling

Na de positionering van OKRA-SPORT op gebied van dienstverlening, komt nu de positionering op gebied van good governance aan bod. Hoewel het begrip ‘good governance’, ook wel ‘goed of deugdelijk bestuur’, relatief nieuw is (het is voor de eerste keer opgedoken in 1989 in het rapport van de Wereldbank over Sub-Sahara Afrika), is het tegenwoordig een belangrijk aspect in de politieke, economische en financiële wereld. Er is een grote mate van consensus dat goed bestuur betrekking heeft op politieke en institutionele processen en resultaten die noodzakelijk worden geacht om de doelstellingen van ontwikkeling te realiseren (ISCA, 2013). In de literatuur worden verschillende principes gelinkt aan het concept good governance (zie onder andere Beech & Chadwick, 2008; European Commission, 2011; ISCA, 2013):

- Democratie
- Verantwoordingsplicht (accountability)
- Transparantie
- Inclusie van stakeholders
- Effectiviteit en efficiëntie
- Billijkheid, rechtvaardigheid (equity)
- Integriteit
- ...

In dit vijfde en laatste hoofdstuk gaan we op dezelfde manier te werk als in Hoofdstuk 4. Ook hier positioneren we OKRA-SPORT ten opzichte van de zes referentiegroepen. De resultaten worden op dezelfde manier gestructureerd als in Hoofdstuk 4. Met betrekking tot good governance werden na een factoranalyse vier indicatoren onderscheiden. Tabel 5.1 geeft een overzicht van de indicatoren met het bijhorende aantal items.

Tabel 5.1 *Overzicht van de indicatoren en bijhorend aantal items voor good governance*

	Indicator	Aantal items
1	Management en communicatie	10
2	Kennis en ontwikkeling	7
3	Strategie en ethiek	5
4	Bereik van doelgroepen	3

2. Resultaten

Vooraleer we ingaan op de verschillende indicatoren van good governance, gaan we van start met drie stellingen die na de factoranalyse aan geen van de vier indicatoren werd toegekend. Een factoranalyse is nooit honderd procent sluitend. Daar wij geloven dat deze drie stellingen aansluiten bij bepaalde principes van good governance (transparantie, effectiviteit en efficiëntie, billijkheid, rechtvaardigheid, integriteit) worden deze hieronder weergegeven in Tabel 5.2. Deze tabel geeft een overzicht van de resultaten voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen.

Uit onderstaande tabel kunnen we afleiden dat OKRA-SPORT iets lager scoort dan de referentiegroepen voor de eerste stelling. Deze stelling vindt aansluiting bij het good governance principe van effectiviteit en efficiëntie. OKRA-SPORT geeft aan dat ze niet altijd weet hoe mogelijke bedreigingen voor de federatie aangepakt moeten worden. Federaties met een stijgend ledenaantal halen gemiddeld de hoogste score op deze eerste stelling. Uit de tweede stelling kunnen we afleiden dat OKRA-SPORT aandacht besteedt aan het publiek beschikbaar stellen van beleidsdocumenten en dergelijke. Dit in tegenstelling tot de federaties in de referentiegroepen. Vooral de doelgroepfederaties geven aan dat ze hier minder aandacht aan besteden. De derde stelling geeft aan dat alle sportfederaties van de referentiegroepen en OKRA-SPORT iedereen op een gelijke en eerlijke manier behandelen.

Tabel 5.2 De resultaten van de drie overige items/stellingen voor de referentiegroepen en OKRA-SPORT, score op vijfpuntenschaal

	Gemiddelde RSF	Gemiddelde OSF	Gemiddelde doelgroepfederaties	Gemiddelde top-10 leden 55+	Gemiddelde SF lage afhankelijkheid overheidssubsidies	Gemiddelde SF stijgend ledenaantal	OKRA-SPORT
1. Onze federatie weet hoe mogelijke bedreigingen voor onze organisatie aangepakt moeten worden	3,40	3,56	3,67	3,56	3,67	3,83	3
2. Onze federatie stelt beleidsdocumenten, bestuursagenda's en rapporten publiek beschikbaar	2,92	2,83	2,33	3,11	3,10	3,25	5
3. Onze federatie behandelt iedereen op een gelijke en eerlijke manier	4,48	4,78	4,67	4,89	4,38	4,33	5

2.1 Indicator 1: Management en communicatie

Deze eerste indicator van good governance peilt naar het management en de communicatie van de sportfederaties. Deze indicator sluit aan bij de good governance principes transparantie, inclusie van stakeholders, effectiviteit en efficiëntie en verantwoordingsplicht. In de decagrammen in Figuur 5.1 is de grote oppervlakte van OKRA-SPORT opvallend. Een hoge score wordt vastgesteld op de tien items voor de indicator management en communicatie. Hieruit kunnen we afleiden dat OKRA-SPORT een duidelijke missie en visie heeft en haar stakeholders structureel betreft bij beslissingsprocessen. De bestuurders en vrijwilligers zijn voorzien van duidelijk omschreven taken en verantwoordelijkheden en de bestuurders krijgen eveneens de kans om hun managementvaardigheden te ontwikkelen. Het dagelijks bestuur is betrokken bij de financiële plannen en controle van de federatie en de sportclubs krijgen de kans om het strategische beleid mee vorm te geven. Bovendien analyseert en evalueert OKRA-SPORT haar prestaties op regelmatige basis en het hanteert een open communicatie naar haar sportclubs en andere stakeholders.

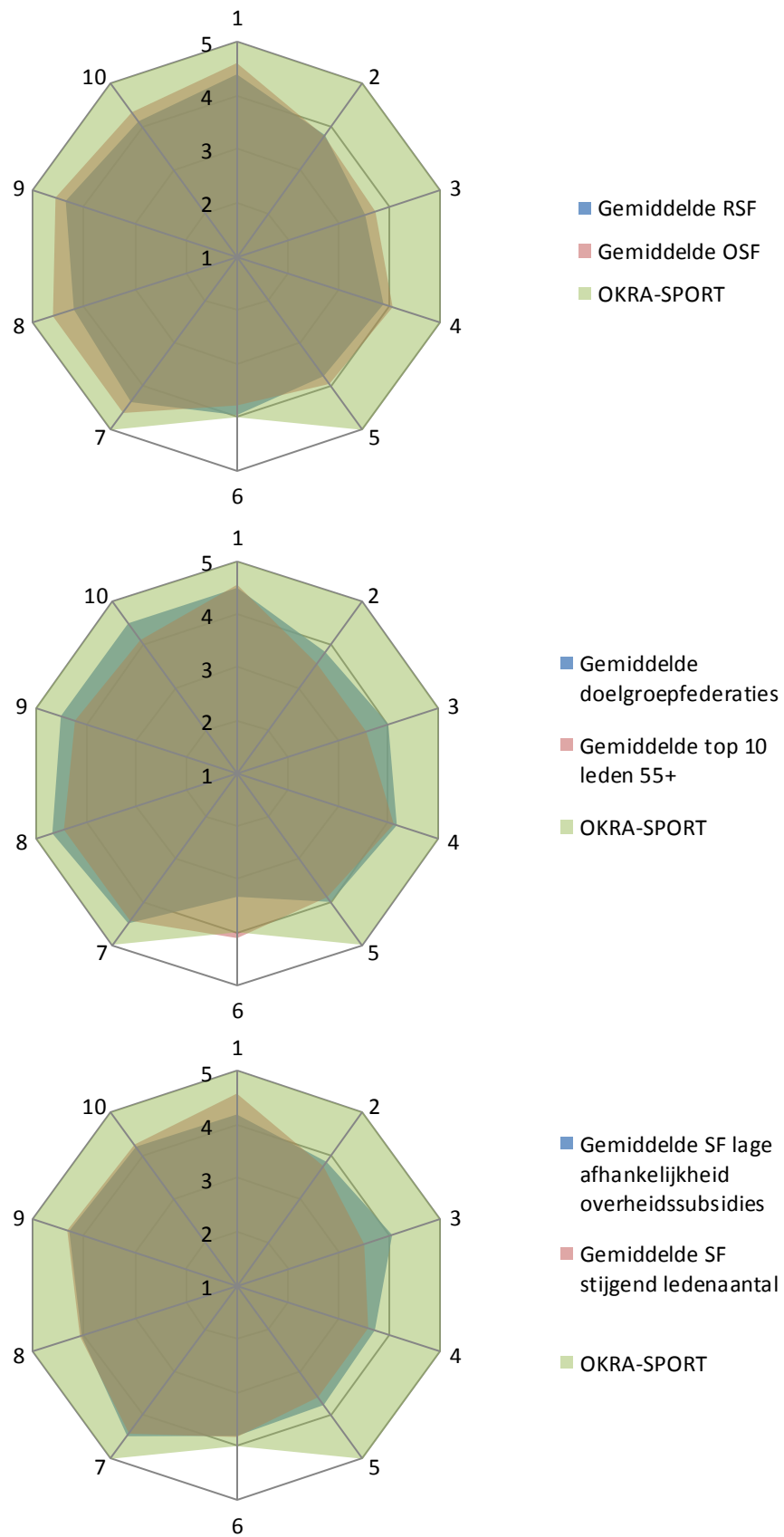
In vergelijking met de referentiegroepen scoort OKRA-SPORT beter op alle items, op item 6 doen ze even goed. Ook de federaties binnen de referentiegroepen noteren hoge scores op de verschillende items. Lagere scores worden vastgesteld bij items 2 en 3 bij de recreatieve sportfederaties, de omnisportfederaties, de “federaties uit de top-10 leden 55+” en de federaties met een stijgend ledenaantal. Dit geeft aan dat deze federaties hun stakeholders minder betrekken bij beslissingsprocessen en dat de bestuurders niet altijd een even duidelijke taakomschrijving hebben.

De referentiegroepen beschikken over redelijk homogene patronen, er zijn geen opvallende uitschieters.

Tabel 5.3 *De items/stellingen met betrekking tot de indicator management en communicatie*

Indicator management en communicatie
1. Onze federatie heeft een duidelijke missie omtrent het bereiken van onze visie 2. De stakeholders van onze federatie worden structureel betrokken in het beslissingsproces van onze federatie 3. Onze federatie heeft duidelijk omschreven taken en verantwoordelijkheden voor de bestuurders van onze federatie 4. Onze federatie heeft duidelijk omschreven taken en verantwoordelijkheden voor de vrijwilligers van onze federatie 5. Onze federatie geeft haar sportclubs de kans om het strategische beleid mee vorm te geven door middel van transparante en democratische procedures 6. Onze federatie biedt haar bestuurders de kans om hun managementvaardigheden te ontwikkelen 7. Het dagelijkse bestuur van onze federatie is betrokken bij de financiële planning en de algemene financiële controle van de federatie 8. Onze federatie analyseert en evalueert op regelmatige basis de prestaties van onze federatie 9. Onze federatie hanteert een open communicatie met haar sportclubs 10. Onze federatie hanteert een open communicatie met haar stakeholders

Figuur 5.1 Schematisch overzicht van de tien items voor de indicator management en communicatie voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.2 Indicator 2: Kennis en ontwikkeling

Deze tweede indicator peilt naar de mate waarin sportfederaties inzetten op de ontwikkeling van hun organisatie en haar werknemers. Deze indicator sluit voornamelijk aan bij het good governance principe effectiviteit en efficiëntie. Uit Tabel 5.4 en de heptagrammen in Figuur 5.2 blijkt dat OKRA-SPORT goede scores behaalt voor de indicator kennis en ontwikkeling. Voor de items 1, 3, 4, 5 en 7 kent OKRA-SPORT zichzelf de hoogste score toe. Dit geeft aan dat de federatie regelmatig een analyse maakt van de mogelijke uitdagingen en duidelijk weet wie haar stakeholders zijn. Hiernaast is OKRA-SPORT goed op de hoogte van welke groepen uit de samenleving ondervertegenwoordigd zijn in haar sportclubs. De personeelsleden van OKRA-SPORT hebben een duidelijke taakomschrijving en de federatie tracht een positieve werkomgeving te creëren voor haar personeel en hun welzijn te verzekeren. Voor items 2 en 6 werd de tweede beste score toegekend. Dit toont aan dat OKRA-SPORT op regelmatige basis een analyse maakt van de mogelijke kansen voor de federatie en dat de personeelsleden de kans krijgen om hun managementvaardigheden te ontwikkelen.

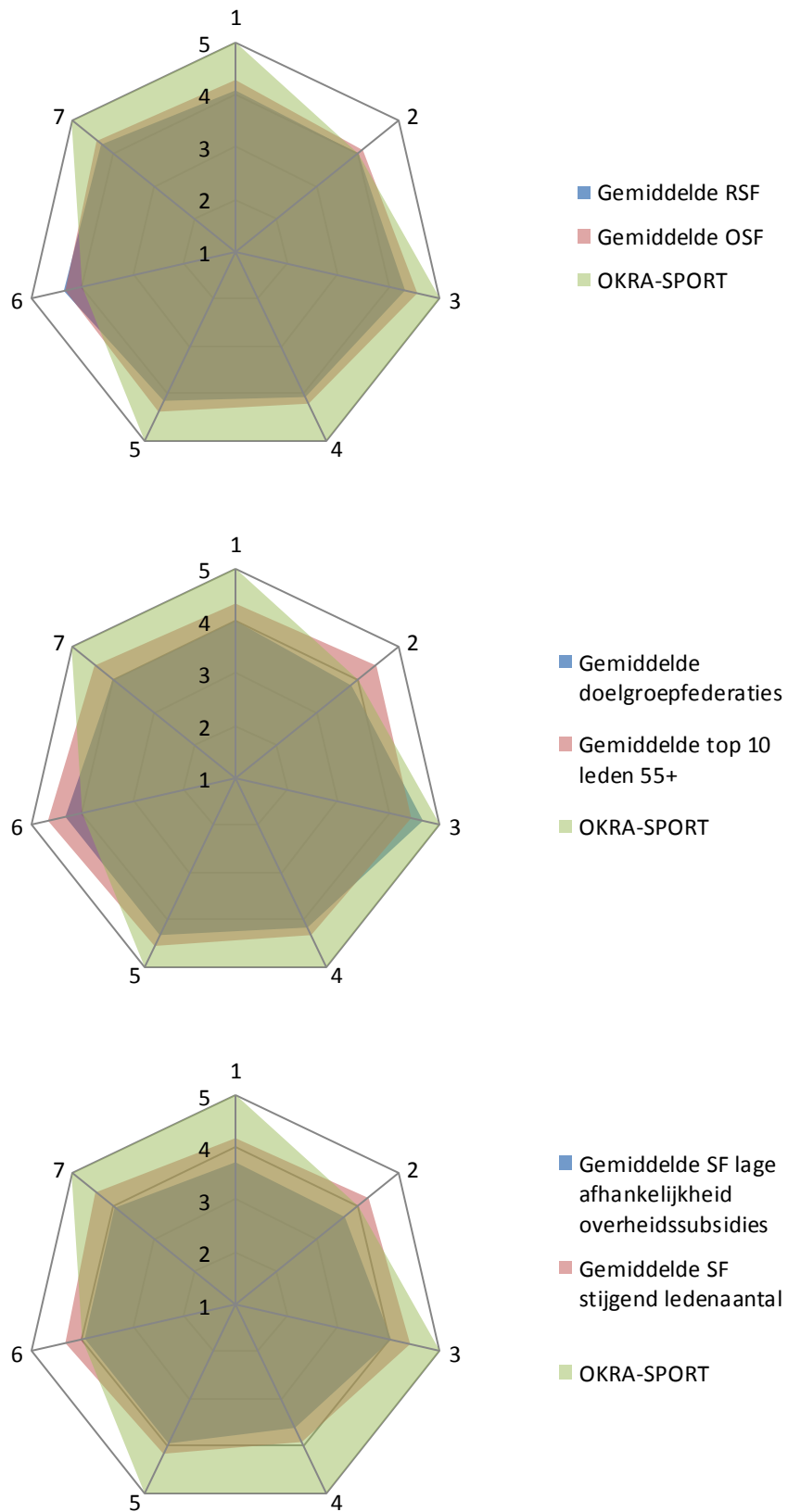
Wanneer we kijken naar de referentiegroepen kunnen we vaststellen dat OKRA-SPORT goede resultaten vertoont met betrekking tot kennis en ontwikkeling. Voor de items 2 en 6 scoren de referentiegroepen – op de federaties met lage afhankelijk van overheidssubsidies na – even goed of beter dan OKRA-SPORT. Het analyseren van de mogelijkheden en kansen voor de federatie en bieden van ontwikkelingskansen voor de personeelsleden zou mogelijks nog beter kunnen binnen OKRA-SPORT. Verder worden geen opvallende uitschieters vastgesteld. Merkwaardig is de kleinere oppervlakte van de doelgroepfederaties, en vooral de federaties met een lage afhankelijkheid van overheidssubsidies. Dit toont aan dat beide groepen van federaties een lagere score vertonen voor de indicator kennis en ontwikkeling.

Tabel 5.4 *De items/stellingen met betrekking tot de indicator kennis en ontwikkeling*

Indicator kennis en ontwikkeling

1. Onze federatie maakt op regelmatige basis een analyse van de mogelijke uitdagingen voor onze federatie
 2. Onze federatie maakt op regelmatige basis een analyse van de mogelijke kansen voor onze federatie
 3. Onze federatie weet wie de stakeholders zijn
 4. Onze federatie weet welke groepen uit de samenleving ondervertegenwoordigd zijn bij de sportclubs van onze federatie
 5. Onze federatie heeft duidelijk omschreven taken en verantwoordelijkheden voor de personeelsleden van onze federatie
 6. Onze federatie biedt haar personeelsleden de kans om hun managementvaardigheden te ontwikkelen
 7. Onze federatie creëert een positieve werkomgeving en verzekert het welzijn van haar personeelsleden
-

Figuur 5.2 Schematisch overzicht van de zeven items voor de indicator kennis en ontwikkeling voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.3 Indicator 3: Strategie en ethiek

Indicator drie peilt naar de mate waarin sportfederaties inzetten op strategie en naar het belang dat gehecht wordt aan ethische principes. Transparantie, billijkheid en integriteit zijn good governance principes die gelinkt kunnen worden aan deze indicator. OKRA-SPORT vertoont hoge scores met betrekking tot de indicator strategie en ethiek. Dit blijkt uit het grote oppervlakte van OKRA-SPORT in de pentagrammen in Figuur 5.3. Uit de hoge score op items 4 en 5 leiden we af dat OKRA-SPORT een lijst heeft met duidelijke waarden bij het nastreven van haar doelen en dat deze waarden worden weergegeven in een ethische code. Items 1, 2 en 3 geven aan dat OKRA-SPORT een duidelijke strategische visie heeft en weet waar met de federatie naartoe wil. Deze visie en missie worden (minder expliciet?) publiek bekend gemaakt op de website van de federatie.

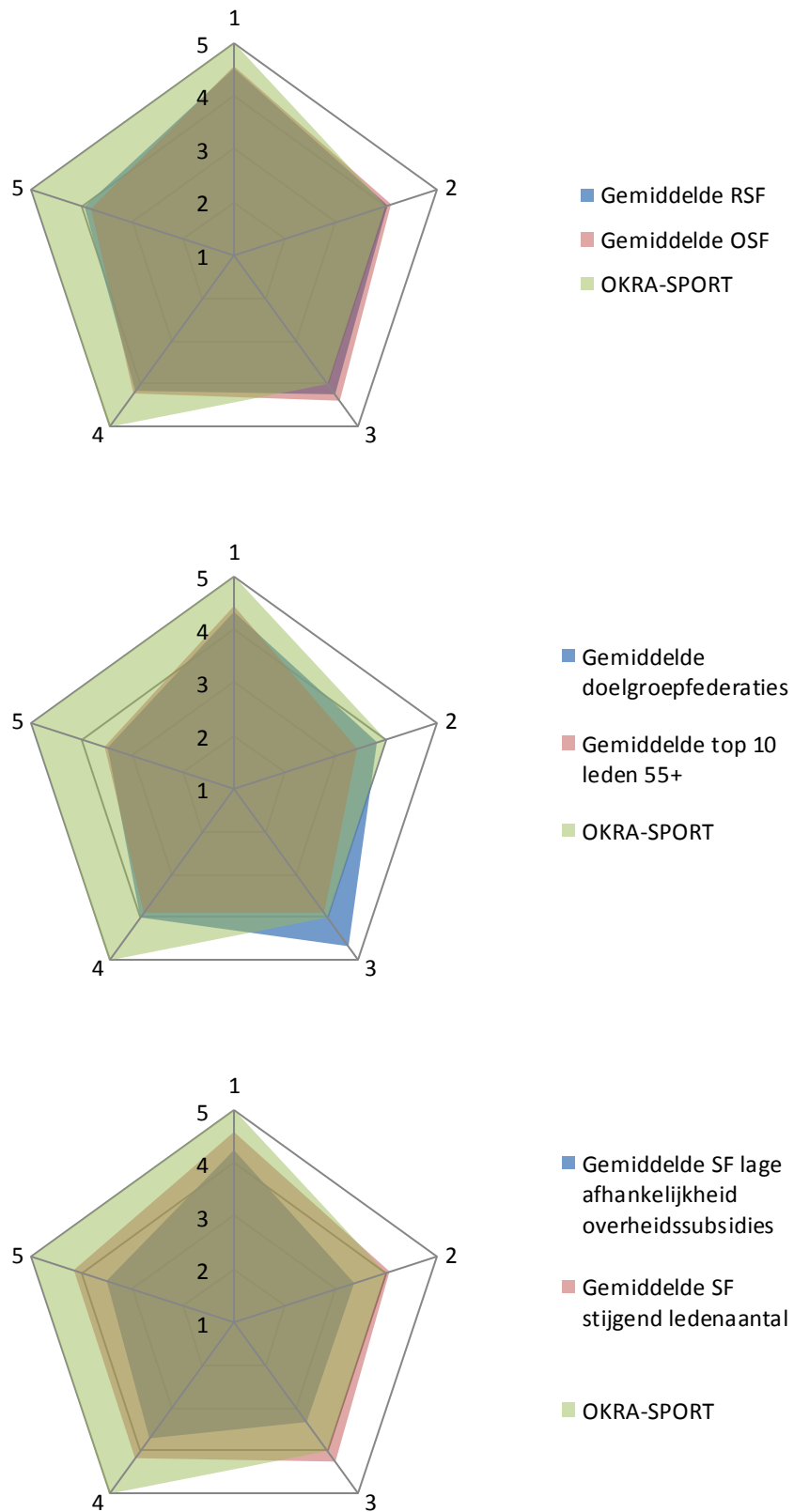
In vergelijking met de referentiegroepen heeft OKRA-SPORT een grotere oppervlakte en doet het op zowat alle items even goed of beter dan de referentiegroepen. Een opvallende uitschieter wordt vastgesteld op item 3 voor de doelgroepfederaties. Deze federaties blijken hun missie duidelijk bekend te maken via hun website. Hiernaast beschikken de referentiegroepen over een redelijk homogeen patroon. Wel opvallend is het kleinere oppervlakte van de federaties in de top-10 leden 55+ en van de federatie met een lage afhankelijkheid van overheidssubsidies. Deze groepen van federaties blijken minder in te zetten op strategie en ethiek.

Tabel 5.5 De items/stellingen met betrekking tot de indicator strategie en ethiek

Indicator strategie en ethiek

1. Onze federatie heeft een duidelijke strategische visie omtrent waar we met onze organisatie naartoe willen
 2. Onze federatie maakt haar strategische visie publiek bekend via haar website
 3. Onze federatie maakt haar missie publiek bekend via haar website
 4. Onze federatie heeft een lijst van duidelijke waarden bij het nastreven van de doelen van onze federatie
 5. Deze lijst van waarden wordt weergegeven in een ethische code
-

Figuur 5.3 Schematisch overzicht van de vijf items voor de indicator strategie en ethiek voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

2.4 Indicator 4: Bereik van doelgroepen

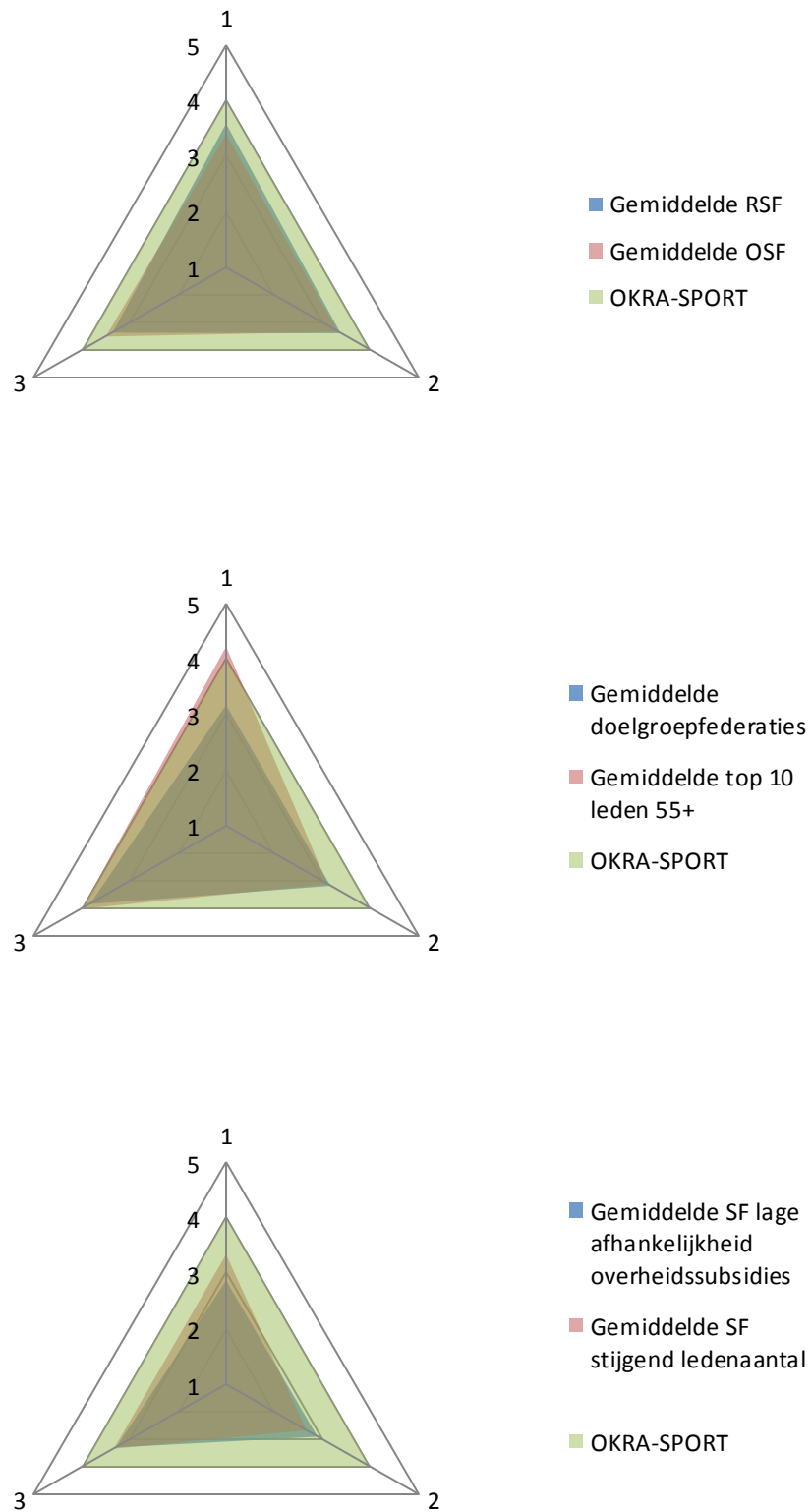
Via deze vierde en laatste indicator van good governance werd gepeild naar de mate waarin de sportfederatie bepaalde doelgroepen in de samenleving actief betrekken bij hun sportaanbod. Dit sluit aan bij het good governance principe van billijkheid of rechtvaardigheid. Uit Figuur 5.4 blijkt dat OKRA-SPORT zichzelf voor de drie items de tweede hoogste score toekent. Hieruit kunnen we afleiden dat de federatie mensen in armoede en mensen met een fysieke en/of mentale handicap actief tracht te betrekken bij het sportaanbod. Gezien haar specifieke doelgroep van 55+ is het opvallend dat OKRA-SPORT zichzelf bij item 1 niet de hoogste score heeft toegekend. Dit kan er op wijzen dat OKRA-SPORT er (nog) in slaagt om de volledige doelgroep van 55-plussers te bereiken.

In vergelijking met de referentiegroepen vertoont OKRA-SPORT goede scores. De federaties uit de top-10 leden 55+ geven, net zoals OKRA-SPORT, aan dat ze sterk inzetten op het betrekken van 55-plussers bij hun aanbod. Daar zij in de top-10 zitten van het meeste aantal leden van 55 jaar of ouder, blijken deze inspanningen hun vruchten af te werpen. De referentiegroepen met een lage afhankelijkheid van overheidssubsidies en met een stijgend ledenaantal vertonen de kleinste oppervlakten. Deze federaties besteden gemiddeld minder aandacht aan het betrekken van doelgroepen bij hun sportaanbod.

Tabel 5.6 De items/stellingen met betrekking tot de indicator bereik van doelgroepen

Indicator bereik van doelgroepen
1. Onze federatie stimuleert haar sportclubs om 55-plussers actief te betrekken bij hun sportaanbod 2. Onze federatie stimuleert haar sportclubs om mensen in armoede actief te betrekken bij hun sportaanbod 3. Onze federatie stimuleert haar sportclubs om mensen met een fysieke en/of een mentale handicap actief te betrekken bij hun sportaanbod

Figuur 5.4 Schematisch overzicht van de drie items voor de indicator bereik van doelgroepen voor OKRA-SPORT en de zes referentiegroepen, score op vijfpuntenschaal

3. Besluit

In dit vijfde hoofdstuk stonden aspecten van good governance met betrekking tot OKRA-SPORT centraal. OKRA-SPORT werd voor vier indicatoren van good governance gepositioneerd ten op zichte van zes referentiegroepen van sportfederaties. Bij deze analyse werden opvallende verschillen en gelijkenissen vastgesteld tussen OKRA-SPORT en de referentiegroepen. Algemeen is gebleken dat OKRA-SPORT zeer goed scoort op de verschillende aspecten van good governance.

Een eerste belangrijke bevinding toont aan dat OKRA-SPORT haar stakeholders actief betreft in het beslissingsproces van de federatie (inspraak van onderuit). Deze bottom-up approach biedt perspectieven om tegemoet te komen aan uitdagingen, bijvoorbeeld op het vlak van een gedifferentieerd sport- en bewegingsaanbod, een aangepast opleidingsaanbod, noden inzake sportinfrastructuur, etc.

Ten tweede blijkt dat allochtone 55-plussers ondervertegenwoordigd blijven in de participatie aan het seniorenportaanbod. De resultaten tonen aan dat OKRA-SPORT een goed zicht heeft op de ondervertegenwoordiging van specifieke doelgroepen in haar sportclubs. Met deze kennis kan OKRA-SPORT verder nadenken over de uitdaging om allochtone ouderen te betrekken bij hun werking. Samenwerking met organisaties met specifieke expertise blijkt zich hier op te dringen.

Een laatste opvallende bevinding toont aan dat ook andere (niet-senioren)sportfederaties aangeven dat ze hun sportclubs stimuleren om 55-plussers actief te betrekken bij hun sportaanbod. Dit geeft aan dat deze sportfederaties nadenken over en acties ondernemen om een aanbod op maat van de 55-plussers te voorzien.

SYNTHESE

Met dit laatste onderdeel trachten we de belangrijkste resultaten uit de voorliggende publicatie te bundelen. Tegelijkertijd koppelen we de bevindingen aan aanbevelingen waarmee aanbieders van senioren sport hun doelstellingen en acties in de toekomst vorm kunnen geven.

1. Situering en opzet

De doelstelling van deze BMS-publicatie was de positionering van senioren sport in Vlaanderen en van OKRA-SPORT als grootste aanbieder van senioren sport in het Vlaamse sportfederatielandschap. Met een nieuw Vlaams decreet op de sportfederaties in het vooruitzicht, is het voor sportfederaties van belang om zich bewust te zijn van hun huidige positie in het sportlandschap zodat zij kunnen inspelen op huidige en toekomstige uitdagingen waarmee de sportsector steeds meer geconfronteerd wordt. Op basis van de bevindingen uit de voorliggende studie kunnen beleidsactoren, en OKRA-SPORT in het bijzonder, de nodige stappen zetten om senioren sport in Vlaanderen verder uit te bouwen en hun positie als senioren sportaanbieders te versterken.

Gezien de doelstellingen van het onderzoek, werd gekozen voor een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Voor de kwalitatieve invalshoek werden data verzameld op basis van interviews en een focusgroep. Wat betreft het kwantitatief onderzoeksmateriaal werd beroep gedaan op gegevens uit het *Vlaams SportFederatie Panel 2.0* (VSFP 2.0). Op basis van het materiaal uit de interviews en focusgroep werden een SWOT-analyse en confrontatiematrix uitgewerkt. Op die manier konden strategische aandachtspunten naar voor geschoven worden. Om deze strategieën verder te onderbouwen werd de organisatie en werking van OKRA-SPORT bestudeerd en vergeleken met de gegevens van referentiegroepen. In dit positioneringsonderzoek lag de focus op aspecten van dienstverlening enerzijds en van good governance anderzijds.

2. Voornaamste bevindingen

2.1 Senioren vormen een heterogene groep en kunnen op gebied van sport en bewegen dan ook niet op éénzelfde manier benaderd worden

Het aandeel 55-plussers in de bevolking wordt steeds groter. Benadrukt moet worden dat 55-plussers een heterogene groep vormen. Op het gebied van sport en bewegen kunnen ze dan ook niet op éénzelfde manier benaderd worden. Senioren uit verschillende generaties hebben specifieke noden en behoeften wat de participatie in sport en fysieke activiteit betreft. Dit heeft als gevolg dat er nood is aan segmentatie, zowel in functie van leeftijd, als in functie van het fysiek, sociaal, cultureel en/of financieel kapitaal. Dit vormt een belangrijke uitdaging voor aanbieders op de markt van de senioren sport.

2.2 Er is nood aan een specifiek gedifferentieerd sportaanbod in functie van verschillende doelgroepen van 55-plussers

Het segmenteren van de doelgroep van senioren brengt een nood naar differentiatie in het sport- en beweegaanbod met zich mee. Dit aanbod kan rekening houden met de leeftijd, maar ook met andere kenmerken zoals het fysieke activiteitspatroon van senioren. Ook een variatie aan lidmaatschapsformules kan hierbij een aanknopingspunt vormen, bijvoorbeeld in functie van de duur van het lidmaatschap door te variëren in lidgeld, etc.

2.3 Sport *light* wint aan belang en ook senioren gaan mee in deze trend

Uit het onderzoek blijkt dat ook 55-plussers meegaan in de 'sport light'-trend. Ook deze groep van sportparticipanten wil kunnen kiezen met wie, waar, wanneer, etc. ze sporten. Senioren komen met heel wat wensen en verlangens met betrekking tot de regelmaat waarmee, de locatie waar en het gezelschap waarin ze aan sport en fysieke activiteit willen doen. Voor sportfederaties en sportclubs blijkt het niet evident om een 'licht aanbod' te integreren in een eerder 'zware organisatie'. Ook voor aanbieders van senioren sport is het een uitdaging om tegemoet te komen aan deze (nieuwe) wensen en behoeften.

2.4 Seniorensport heeft baat bij het opzetten van samenwerkingsverbanden

Meer en meer blijken organisaties met een specifieke expertise de handen in elkaar te slaan en gezamenlijk beleid te voeren, diensten aan te bieden etc. (cf. *co-governance*). Bovendien ontstaan er steeds meer partnerships tussen overheids-, middenveld- en/of markt-/privé-organisaties. Ook voor

seniorensportaanbieders is het belangrijk om over de muren heen te kijken. Win-win situaties kunnen gecreëerd worden via het opzetten van samenwerkingsverbanden met organisaties met gelijkaardige of complementaire expertise, bijvoorbeeld op het vlak van infrastructuurgebruik, sportopleiding, etc.

2.5 Seniorensport heeft nood aan een aantrekkelijk imago om nieuwe financiële kanalen aan te spreken

Uit de resultaten blijkt dat seniorensport door potentiële sponsors ervaren wordt als weinig aantrekkelijk en nog vaak en makkelijk als oubollig/passé ervaren of voorgesteld. Seniorensport omvat vaak (op het eerste zicht) geen attractieve elementen die mogelijke sponsors een platform bieden richting een breed/specifiek publiek. Met een andere, gedifferentieerde aanpak en een doordachte marketingstrategie kan seniorensport wellicht een (nog) meer aantrekkelijk imago creëren richting potentiële sponsors. Met de huidige recessie en de hoge financiële kosten inzake het gebruik van sportinfrastructuur is dit een opportuniteit.

2.6 Er is nood aan een opleidingsaanbod op maat van 55-plussers

55-plussers weten niet altijd makkelijk hun weg te vinden in het opleidingsaanbod inzake sport en beweging. Opleidingen voor en ten dienste van sportieve senioren dienen nog beter afgestemd te worden op maat van de leefwereld en behoeften van 55-plussers. Ook sociale, culturele en financiële verschillen tussen subgroepen van 55-plussers dienen hierbij in rekening te worden gebracht.

2.7 Het gebruik van sociale media kan ook voor seniorensportaanbieders een (alternatief) kanaal zijn om de doelgroep te bereiken

Het bereik en de impact van sociale media (Facebook, Twitter) kan moeilijk onderschat worden. Sociale media hebben een groot bereik en kunnen een nieuwe en/of aanvullende manier zijn om de doelgroep (nog) beter te bereiken. Bovendien blijken steeds meer 55-plussers hun weg te vinden richting digitale communicatiemogelijkheden. Seniorensportaanbieders doen er goed aan om de communicatiekansen die sociale media bieden zo optimaal mogelijk aan te wenden. Uit het onderzoek blijkt dat andere sportfederaties hier al meer oog voor hebben.

2.8 Er dienen partnerships te worden aangegaan met andere sportfederaties met 55-plussers

De bevindingen uit de voorliggende studie tonen aan dat OKRA-SPORT een open houding aanneemt voor het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld met andere sportfederaties,

overheidsinstanties, etc.. In die zin zou bekeken kunnen worden of OKRA-SPORT ook met unisportfederaties die een zeker aandeel van 55-plussers hebben, een partnership wenst op te bouwen.

2.9 Inspraak van onderuit geeft aanbieders van senioren sport de mogelijkheid om tegemoet te komen aan nieuwe uitdagingen

OKRA-SPORT betreft haar stakeholders actief in haar beslissingsproces (inspraak van onderuit). Deze bottom-up approach biedt perspectieven om tegemoet te komen aan uitdagingen, bijvoorbeeld op het vlak van een gedifferentieerd sport- en bewegingsaanbod, een aangepast opleidingsaanbod, noden inzake sportinfrastructuur, etc.

2.10 Allochtone ouderen dienen meer kansen te krijgen om in clubgeorganiseerd verband te sporten en te bewegen

Allochtone 55-plussers blijven ondervertegenwoordigd in de participatie aan het senioren sportaanbod. De resultaten tonen aan dat OKRA-SPORT een goed zicht heeft op de ondervertegenwoordiging van specifieke doelgroepen in haar sportclubs. Met deze kennis kan OKRA-SPORT verder nadenken over de uitdaging om allochtone ouderen te betrekken bij hun werking. Samenwerking met organisaties met specifieke expertise blijkt zich hier op te dringen.

BIBLIOGRAFISCHE REFERENTIELIJST

- Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) en het Federaal Planbureau (FPB) (2014). Data. Bevolkingsvooruitzichten 2013-2060. Online geraadpleegd op 25 september 2014 via http://www.plan.be/databases/database_det.php?lang=nl&ID=35.
- Atchley, R.C. (1989). A continuity theory of normal ageing. *The Gerontologist*, 29: 183-190.
- Balligand, S., & Hellemans, L. (2006). *Analyse van het publieke aanbod van senioren sport door gemeentelijke sportdiensten*. Leuven: K.U.Leuven; niet-gepubliceerde eindverhandeling.
- Beech, J. & Chadwick S. (2008). *Sportmanagement*. Amsterdam: Pearson Education.
- Becker, H.A. (1992). *Generaties en hun kansen*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Belfius (2012). *Fiche 5: de vergrijzing van de bevolking*. Online geraadpleegd op 5 september 2014 via https://www.belfius.be/publicsocial/NL/Media/Fiche%205%20-%20De%20vergrijzing%20van%20de%20bevolking_tcm_31-52421.pdf.
- Bloso (2014). *Erkenning Vlaamse sportfederaties 2014*. Online geraadpleegd op 13 oktober 2014 via https://www.bloso.be/Subsidiering/sportfeds_VSF_OSV/Statistieken/VlaamseSportfederaties/Pages/Erkenning.aspx.
- Bossaerts, N., & Vonck, E. (2008). *55-plussers in beweging. Naar een kwaliteitsvol sport- en bewegingsbeleid voor senioren*. Brussel: Denktank Senioren sport.
- Breugelmans, J. (1996). Senioren sport vzw. Sportfederatie van de Kristelijke Beweging van Gepensioneerden. *Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer* 133: 73-76.
- Cumming, E., & Henry, W.E. (Eds.) (1961). *Growing old. The process of disengagement*. New York: Basic.
- DaCosta, L.P., & Miragaya, A. (Eds.) (2002). *Worldwide experiences and trends in Sport for All*. Aachen: Meyer & Meyer Sport.
- Demeersseman, P. (1999). *Analyse van het publieke aanbod van senioren sport in Vlaanderen*. Leuven: K.U.Leuven; niet-gepubliceerde eindverhandeling.
- Dooghe, G. (1978). *Bejaarden en hun levensvoldoening. Een empirisch onderzoek bij weduwen en gehuwde vrouwen*. Antwerpen: De Sikkel.
- Dooghe, G. (1995). *De vergrijzde toekomst. Ouderen in maatschappelijk perspectief*. Leuven: Acco.
- Dooghe, G., & Vanden Boer, L. (1987). *Bejaarden: voorzieningen en behoeften. Het sociaal welbevinden* (CBGS Werkdocument 39). Brussel: Centrum voor Bevolkings- & Gezinsstudie.
- Ester, P., Muffels, R., & Schippers, J. (2006). *Dynamiek en levensloop. De arbeidsmarkt in transitie*. Assen: Van Gorcum.
- European Commission (2011). Expert group 'Good Governance'. Deliverable 2: Principles of good governance in sport. EU Work Plan for Sport 2011-2014.
- Foot, D.K., & Stoffman, D. (2000). *Boom, bust and echo. Profiting from the demographic shift in the 21st century*. Toronto: Stoddart.

- Freysinger, V.J., & Nevius, C. (1992). Leisure activity involvement and self confidence in later adulthood. A longitudinal study of time changes and gender differences. *Activities, Adaptation & Aging*, 17(4): 25-41.
- Galle, C. (1996). Een situatieschets van de senioren sport in Vlaanderen. *Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer*, 133: 52-55.
- Greenbaum, T.L. (2000). *Moderating focus groups. A practical guide for groups facilitation*. Londen: Sage
- Hartmann-Tews, I. (1996). *Sport für Alle!? Strukturwandel europäischer Sportsysteme im Vergleich: Bundesrepublik Deutschland, Frankreich, Großbritannien* (Schriftenreihe des Bundesinstituts für Sportwissenschaft 91). Schorndorf bei Stuttgart: Karl Hofmann.
- Houben, M., Mortelmans, D., Jacobs, T. & Vanden Boer, L. (2004). *Geslachts- en leeftijdspatronen in uithuizigheid bij Vlaamse ouderen* (PSW Paper 2004/2). Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- ISCA International Sport and Culture Association (2013). *Guidelines for good governance in grassroots sport*. Denmark: Copenhagen.
- Konings, H. (2006). *De stand des tijds. Over trends en toekomstverkenning*. Tielt: Lannoo.
- Matthijs, K. (2009). *Bevolking. Wie, wat, waar, wanneer?* Leuven: Acco.
- Morgan, D.L. & Krueger, R.A. (1998). *The focus group kit*. Londen: Sage.
- Mulkens, D. (2004). *Organisatie en structuren van de senioren sport in Vlaanderen en Europa*. Leuven: K.U.Leuven; niet-gepubliceerde eindverhandeling.
- OKRA (2010). *De zevensprong. OKRA-beleidsplan 2011-2015*.
- OKRA-SPORT (2011). *Vierjaarlijks beleidsplan 2013-2016*.
- OKRA-SPORT (2012). 25 jaar sportfederatie. *Sport je fit 3*, 17(3).
- Peeters, I. (2014). Interview afgenomen met Ingrid Peeters. Leuven, 4 juli 2014.
- Scheerder, J. (2001). Senioren sport bij aanvang van de 21ste eeuw. Nadenken over een kwalitatief vrijetijdsbeleid voor toekomstige ouderengeneraties. *Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer*, 165: 8-27.
- Scheerder, J. (2002). Senioren in beweging. Naar een kwalitatief sport- en recreatiebeleid voor de aankomende ouderengeneraties. *Wijs over grijs*, 6(1): 15-25.
- Scheerder, J. (2003). *Gelijke speelvelden? Sociale gelaagdheid van de vrijetijdssport vanuit een sociaal-cultureel veranderingsperspectief* (doctoraatsproefschrift). Leuven: K.U.Leuven/Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen.
- Scheerder, J. (2006). Sport en senioren: naar een kwalitatief actief vrijetijdsaanbod voor toekomstige ouderengeneraties. In: De Knop P., Scheerder J., Vanreusel B. (Eds.), *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg, 380-389.
- Scheerder, J. (2007). *Tofsport in Vlaanderen. Groei, omvang en segmentatie van de Vlaamse recreatiesportmarkt*. Antwerpen: F&G Partners.
- Scheerder, J., Boen, F., Vos, S., Pelssers, J., Thibaut, E., Vandermeersch, H. (2011a). *Ouderen in-actief)? Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar sportdeelname en sportbehoeften van 55-plussers in Vlaanderen*. Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar Bewegen en Sport (SBS4). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (in voorbereiding). *Vlaams Sportfederatie Panel 2.0 (VSFP 2.0)*.

- Scheerder, J., Claes, E. & Vanreusel, B. (2014). *Sportief (en) innovatief in een veranderende samenleving. Een verkennende analyse van good practices als inspiratie voor de clubsport van de toekomst* (Beleid & Management in Sport 22). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.
- Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeersch, H. & Vos, S. (2011b). *Sport in clubverband (Deel 1). Een analyse van de clubgeorganiseerde sport in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport 8). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.
- Scheerder, J., & Vanreusel, B. (2009). Over gulzige instituties en lichte gemeenschappen. Het Vlaams Sport voor Allen-beleid in een stroomversnelling. (pp. 30-53). In: H. Wittcock & T. Van Steendam (Eds.). *Sport verruimd. 5 jaar Vlaams sportbeleid (2004-2009)*. Kessel-Lo: Van der Poorten.
- Scheerder, J., & Vanreusel, B. (2011). Een leven lang sporten? Longitudinaal onderzoek naar sport(in)activiteit. In A. Elling & F. Kemper (Eds.). *Niet-sporters nader belicht. Tussen socialisatie, belemmeringen en competenties*. 's Hertogenbosch/Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media.
- Scheerder, J., & Vos, S. (2009a). *Sportbeleidsplanning in Vlaanderen. Een inhoudelijke en financiële analyse* (Beleid & Management in Sport 1). Leuven: K.U.Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.
- Scheerder, J., & Vos, S. (2009b). Lokale sportbeleidsplanning in Vlaanderen gewikt en gewogen. Een financiële analyse. *Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer*, 209: 19-31.
- Scheerder, J., & Vos, S. (2011). Social stratification in adults' sports participation from a time-trend perspective. Results from a 40-year household study. *European Journal for Sport and Society*, 8(1/2): 7-13.
- Scheerder, J., Vos, S. (2014). De krijtlijnen van het speelveld. Organisatie en planning van sport en sportbeleid in Vlaanderen. Management & Bestuur in Sport, 7. Gent: Academia Press.
- Scheerder, J., Vos, S., Pabian, S., De Martelaer, K., Lefevre, J., & Philippaerts, R. (2011c). Actieve vrijetijdssport in Vlaanderen. Trends, profielen en settings. In: J. Lievens & H. Waeghe (Eds.). *Participatie in kaart gebracht. Eerste analyses van de Participatiesurvey 2009* (Participatie in Vlaanderen 2). Leuven/Den Haag: Acco.
- Scheerder, J., Vos, S., Vandermeersch, H. & van Poppel, M. (2014). *Sportdiensten in beeld Basisrapportering over het Vlaamse Sportdienst Panel 1.0 (VSDP1.0)* (Beleid & Management in Sport 21). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.
- Schnabel, P. (2006). Een prettig gevuld bestaan. Hoe ouderen hun tijd besteden. In: D. Van den Brink & F. Heemskerk (Eds.). *De vergrijzing leeft. Kansen en keuzes in een verouderde samenleving*. (pp.179-191). Amsterdam: Bert Bakker.
- ter Haar, M. (2004). De strijd om de toekomst. Het maatschappelijke en sportieve belang van een actief beweegbeleid. *Vrijetijdstudies*, 22(2): 49-62.
- Van den Broek, A. (2001). De verraderlijke charme van het begrip generatie. *Tijdschrift voor Sociologie*, 22(4): 330-360.
- Van Houtte, M. (1995). Disengagement-, continuïteits- en activiteitstheorie. De relatie tussen activiteitsgraad en levensvoldoening bij jong-gepensioneerden. *Tijdschrift voor Sociologie*, 16(2): 143-162.

- Van Lindert, C., m.m.v. Wijnhuizen, G.J., Hopman-Rock, M., Chorus, A., Van den Dool, R., Breedveld, K., & Frelrier, M. (2009). *Fit for Life: (on)bereikbaar doel? Quick scan Sport, Bewegen en Ouderen, 2009*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Van Tuyckom, C., Vos, S., Scheerder, J. (2011). *Metten en weten over zweten. Methoden van sociaalwetenschappelijk sportonderzoek*. Management & Bestuur in Sport, 3. Gent: Academia Press.
- Vanreusel, B. (1992). *Sportief bewegen door senioren. Een bijdrage tot een betere kwaliteit van het leven*. (Voordracht tijdens de Studiedag 'Senioren sport' van de Kristelijke Beweging van Gepensioneerden, Leuven: 16 mei 2000).
- Versonnen, A. & Bogaert, H. (2008). *Bevolkingsvooruitzichten 2007-2008* (Planning Paper 105). Brussel: Federaal Planbureau/Algemene Directie Statistiek & Economische Informatie.
- Vlaamse overheid (1999). *Decreet van 13 april 1999 houdende erkenning en subsidiëring van Vlaamse sportfederaties*. Belgisch Staatsblad, publicatiedatum 29 juni 1999.
- Vlaamse overheid (2001). *Decreet van 13 juli 2001 houdende de regeling van de erkenning en subsidiëring van de Vlaamse sportfederaties, de koepelorganisatie en de organisaties voor de sportieve vrijetijdsbesteding*. Belgisch Staatsblad, publicatiedatum 14 september 2001.
- Vlaamse overheid (2007). *Decreet van 9 maart 2007 houdende de subsidiëring van gemeente- en provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor het voeren van een Sport voor Allen-beleid*. Belgisch Staatsblad, publicatiedatum 4 mei 2007.
- Vlaamse Regering (2014). *Beleidsnota 2014-2019 sport. Door samenspel winnen*. Online geraadpleegd op 15 januari 2015 via <https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2014-2015/g143-1.pdf>.
- Vos, S., & Scheerder, J. (2009). *'t Stad sport. Onderzoek naar de sportdeelname en sportbehoeften in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport 2). Leuven: K.U.Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.
- Vos, S., & Scheerder, J., m.m.v. Breesch, D., Késenne, S., Lagae, W., Van Hoecke, J., & Vanreusel, B. (2011). De aanbodzijde van de sportmarkt op lokaal niveau. Eigenheid, gelijkenissen en interorganisatiele verhoudingen. In R. Philippaerts (Ed.). *Monografie Sport voor Allen*. Gent: Steunpunt Cultuur, Jeugd & Sport.
- Zwanikken, W. (1991). *Eigentijds ouder worden. Tijd in de levensloop*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

BIJLAGEN

Bijlage A. Overzicht van de erkende Vlaamse sportfederaties 2014 en de Organisaties voor de Sportieve Vrijtijdsbesteding (OSV)²²

#	Naam unisportfederatie	Erkend	Gesubsidieerd
1	Badminton Vlaanderen vzw	x	x
2	Dansliga Sportfederatie vzw	x	x
3	Gymnastiek Federatie Vlaanderen vzw	x	x
4	Handboogliga vzw	x	x
5	Klim- en Bergsportfederatie vzw	x	x
6	Koninklijke Belgische Korfbalbond - Vlaamse Liga vzw	x	x
7	Nederlandstalige Liga voor Onderwateronderzoeken - Sport vzw	x	x
8	Parantee vzw	x	x
9	Sneeuwsport Vlaanderen vzw	x	x
10	Vlaamse Tennisvereniging vzw	x	x
11	Vlaams Verbond voor Oriënteringssporten vzw	x	x
12	Vlaamse Kano & Kajak Federatie vzw	x	x
13	Vlaamse Atletiekliga vzw	x	x
14	Vlaamse Baseball en Softball Liga vzw	x	x
15	Vlaamse Basketballiga vzw	x	x
16	Vlaamse Handbal Vereniging vzw	x	x
17	Vlaamse Hockey Liga vzw	x	x
18	Vlaamse Judofederatie vzw	x	x
19	Vlaamse Ju-Jitsu Federatie vzw	x	x
20	Vlaamse Karate Federatie vzw	x	x
21	Vlaamse Liga Paardensport vzw	x	x
22	Vlaamse Reddingsfederatie vzw	x	x
23	Vlaamse Roeiliga vzw	x	x
24	Vlaamse Rollerbond vzw	x	x
25	Vlaamse Rugby Bond vzw	x	x
26	Vlaamse Schermbond vzw	x	x
27	Vlaamse Schietsportkoepel vzw	x	x
28	Vlaamse Squashfederatie vzw	x	x
29	Vlaamse Taekwondo Bond vzw	x	x
30	Vlaamse Tafeltennisliga vzw	x	x
31	Vlaamse Triatlon en Duatlon Liga vzw	x	x
32	Vlaamse Vereniging voor Golf vzw	x	x
33	Vlaamse Volleybalbond vzw	x	x
34	Vlaamse Yachting Federatie vzw	x	x
35	Vlaamse Zwemfederatie vzw	x	x
36	Voetbalfederatie Vlaanderen vzw	x	x
37	Waterski Vlaanderen vzw	x	x
38	Wielerbond Vlaanderen vzw	x	x

²² Gebaseerd op Bloso (2014).

#	Naam recreatieve sportfederatie	Erkend	Gesubsidieerd
1	AKTIVIA vzw	x	x
2	Bond voor Lichamelijke Opvoeding vzw	x	x
3	De Fitness Organisatie vzw	x	x
4	FALOS-Sportfederatie van de KWB vzw	x	x
5	Federatie Dans en Sport vzw	x	x
6	FROS Amateursportfederatie vzw	x	x
7	Gezinssportfederatie vzw	x	x
8	Gym & Dans Federatie Vlaanderen vzw	x	x
9	Koninklijke Antwerpse Vereniging van Vriendendubs vzw	x	x
10	Koninklijke Belgische Liefhebbersvoetbalbond – Nederlandstalige afdeling vzw	x	x
11	Koninklijke Vlaamse Voetbalbond vzw	x	x
12	Landelijke Rijverenigingen vzw	x	x
13	Natuurvriendensportfederatie vzw	x	x
14	OKRA-SPORT, trefpunt 55+ vzw	x	x
15	PSYLOS vzw	x	x
16	Recreatief Aangepast Sporten vzw	x	x
17	Sporta-federatie vzw	x	x
18	Sportievak vzw	x	x
19	S-Sport Federatie vzw	x	x
20	Verbond van Vlaamse Watersportverenigingen Recrea vzw	x	x
21	Vlaamse Liga van Bedrijfssport vzw	x	x
22	Vlaamse Minivoetbalfederatie vzw	x	x
23	Vlaamse Wandel- en Omnisportfederatie vzw	x	x
24	Vlaamse Wandelfederatie vzw	x	x
25	Vlaamse Wielrijdersbond vzw	x	x
26	Vlaamse Zaalvoetbalbond vzw	x	x
27	Vrije Vlaamse Recreatiesporten vzw	x	x

#	Naam erkende sportfederatie	Erkend	Gesubsidieerd
1	ABC Vlaanderen American Kick Boxing Association vzw	x	
2	Belgische Politie Sportbond - Nederlandstalige Vleugel vzw	x	
3	BRSF Vlaanderen vzw	x	
4	Cricket Vlaanderen vzw	x	
5	Federatie Disco, Show en Freestyle vzw	x	
6	Federatie van Amateurs Motorcrossbonden van Vlaanderen vzw	x	
7	Hondenfederatie Vrienden Onder Eén vzw	x	
8	Liga van Vlaamse Zweefvliegclubs vzw	x	
9	Pétanque Federatie Vlaanderen vzw	x	
10	Sportiv vzw	x	
11	Verbond van Vlaamse Speleologen vzw	x	
12	Vereniging voor modelluchtvaart vzw	x	
13	Vlaamse Bowlsport Federatie vzw	x	
14	Vlaamse Aikido Vereniging vzw	x	
15	Vlaamse Autosportfederatie vzw	x	
16	Vlaamse Boks Liga vzw	x	
17	Vlaamse Boogsport Federatie 'Liggende Wip' vzw	x	
18	Vlaamse Kunstschaatsen Bond vzw	x	
19	Vlaamse Liefhebbers Motorrijders vzw	x	
20	Vlaamse Motorrijdersbond van België vzw	x	
21	Vlaamse Snookerfederatie vzw	x	

22	Vlaamse Vechtsport Associatie vzw	x
23	Vlaamse Vereniging van Hengelsport Verbonden vzw	x
24	Vlaamse Wushu Federatie vzw	x

#	Naam organisatie voor de sportieve vrijetijdsbesteding (OSV) + naam federatie onder de betreffende OSV ²³	Erkend	Gesubsidieerd
1	Vlaamse Cluster van Luchtsporten	x	x
1.1	Vereniging voor Modelluchtvaart vzw	x	
1.2	Liga van Vlaamse Zweefvliegclubs vzw	x	
1.3	Vereniging Vlaamse Motorvliegclubs vzw		
2	Vlaamse Confederatie van Hengel-, Honden- en andere Dierenhobby's	x	x
2.1	Vlaamse Federatie Hondensport VFH vzw		
2.2	Vlaamse Vereniging van Hengelsport Verbonden VVHV vzw	x	
2.3	Hondenfederatie V.O.E. vzw	x	
3	Vlaamse Organisatie voor Internationale Volkssporten	x	x
3.1	Pétanque Federatie Vlaanderen vzw	x	
3.2	Vlaamse Snookerfederatie vzw	x	
3.3	Vlaamse Bowlingsport Federatie vzw	x	
4	Vlaamse Traditionele Sporten	x	x
4.1	Vlaamse Curve bowls Federatie vzw		
4.2	Belgische Flessenschutters Bond afd. Vlaanderen vzw		
4.3	Koninklijke Nationale Bond der Belgische Wipschutters vzw		
4.4	Samenwerkingsverband krulbol V.K.B.-B.K.B.		
4.5	Vlaamse Kegelsportfederatie vzw		
4.6	Belgische Touwtrek Bond - Afd. Vlaanderen vzw		
4.7	Vlaamse Boogsportfederatie liggende wip vzw	x	
4.8	Vlaamse Katapultbond		
4.9	Landelijke Unie der Kruisboogschutters vzw		

²³ Voor de volledigheid worden hier alle, ook niet-erkende, federaties weergegeven die onder de vier OSV's horen. Deze niet-erkende federaties werden niet mee opgenomen in het onderzoek.

Bijlage B. Achtergrondinformatie OKRA-SPORT: de historiek, de structuur en organisatie, het aanbod, de stakeholders en samenwerkingsverbanden en het doelpubliek

Tabel B.1 OKRA-SPORT in historisch tijdsperspectief

Historiek ²⁴		
Jaartal	Omschrijving	Aantal leden (trefpunten)
1968	In de eerste jaargang in 1968 van Herfstlicht werd er onder de titel 'Om fit te blijven' al een lans gebroken voor bejaardengymnastiek	
Jaren '70	KBG (Kristelijke Beweging voor Gepensioneerden) start met een systematische creativiteits- en danswerking	
1987	KBG richt de sportfederatie Seniorensport vzw op	
1988	Start nationale danscursussen	
1990	Start nationale gymwerking	
1991	Start jaarlijkse opleidingscursussen	
1993	Seniorensport officieel erkend als landelijk georganiseerde sportfederatie	
1994	Subsidiëring van de federatie en indienstneming van drie personeelsleden	36 378
1995	Invoering ledenbijdrage Seniorensport	38 714
1996	Start nationale wandeldagen	33 520
1997	Start cursussen rugscholing	38 018
1998	Eerste nationale wintersportvakantie	37 572
1999	Start sportwerking rusthuizen	38 707
2001	Eerste nationale petanquetornooi	36 893
2003	Eerste Senioren Lente Jogging (SeLenJo)	37 955
2004	Eerste nationaal volleybaltreffen	38 436
2005	Start van de jaarlijkse forumdagen voor de trefpunten	39 046
2006	KBG wordt OKRA, Seniorensport wordt OKRA-SPORT	39 458
2007	OKRA-SPORT overschrijdt de kaap van 40 000 leden	40 501
2008	Tofsport vzw, nu Recreatiesport Vlaanderen, wordt opgericht samen met Sporta-federatie, Fros Amateursportfederatie, Koninklijke Vlaamse voetbalbond, Sporcrea en de Gezinssportfederatie. Deze vzw profileerde zich als de voorvechter voor erkenning en waardering van de recreatiesport als een volwaardige sport.	41 436 (892)
2009	OKRA-SPORT gaat van start met een grootschalig wandelproject 'Elke Stap Telt!'	39 336
2010-2011	In samenwerking met de KU Leuven werd in 2010 een behoefteonderzoek gevoerd om een representatief beeld te vormen van de noden en voorkeuren van 55-plussers in Vlaanderen	40 107 (885)
2012	OKRA-SPORT gaat van start met een grootschalig fietsproject 'Elke Trap Telt!'	43 279 (898)

²⁴ Gebaseerd op OKRA (2010), OKRA-SPORT (2011), OKRA-SPORT (2013) en Peeters (2014).

2013	OKRA-SPORT is partner in het Europese project Active Ageing. Dit project wil de uitwisseling van kennis en ervaring met betrekking tot het tegengaan van fysieke inactiviteit bij ouderen bevorderen. Er wordt ingezet op sportinitiatieven voor ouderen in gestructureerde settings, met sportorganisaties als uitgangspunt	44 333 (921)
2013	Opstart van het project ' <i>Veilig elektrisch fietsen</i> ' van OKRA-SPORT en lesgevers worden opgeleid. Hiermee speelt men in op de groeiende vraag naar vorming rond het gebruik van elektrische fietsen in functie van de veiligheid	
2013- 2016	In de huidige beleidsperiode (2013 –2016) wordt er gewerkt aan een grootscheeps verbeterproject, 'Elke club telt!' waarmee OKRA-SPORT het aanbod nog meer wil diversifiëren en afstemmen op de grote groep van senioren	
2014	Oprichting van het Europees platform <i>Moving Age</i> . Vier Vlaamse sportfederaties (waaronder OKRA-SPORT) zijn lid van dit platform. Samen zullen zij in 2015 het eerste Moving Age-congres in Vlaanderen organiseren	45 114 (923)

'Heel belangrijk om te weten is dat OKRA-SPORT ontstaan is uit OKRA, dat mag men niet vergeten, ook niet naar de toekomst toe.' (Peeters, 2014)

OKRA-SPORT vindt haar oorsprong in 1987, de toenmalige KGB (Kristelijke Beweging voor Gepensioneerden) richt de sportfederatie Seniorensport vzw op. Op dat moment kent de KBG al een eigen geschiedenis; KBG is ontstaan in de periode vlak na de Tweede Wereldoorlog, de eerste KBG-afdelingen (trefpunten) starten vanuit de pensioenmiddelen die door de Christelijke Mutualiteit georganiseerd worden. Zij organiseren hoofdzakelijk ontspannende ontmoetingsactiviteiten. De plaatselijke afdelingen worden begeleid door pensioenverantwoordelijken uit achttien arrondissementen (verbonden). Pas in 1956 wordt de overkoepelende landsbond van KBG opgericht. De landsbond wil de 'ouden van dagen een gelukkige levensavond bezorgen' en specialiseert zich in het verdedigen van de belangen van de gepensioneerden, toegespitst op de pensioenwetgeving. De twee hoofdpijlers van OKRA vandaag zijn toen al aanwezig. In de jaren zestig groeit het aanbod met onder andere meerdaagse reizen en bedevaarten. KBG speelt in op nieuwe behoeften van gepensioneerden. Ondertussen neemt het aantal afdelingen en leden spectaculair toe. Aan de basis experimenteert men met hobbyclubs en dansen en hierop inspelend start KBG vanaf 1970 met een systematische creativiteits- en danswerking. De eerste KBG-initiatieven rond gezondheid en lichamelijke conditie vinden het licht. In de eerste jaargang in 1968 van Herfstlicht werd er onder de titel 'Om fit te blijven' al een lans gebroken voor bejaardengymnastiek. KBG-afdelingen en de rusthuisdirecties werden aangespoord om op dat terrein hun koudwatervrees te overwinnen. De

basisidee was dat regelmatig bewegen een noodzakelijke voorwaarde was om gezond en fit oud te worden en dat ook voor wie voordien nooit had gesport het nooit te laat was om daar alsnog mee te beginnen.

Vanaf het midden van de jaren zeventig ontstonden in tal van plaatselijke afdelingen wandel-, fiets- en turnclubs. Met het decreet op het verenigingswerk van 1975 maakt KBG een grote bocht: vanaf dan worden afdelingen gestimuleerd om vormende en culturele programma's aan te bieden. Halfweg de jaren tachtig bezint KBG zich over de missie en doelstellingen via de K-, de B- en G-gesprekken op lokaal niveau. De conclusies vertalen zich in het eerste beleidsplan dat enkele belangrijke vernieuwingen inhoudt. KBG wil beweging in plaats van bond zijn. Het Nationaal Bestuur van KBG was de idee van de oprichting van een eigen sportfederatie van meet af aan gunstig gezind. Er waren ondertussen immers al heel wat verschillende soorten sportwerkingen ontstaan: gym, dans, wandelen, fietsen, petanque... Hierbij voelde men de noodzaak aan meer professionele begeleiding. Daarom besliste op 27 november 1987 de nationale raad van KBG tot de stichting van een nationale KBG-sportfederatie. Seniorensport vzw is geboren. De dans- en gymwerkingen werden verder uitgebouwd en opleidingscursussen voor dans- en gymleraars werden voorzien. De eerste vijf jaar werd de sportfederatie gedragen door een paar mensen uit het dagelijks bestuur van KBG. In 1992 belandde Luc Van Hove als eerste in het voorzitterschap. De grootste uitdagingen waren het vechten tegen de negatieve visie op recreatiesport (wat tot op heden nog een bekommernis is) en het laten erkennen en subsidiëren van de federatie. Verder wilde men echte clubs uitbouwen met leden die op regelmatige basis liefst meerdere sporten beoefenden. Dit alles wilde men bereiken via een professionele en kwaliteitsvolle aanpak (deze doelstelling werd tot op heden behouden), dit uitte zich onder andere in het tijdschrift 'Sport je fit'. Er waren drie pogingen nodig om Seniorensport vzw als een sportfederatie te laten erkennen. De eerste twee pogingen werden afgeblokt omwille van 'het negatieve beeld dat men heeft van de verzuilde sport. Men had schrik dat indien men ons zou erkennen, ook de andere zuilen zouden volgen'. (En ze hebben gelijk gekregen, want na de erkenning van Seniorensport vzw als sportfederatie, volgde ook de erkenning van de socialistische sportfederatie). Derde keer goede keer, op 22 november 1993 werd de vzw Seniorensport na vijf jaar werking door minister van Cultuur Hugo Weckx officieel erkend als landelijk georganiseerde sportfederatie. Dit gaf meteen een serieuze 'boost' aan de jonge organisatie. Het betekende vooral dat vanaf 1994 de subsidiëring van de federatie en de indienstneming van drie personeelsleden mogelijk werden gemaakt. Op dat ogenblik telde Seniorensport niet minder dan 36 879 leden, die sportief bezig waren in 1018 clubs in 528 plaatselijke KBG-afdelingen verspreid over heel Vlaanderen en Brussel. Door de indienstneming van personeelsleden met een sporttechnische opleiding werd de

sportwerking met kennis van zaken uitgebouwd. Dit heeft gemaakt dat de sportfederatie vandaag is uitgegroeid van een kleine deelwerking was van OKRA, (net zoals andere deelwerking zoals CREA en de ACADEMIE), tot een volwaardige entiteit, die weliswaar nog steeds deel uitmaakt van de grote familie van OKRA. Daarnaast bracht de erkenning van de sportfederatie nogal wat twijfel te weeg. Zo was er de aparte ledenbijdrage die moest betaald worden. De schrik leefde in de besturen dat veel actieve ouderen hierdoor zouden afhaken. Het tegendeel was waar! Het sportlidmaatschap gaf vele oma's en opa's het gevoel dat ons sportaanbod erkend werd door de overheid, en dus toch iets betekende. Er leefde nog een andere weerstand. Men zag het gevaar van een sportfederatie die een apart leventje binnen KBG/OKRA zou gaan leiden. Men had schrik dat de subsidiërende overheid een splitsing zou vragen, wat ten koste zou gaan van OKRA, want velen werden lid juist omdat er aan sport werd gedaan. Maar ook deze bezorgdheid bleek ongegrond: OKRA-SPORT maakt nog steeds deel uit van de grote OKRA familie.

Aanvankelijk werd Seniorensport vzw gesubsidieerd onder het decreet van 1977, waar de criteria voor erkenning en subsidiëring veeleer van formele aard waren (vzw, werking in verschillende provincies, verzekering, ...). Met de decreten van 1999 en 2001 werden aan de sportfederatie, vooral op vlak van subsidiëren, strengere kwaliteitseisen opgelegd. Er kwamen minimale diplomavereisten voor het personeel, federaties moesten werk maken van beleidsplanning op middellange termijn en dienen ook invulling te geven aan een aantal verplichte basisopdrachten. Tegenover deze strenge eisen stonden wel heel wat meer financiële middelen. OKRA-SPORT zag na 1999 haar subsidiëring 2,5 keer zo groot worden.

Gedurende de jaren 90 en begin jaren 2000 werd de sportwerking verder uitgebouwd op lokaal en nationaal niveau, het activiteitenaanbod werd uitgebreid, evenementen werden georganiseerd en forumdagen werden ingericht. Het jaar 2006 stond helemaal in het teken van '50 jaar KBG' en de naamsverandering van KBG naar OKRA en van Seniorensport naar OKRA-SPORT. Door de naamsverandering wilde men het negatieve beeld dat men van KBG had, als organisatie voor 80-jarigen die kaarten, koffie drinken en taart eten, aanpakken. KBG werd OKRA en ook de deelwerkingen volgden, zo ontstond OKRA-SPORT, OKRA-CREA, OKRA-ACADEMIE, ... Hoewel men een dynamischer beeld had over Seniorensport dan over KBG, heeft ook de sportwerking de vruchten geplukt van de naamsverandering en het vernieuwde beeld rond OKRA. In 2007 werd de grens van 40 000 leden overschreden. Ondertussen komen de recreatieve sportfederaties onder druk te staan. Er moet meer gebeuren met minder middelen, unisportfederaties zien de recreatieve sportfederaties als concurrentie voor hun sport. Om het nut aan te tonen van de recreatieve sportsector en de belangen te verdedigen, richtte OKRA-SPORT samen met Sporta-federatie, Fros

Amateursportfederatie, Koninklijke Vlaamse Voetbalbond, Sporcrea en de Gezinssportfederatie, de vzw Tofsport, later Recreatiesport Vlaanderen genoemd, op. Deze vzw profileerde zich als de voorvechter voor erkenning en waardering van de recreatiesport als een volwaardige sport. In 2009 en 2012 werden respectievelijk de projecten 'Elke stap telt!' en 'Elke trap telt!' opgezet, om een zo groot mogelijke groep van 55-plussers te activeren. In samenwerking met de KU Leuven werd in 2010 een behoefteonderzoek gevoerd om een representatief beeld te vormen van de noden en voorkeuren van 55-plussers in Vlaanderen. In de huidige beleidsperiode (2013 –2016) wordt er gewerkt aan een grootscheeps verbeterproject ('Elke club telt!') waarmee men het aanbod nog meer wil diversifiëren en afstemmen op de grote groep van senioren. De aankomende generatie heeft nu eenmaal andere wensen en behoeften op vlak van sportbeoefening. Ook hier wil OKRA-SPORT een antwoord op geven zonder daarom de grote groep van senioren die het liever houden bij de klassiekers zoals fietsen en wandelen te vergeten.

OKRA-SPORT heeft een duidelijke evolutie doorgemaakt. En dat niet alleen voor wat betreft het aantal leden dat van 503 sportclubs met 18 403 leden bij de opstart geëvolueerd is naar 937 trefpunten met een gemiddeld aanbod van twee tot drie verschillende sportdisciplines en 46 529 leden. Ook de evolutie van de omkadering is opmerkelijk. De beleidsmedewerkers (leden van de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering) zijn meer dan ooit betrokken in het uitzetten van de koers en de uitbouw van de werking. De projecten Elke stap telt! en Elke trap telt hebben daarenboven OKRA-SPORT ook extern op de kaart gezet. Deze projecten gaven blijk van een groot en degelijk netwerk waardoor duizenden senioren bereikt en in beweging gezet werden. OKRA-SPORT speelt zo een belangrijke rol in de gezondheidszorg. Dankzij een gevarieerd aangepast sportaanbod krijgt elke senior, ongeacht zijn conditie en ervaring de kans om door regelmatig te bewegen gezond oud te worden. Zo is OKRA-SPORT onder de grote paraplu van OKRA kunnen uitkomen en profileert zich nu als volwassen entiteit en een vzw op zich, maar maakt nog steeds wezenlijk deel uit van de socio-culturele pijler van OKRA.

In 2014 was er eveneens een naamsverandering van de overkoepelende organisatie ACV naar Beweging.net. Hoewel OKRA-SPORT niet onmiddellijk is aangesloten bij Beweging.net, maar wel via OKRA, kan dit in de toekomst extra kansen bieden aan OKRA-SPORT. Samenwerkingsverbanden (met Falos, Passart, Femma, ...) binnen de koepel zijn toekomstmogelijkheden, om de dingen samen én beter te doen.

Tabel B.2 *Structuur en organisatie OKRA-SPORT*

Structuur en organisatie²⁵
OKRA-SPORT heeft een klassieke en getrapte structuur met drie grote beleidsniveaus (zie Figuur B.1): - Trefpunt - Regio - Algemeen (nationaal) OKRA-SPORT is een aparte vzw, maar heeft nog steeds een band met moederorganisatie OKRA: zie verankering tussen OKRA vzw en OKRA-SPORT vzw in organogram (zie Figuur B.2) Deze nieuwe structuur moet voor betere top-down en bottum-up communicatie zorgen

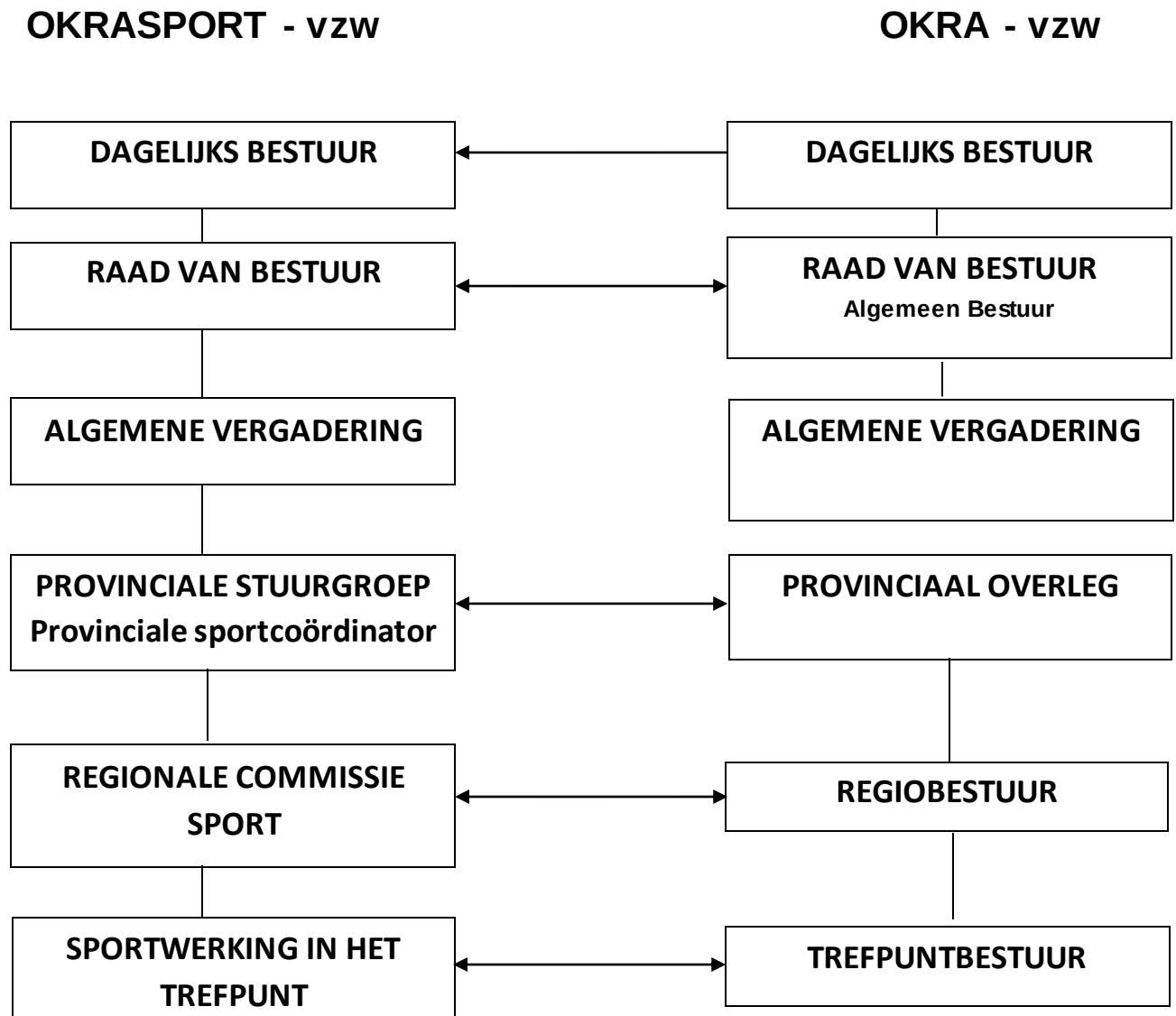
Zoals al eerder gesteld is OKRA-SPORT een aparte vzw, en dat willen ze ook duidelijk maken in hun eigen structuur. Maar er wordt veel belang gehecht aan de band met moederorganisatie OKRA. Om dit duidelijk te stellen werd de verankering tussen OKRA vzw en OKRA-SPORT vzw vastgelegd in het organigram (zie bijlage). Tot 2004 bestond de structuur van OKRA enkel uit de dagelijkse sportwerking in het trefpunt, de Algemene Vergadering (AV) en de Raad van Bestuur (RvB). Gewezen voorzitter Frans Beunens zag gebreken in deze structuur en uit de interne SWOT-analyse uitgevoerd in 2010 bleek bovendien dat de communicatie top-down (van RvB en AV naar trefpunten) en bottum-up (van trefpunten naar RvB en AV) niet vlot verliep. Bijgevolg werd de structuur van OKRA-SPORT uitgebouwd, hiervoor heeft men zich gespiegeld aan de structuur die bestond binnen OKRA. Zo zijn er enkele niveau's binnen OKRA-SPORT bijgekomen. Binnen elk trefpunt van OKRA is er een trefpuntbestuur, om de sportwerking in het trefpunt zijn plaats te geven werd er in elk trefpunt een plaatselijke sportcoördinator aangesteld die deel uit maakt van het trefpuntbestuur. Aangezien alle sportactiviteiten van OKRA-SPORT doorgaan in het trefpunt van OKRA, is het belangrijk dat die band tussen de sportwerking en het trefpunt blijft bestaan en dat de sportwerking geen eiland wordt naast het trefpunt. Door deze band goed te onderhouden is er een goede wisselwerking en kunnen leden doorverwezen worden. Bovendien heeft OKRA in elk van de 18 regio's een regiobestuur. Hier werd een regionale commissie sport opgericht om een betere communicatiestroom te krijgen. In deze commissies zetelen de plaatselijke sportcoördinatoren van bepaalde trefpunten in die regio, deze vertegenwoordigen diverse sportdisciplines of de verschillende gewesten. Deze regionale commissie sport wordt geleid door een regionale sportcoördinator. Deze regionale sportcoördinator zetelt eveneens in het regionale regiobestuur van OKRA, zodat ook hier een wisselwerking van informatie blijft bestaan.

²⁵ Gebaseerd op Peeters (2014).

Figuur B.1 Organogram OKRA-SPORT

ALGEMENE VERGADERING - alle regionale sportcoördinatoren + 1 per 1.500 boven de 1.500 - vertegenwoordiger aangesteld door het Dagelijks Bestuur van OKRA - Secretaris - beroepskrachten van OKRA-SPORT Algemeen - coöptatie (provinciaal / nationaal) in functie van noodzaak - voorgezeten door de Algemeen voorzitter van OKRA-SPORT
RAAD VAN BESTUUR - 3 afgevaardigden uit iedere provinciale stuurgroep (min. 1 beroepskracht + vrijwilligers) waaronder de provinciale sportcoördinator - vertegenwoordiger uit het Dagelijks Bestuur van OKRA - Secretaris - beroepskrachten van OKRA-SPORT Algemeen - voorgezeten door de Algemeen voorzitter van OKRA-SPORT
PROVINCIALE STUURGROEP - alle regionale sportcoördinatoren + eventueel nog enkele bijkomende afgevaardigden – minimum een 6-tal personen – minimum 1 à 2 beroepskrachten van OKRA - sporttechnische beroepskracht van OKRA-SPORT Algemeen - eventueel externe vertegenwoordigers - voorgezeten door de provinciale sportcoördinator
REGIONALE COMMISSIE SPORT - vertegenwoordiging van diverse sportdisciplines - vertegenwoordiging vanuit de verschillende gewesten - beroepskracht OKRA - sporttechnische medewerker van OKRA-SPORT Algemeen - voorgezeten door de regionale sportcoördinator
TREFPUNT - voorzitter en/of plaatselijke sportcoördinator - club / sport verantwoordelijke(n) - administratieve verantwoordelijke

Figuur B.2 Organogram verankering tussen OKRA-SPORT vzw en OKRA vzw

OKRA heeft ook altijd een provinciaal overleg gehad voor de vijf provincies. Vanuit het regiobestuur van OKRA is er een vertegenwoordiging in het provinciaal overleg OKRA. Dus ook hier is er gekozen om een provinciale stuurgroep sport op te richten. Vanuit die verschillende regionale sportcommissies zit de regionale sportcoördinator in die provinciale stuurgroep, die geleid wordt door een provinciale sportcoördinator. En ook hier zit de provinciale sportcoördinator in het provinciaal overleg van OKRA-SPORT, om de band, de verankering, de wederzijdse informatie goed te blijven bewaken. Vervolgens zijn er de structuren die voorheen al bestonden, de AV en de RvB zoals elke vzw heeft. Ook hier is er een wisselwerking, de voorzitter van OKRA-SPORT zit in het algemeen bestuur van OKRA. Sinds kort is er ook dagelijks bestuur opgericht van OKRA SPORT, dit om kleine, tussentijds zaken te regelen als men niet kan wachten op de volgende RvB. Ook de agenda van de RvB wordt hiervoor bereid. OKRA-SPORT tracht de wisselwerking met OKRA op elk niveau te bewaken. OKRA-SPORT is gegroeid uit OKRA en dat wil men niet loslaten, men wil die sterke band behouden door de verankering op alle niveaus te voorzien.

Bovendien werd de doorstroom van informatie bevorderd door het uitbreiden van het aantal leden in de AV. Naast de regionale sportcoördinator is er per schijf van 1500 leden boven de eerste schijf van 1500 per regio, mag er een extra vertegenwoordiging. Dit om ook het gewicht van aantal leden per regio mee te laten tellen, hoe meer leden hoe meer stemrecht. Bovendien is er op deze manier meer aanwezigheid op de vergadering wat meer garantie op communicatiedoorstroom geeft. Om dezelfde reden is een verandering doorgevoerd in de RvB, hier zaten voorheen twee vertegenwoordigers per provincie, vandaag de dag zijn dat er drie. Op deze manier is er een vlottere wisselwerking en kunnen meer de verzuchtingen vanuit de lokale trefpunten hun einddoel bereiken, via de regionale commissie sport, via de provinciale stuurgroep sport tot in de AV en de RvB. Er is veel meer communicatie vanuit het onderaan naar bovenaan. Alle 937 kunnen niet vertegenwoordigd worden in de AV, door het invoeren van bovenstaand beschreven structuur werd een soort van trechter van vertegenwoordiging ingebouwd.

Zulke structuur benadrukt de band tussen de twee vzw's, dit heeft zijn voordelen zoals hierboven beschreven, maar heeft ook enkele minpunten. Er wordt namelijk met dezelfde mensen gewerkt binnen twee verschillende vzw's. De vrijwilliger staan meestal niet alleen in voor de sportwerking, maar ook voor andere activiteiten van OKRA. Dat maakt dat sommige mensen overbevraagd zijn, waardoor ze al eens afwezig zijn op een vergadering van OKRA SPORT omdat ze al te veel gevraagd zijn binnen OKRA. Hier wordt aan gewerkt door de vrijwilligers slechts in één deelwerking in te zetten. Maar het zijn vaak dezelfde mensen die te veel last op de schouders krijgen. Ook naar de

beroepskrachten toe, in de regio's is het OKRA die beroepskrachten voor de sport ter beschikking stelt, zij dragen ook de sportwerking mee uit. Ook hier zijn de personeelsleden soms overbevraagd, te druk met andere activiteiten van OKRA, waardoor de sportwerking niet altijd de volle aandacht krijgt die het zou moeten krijgen. Dit is in de loop der jaren sterk verbeterd, aanvankelijk moest OKRA-SPORT vechten voor haar plaats binnen OKRA, nu zien we dat de OKRA-personeelsleden zelfs enthousiast zijn om aan de sport te werken, omdat ze zien dat het werkt en dat er via de sportwerking ook OKRA leden worden aangetrokken. Het is weliswaar afhankelijk van persoon tot persoon. Als er bepaalde beroepskrachten van OKRA zijn, die niet echt sport minded zijn en die hun accenten elders leggen, dan zal je zien dat de sportwerking in die regio iets minder draait. Maar er blijken meer pluspunten als minpunten te zijn bij deze manier van werken.

Tabel B.3 Aanbod OKRA-SPORT

Aanbod ²⁶
Vast aanbod: 2 sporen

Spoor 1:

Laagdrempelige activiteiten waarbij geen voorafgaandesportervaring vereist is, worden lokaal georganiseerd

Lokaal

880 clubs met activiteiten van het eerste spoor

Regionaal

Regionale wandel- en fietscriteriums – petanquetornooien – wandel- en fietsvakanties
OKRA-SPORT toert (sportactiviteiten in de tweede en derde week van de maand juni in heel Vlaanderen)

Spoor 2:

Meer sporttechnische activiteiten waarbij samenwerking gezocht wordt met andere sportfederaties en sportdiensten

Lokaal

895 clubs met activiteiten van het tweede spoor

Regionaal

Nordic Walking – fietsen en wandelen dagtochten – lijndans – jogging – fitness –
badminton – oriëntatiewandelen – wandelen met GPS - volleybal –
sportvakanties ...

Nationaal

SeLenJo (SeniorenLente Jogging voor 50-plussers)

Nationaal Volleybaltreffen

Fitness samenwerkingsakkoord met Health City en FitClass

²⁶ Gebaseerd op OKRA-SPORT (2011) en Peeters (2014).

Projecten

Elke Stap Telt!	Er werden opbouwprogramma's uitgeschreven door de KULeuven voor 12 verschillende beginniveaus. Met een 10 weken programma werd de conditie opgebouwd. Naast de individuele oefensessies was er 1x per week een groepsessie voorzien. Er namen 394 trefpunten en 20 woonzorgcentra deel
Elke Trap Telt	Vervolg op het vorige project waar zowel de trekkers als de deelnemers aangaven graag aan gelijkaardige projecten in de toekomst deel te nemen. Dit project bouwde verder op de succesfactoren van het eerste programma: 1. concrete opbouwprogramma's vertrekkend vanuit verschillende beginniveaus, uitgeschreven door de KULeuven 2. groepsessies geleid door een trekker (peer) 3. aantrekkelijk en aangepast materiaal Er namen 222 trefpunten en 46 woonzorgcentra deel
Elke Club Telt!	Aanbod diversifiëren Bestuur trefpunt aanzetten tot nadenken over het aanbod, bereik, samenwerking en communicatie
Veilig elektrisch fietsen	Hiermee speelt men in op de groeiende vraag naar vorming rond het gebruik van elektrische fietsen in functie van de veiligheid. Lesgevers worden opgeleid door OKRA-SPORT
Europees project Active Ageing	Dit project wil de uitwisseling van kennis en ervaring met betrekking tot het tegengaan van fysieke inactiviteit bij ouderen bevorderen. Er wordt ingezet op sportinitiatieven voor ouderen in gestructureerde settings, met sportorganisaties als uitgangspunt. OKRA-SPORT is partner in het project.

Evenementen

Senior Games	In samenwerking met Bloso, stad Blankenberge, Fros, S-Sport en Sportievak
Sportrock	In samenwerking met Bloso, Fros, GSF, Sporta en stad Gent

Facultatieve opdrachten

Topsport	Niet van toepassing
Jeugdsport	Niet van toepassing
Sportkampen	Aanvraagprocedure is te rigide, wordt niet op ingezet, hoewel OKRA-SPORT wel sportkampen organiseert
Prioriteitenbeleid	Ingezet op prioriteitenbeleid 55+

Toekomst

Aanbod voor de komende generatie ouderen (uitdaging en intensiteit)
 Trefpuntoverkoepelende activiteiten binnen een gemeente maakt ruimte voor differentiatie
 Opsplitsing in activiteiten en in intensiteit van activiteiten

Tabel B.4 Stakeholders en samenwerking OKRA-SPORT

Stakeholders en samenwerking ²⁷

Lokaal

Tussen de verschillende trefpunten
 Tussen trefpunt en gemeente(lijke) sportdienst, sportraad of dienstencentra

Regionaal

Tussen de regio's

Nationaal

Met recreatieve sportfederaties (Falos, Sporta-federatie, Fros Amateursportfederatie, Koninklijke Vlaamse voetbalbond, Gezinsportfederatie, ...)

Paradox: de recreatieve sportfederaties zijn op vlak van aanbod en doelgroep de grootste concurrenten van OKRA-SPORT en toch werken ze regelmatig samen. Unisportfederaties worden minder als concurrenten beschouwd en toch wordt hier zelden mee samengewerkt → spanningsveld in georganiseerd sportlandschap

Commercieel: met fitnesscentra. Sponsoring is moeilijk doordat senioren sport weinig uitstraling heeft

Europees

Partner in EUNAAPA European Network for Action on Ageing and Physical Activity
 Partner in Europese projecten Active Age en het platform Moving Age

Tabel B.5 Doelpubliek OKRA-SPORT

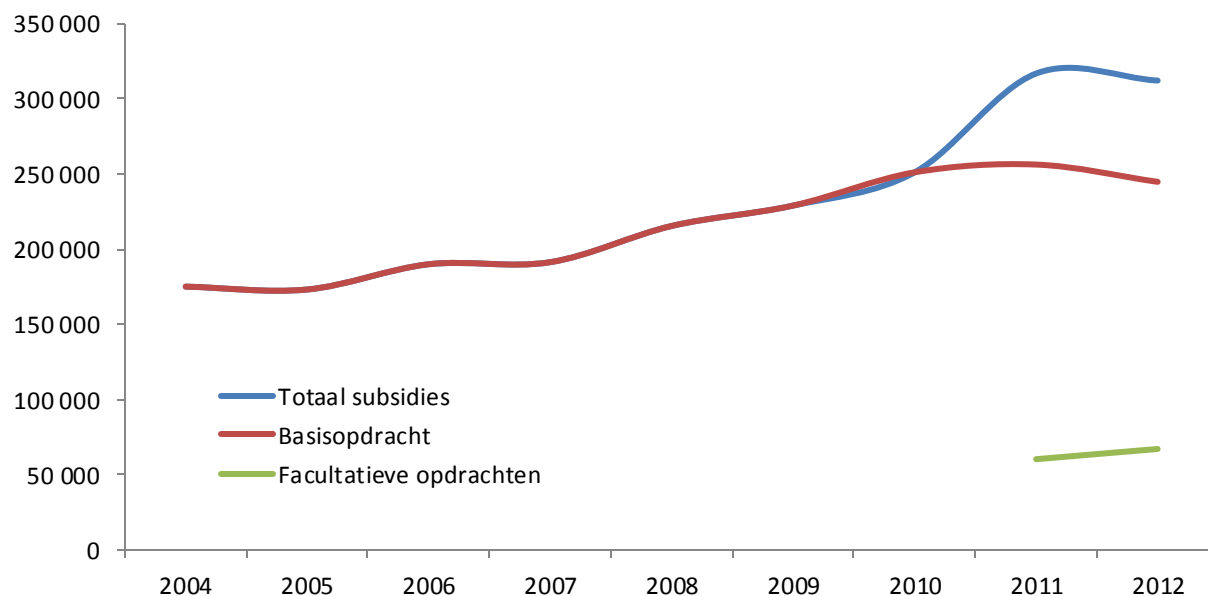
Doelpubliek

Huidig	55+, geen segmentatie
	Bepaalde activiteiten trekken bepaalde senioren aan
Toekomst	55+ met differentiatie in het aanbod en intensiteit van het aanbod

²⁷ Gebaseerd op OKRA-SPORT (2011) en Peeters (2014).

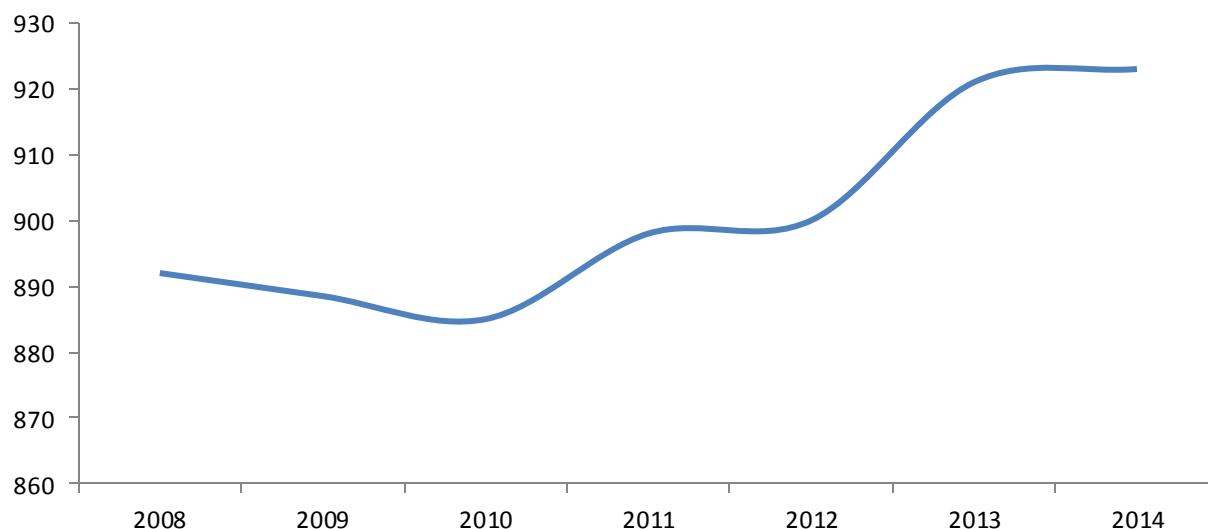
Bijlage C. Grafieken met betrekking tot de evolutie in ontvangen overheidssubsidies van OKRA-SPORT en de evolutie in aantal sportclubs

Figuur C.1 Evolutie in ontvangen overheidssubsidies OKRA-SPORT van 2004-2012

Bron: eigen verwerking op basis van administratieve gegevens BLOSO, afdeling subsidiëring

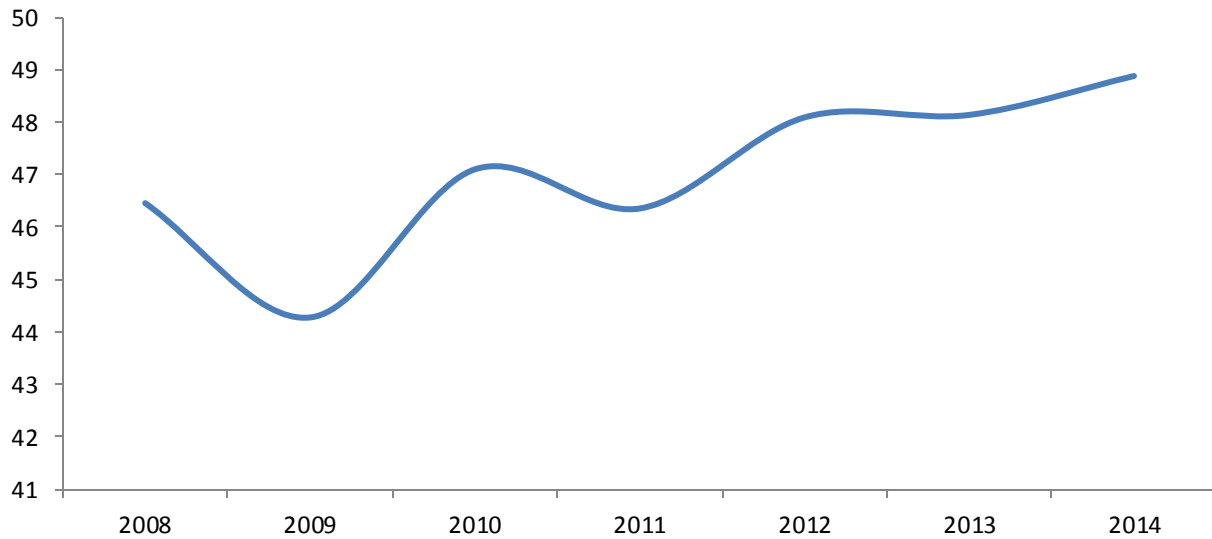
Figuur C.2 Evolutie in aantal sportclubs van OKRA-SPORT²⁸

Bron: eigen verwerking op basis van cijfermateriaal OKRA-SPORT

²⁸ Beschikbare gegevens voor het jaartal 2009 waren foutief. Het aantal clubs voor 2009 werd herberekend op basis van het mathematisch gemiddelde van de jaartallen 2008 en 2010.

Figuur C.3 Evolutie van het gemiddeld aantal leden per sportclub van OKRA-SPORT

Bron: eigen verwerking op basis van cijfermateriaal OKRA-SPORT

OVER DE AUTEURS

JEROEN SCHEERDER is professor sportbeleid en sportmanagement aan de Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen van de KU Leuven. Hij staat aan het hoofd van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid, waar een vijftiental onderzoekers sociaalwetenschappelijk beleidsgericht sport- en bewegingsonderzoek uitvoeren. Jeroen Scheerder studeerde antropologie, bewegingswetenschappen en marketing. Hij doceert binnen het vakgebied van (publiek) beleid en management inzake sport en fysieke activiteit en verzorgt gastlezingen in (inter)nationale onderwijsprogramma's. Hij is gastprofessor aan de universiteiten van Cassino, Jyväskylä, Kaunas, Keulen en Porto, en is gastdocent in de Expert Class in Professioneel Sportmanagement aan de Vrije Universiteit Brussel, de Advanced Studies in Sports Law & Policy aan de KU Leuven, de BanaBa in Advanced Business Management/Sportmanagement aan de KHLeuven en de opleiding tot sportfunctionaris van de Vlaamse Trainersschool (VTS). Van 2005 tot 2007 was hij gastprofessor sportsociologie aan de Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen van de Universiteit Gent. Samen met Prof. Koen Breedveld en drs. Remco Hoekman van het Nederlandse Mulier Instituut richtte hij in 2010 het Europese MEASURE-netwerk op. In 2012 werd hij verkozen tot vice-voorzitter van de European Association for Sociology of Sport (EASS). Sinds 2014 is hij voorzitter van deze Europese wetenschapsorganisatie. Jeroen Scheerder verricht sociaalwetenschappelijk onderzoek met betrekking tot de participatie en consumptie van sport en fysieke activiteit enerzijds en het (marketing)beleid van private en publieke sport- en bewegingsorganisaties anderzijds. Zijn wetenschappelijke expertise situeert zich daarnaast in de ontwikkeling van sociaalwetenschappelijke meetinstrumenten, met name interviews, focusgroepen, panels en surveys. Hij is (co-)auteur van meer dan 50 artikels in peer-reviewed tijdschriften, is editor/auteur van een 20-tal boeken omtrent sport, beleid en participatie, en is reekseditor van de MBS-boeken (Management & Bestuur in Sport uitgegeven bij Academia Press), van de BMS-publicaties (Beleid & Management in Sport, www.faber.kuleuven.be/BMS, samen met Prof. Steven Vos, drs. Jeroen Meganck en drs. Erik Thibaut) en van de SBS-boeken (Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar Bewegen en Sport uitgegeven bij Academia Press, samen met Prof. Steven Vos). Hij voerde studies uit voor diverse opdrachtgevers, waaronder de Europese Commissie, de Koning Boudewijnstichting, de Vlaamse overheid, Tofsport Vlaanderen, de stad Antwerpen, een aantal Vlaamse sportfederaties en andere sportorganisaties. Hij is (co-)promotor van tien doctoraatsprojecten binnen de domeinen sportbeleid, sportbestuur, sportmarketing en sportsociologie en een van de promotoren van het wetenschappelijk Steunpunt

voor Beleidsgericht Onderzoek Sport (2012-2015) en van het wetenschappelijk Steunpunt voor Beleidsgericht Onderzoek Cultuur, Jeugd & Sport (2007-2011). Van 1999 tot 2007 was hij tewerkgesteld bij een aantal overheidsinstanties op het gebied van sport, cultuur en toerisme. Uithoudingssport is een van zijn passies.

E-mail: Jeroen.Scheerder@faber.kuleuven.be

ELIEN CLAES is wetenschappelijk medewerker binnen de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid aan de KU Leuven. Ze studeerde af als master in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen (major Sportmanagement) in 2013. Daarnaast behaalde ze de graad van leerkracht in de Lichamelijke Opvoeding binnen de Specifieke Lerarenopleiding van de KU Leuven in 2014. Haar onderzoeksinteresses gaan onder meer uit naar sportbeleid en –management, en meer specifiek de sociale pijler hiervan. Elien voert momenteel onderzoek naar het sportfederatielandschap op Vlaams en internationaal niveau.

E-mail: Elien.Claes@faber.kuleuven.be

ERIK THIBAUT behaalde masterdiploma's in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen (2008, major Sportmanagement), in het Management (2009), en in de Toegepaste Economische Wetenschappen (2010). Sinds 2010 is hij als assistent werkzaam binnen de Onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid van de Faculteit Bewegings- en Revalidatiewetenschappen (KU Leuven). Hier werkt hij aan een doctoraat waarbij hij zich toespitst op de socio-economische benadering van sportparticipatie in Vlaanderen, met een focus op sportuitgaven. Daarnaast ondersteunt Erik Thibaut als assistent de vakken Werkbezoeken in Sportbeleid en Sportmanagement en Onderzoeksmethoden en Dataverwerking in de Kinesiologie. In het verleden was hij ook een tijdje werkzaam als communicatieverantwoordelijke in het olympische museum Sportimonium. Erik Thibaut publiceerde in enkele internationale peer-reviewed journals waaronder het Sport Management Review, was medeauteur van meerdere Nederlandstalige sportparticipatiepublicaties en is mede-editor van de BMS-publicaties.

E-mail: Erik.Thibaut@faber.kuleuven.be